

ΠΑΝΔΩΝΙΔΙΑ

ΕΤΟΣ Η' 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1907

ΦΟΙΤΗΤΗΣ!

Ενα μεταίχμιον μεταξύ της τωρινής και της ανδριανής γένεας. Δεν είσαι άκομη μέλος της γενεάς, που τώρα έργαζεται, άλλα ούτε πια μέλος της παιδικής γενεάς, που θα έργασθη στὸ μέλλον. Είσαι τὸ ἄνθος τῆς φυλῆς, μιᾶς φυλῆς κουρασμένης, που ἀγωνίζεται νὰ βρῇ τὸν δρόμο της, ν' ἀναλάβῃ, ν' ἀποκτήσῃ τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς, καὶ ὡς τώρα δὲν μπορεῖ νὰ το κατορθώσῃ. Είσαι ἄνθος καὶ σὺ χωρὶς πολλὴ ζωὴ μέσα σου, ἀλλά, κακὸ ή καλό, είσαι μολαταῦτα διτὶ καλύτερο ἔχει ἡ φτωχὴ μας ἡ φυλή. — «Φοιτητής!» Πόσα δύνεις ἡ παιδική σου φαντασία δὲν ἔκαμε, διτὶ ἀκόμη ἥσουν μαθητής! μὲ τί μαγικὴ λάμψι ὁ τίτλος αὐτὸς ἐστέκουνταν φωτεινὸς μπροστά σου, τὸ ἄκρο ἀντὸ τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς δόξας! Νά, τώρα είσαι φοιτητής! Τὰ δύνεις σου πραγματοποιοῦνται, ἀπόκτησες τὸν τίτλο τοῦ φοιτητοῦ! Καὶ γιὰ νὰ φουσκώσουν ἀκόμη περισσότερο οἱ φιλοδοξίες σου, θ' ἀκούσῃς δεκάδες λόγων ἀπὸ εἰδῶν, εἰδῶν ορήτορες, που θά σου ποῦν, σὲ κάθε τόνο καὶ μὲ κάθε ἀρχαῖσμο, πῶς είσαι «ἀκαδημαϊκὸς πολίτης», πῶς ἔγινες «μύστης τῆς θείας τοῦ επιστήμης», πῶς ἀνήκεις στὴ φυλή, που «εἶναι ἀπόγονος τῶν Μαραθωνομάχων, τῶν Σαλαμινομάχων, τῶν Σαλαμινομάχων» κτλ. κτλ. Θ' ἀκούσῃς λόγια, λόγια, λόγους, λόγους. . . Καὶ θὰ φουσκώσῃ ἵσως καὶ σένα τὸ στῆθος σου ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸ τῆς στιγμῆς, θὰ αἰσθανθῆς τὴν ἐπιπόλαιη ἀγάπη τῆς πατρίδας, θὰ φωνάξῃς «ξήτω!», θὰ στεφανώσῃς ἀνδριάντες, θὰ βγάλης ἵσως καὶ σὺ λόγους τὴν 25 Μαρτίου ..

“Ενα πρᾶγμα μόνο ἵσως δὲν θά σε διδάξουν καὶ αὐτὸ ήθελα νά σου πῶ ἐγώ μὲ τὶς λίγες αὐτὲς γραμμές. Δεν θά σε διδάξουν νὰ

σκέπτεσαι. “Οταν, ὑστερ' ἀπὸ καμιὰ τέτοια ἐνθουσιαστικὴ ἑօρτη, μὲ λόγους, μὲ σημαῖες, μὲ ζήτω, γυρίσῃς τὸ βράδυ στὸ σπίτι σου, κούμπισε τὸ κεφάλι πάνω στὸ χέρι σου καὶ ἀρχίσε, ἀρχίσε νὰ σκέπτεσαι. Σκέψου πρῶτα - πρῶτα, πῶς στὸν κόσμο ὑπάρχουν λόγια, ἰδέες καὶ πράγματα. Σκέψου, πῶς τὴν πραγματικότητα, δηλαδὴ τὴν ἀλήθεια, τὴν ἀποτελοῦν τὰ πράγματα. Σκέψου, πῶς τὰ πράγματα πάλι τ' ἀλλάζουν ή καὶ τὰ παράγοντα οἱ ιδέες. Τὰ λόγια ὅμως δὲν ἔχουν καμιὰ, ἀπολύτως καμιὰ ἐπίδρασι στὴν πραγματικότητα. Σκέψου, πῶς, ἀν δλους τοὺς λόγους τοὺς πατριωτικούς, τοὺς ἐθνικούς, δλα τὰ ζήτω καὶ τὶς φωνὲς τὰ βάλης νὰ βράσουν δλα μαζί, δὲν θὰ βγάλης οὔτε μιὰ σταγόνα ζουμὶ πραγματικότητος. Τὴν πατρίδα σου δὲν θά την κάμουν οὔτε μιὰ σπιναμὴ μεγαλύτερη, ἐνδοξότερη, καλύτερη. . . Καὶ ὑστερ' ἀπ' αὐτά, μίσησε τὰ λόγια καὶ τοὺς λόγους, μίσησε τὰ μὲ δλη σου τὴν καρδιά. Σκέψου, πῶς στὸν κόσμο τὸ πᾶν είναι τὰ πράγματα, δηλαδὴ ἡ ἀλήθεια ή γυμνή, δπως τὴν παρουσιάζει ἡ σκέψι, ὅχι τῆς στιγμῆς ἡ παραφορά. ‘Εξακολούθησε νὰ σκέπτεσαι . . .’ Ακοισες, πῶς είσαι ἀπόγονος τῶν Μαραθωνομάχων, τῶν Σαλαμινομάχων, πῶς ἀνήκεις σὲ μιὰ προνομούνχο φυλή, θαυμαστὴ σὲ δλο τὸν κόσμο. . . Καὶ γύρισε τριγύρω σου καὶ κύταξε τὴν πραγματικότητα. Τί θὰ δης; “Αν τὰ γυαλιὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τοῦ ἐπιπόλαιου πατριωτισμοῦ σ' ἐμποδίζουν νὰ διακρίνῃς τὴν ἀλήθεια, βγάλε τα, τουλάχιστο γιὰ λίγη ὡρα. Φόρεσε τὰ γυαλιὰ τῆς πραγματικότητος, που είναι τόσο καθαρὰ καὶ διαφανῆ. Τί βλέπεις; βλέπεις, καμιὰ φυλὴ ἔνδοξη, που νὰ μεγαλουργῇ τώρα, νὰ βρίσκεται μπροστά -

μπροστά μέσ' στὸν πολιτισμό, νὰ είναι μεγάλη, εὐτυχισμένη, ζηλευτή; "Η μήπως βλέπεις μιὰ φυλή, ποῦ ἔπαθε αἰῶνες δυστυχίες καὶ καταστροφές, ποῦ ἐκολύμπησε χρόνια καὶ χρόνια στὸ πνευματικὸ σκοτάδι, μιὰ φυλή, ποῦ ἔνα μικρό της μόνο μέρος ἐλευθερώθηκε καὶ αὐτὸς κουρασμένο, ἔξαντλημένο; Μιὰ φυλή, ποῦ οἱ ὅλλες φυλὲς τὴν ἀφῆκαν αἰῶνες πίσω στὸν πολιτισμό, στὴν πρόοδο, στὴν πνευματικὴ ἀκμή; Σκέψου, ποῦ βρίσκεται σήμερα ἡ ἀνθρωπότης ἡ πολιτισμένη, σκέψου, πῶς καὶ σὺ καὶ ἡ πατρίδα σου ἡ τωρινὴ ζῆτε στὸν τωρινό, στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα καὶ σύγκρινε τὴν πατρίδα σου μὲ τὴν πολιτισμένη Εὐρώπη.. Σύγκρινε τὸν ἄνθρακα, τὸν κοινωνικό, τὸν πνευματικὸ βίο τῆς φυλῆς σου μὲ τῶν ὅλλων ἐθνῶν. Κύταξε, κύταξε, βλέπε: βλέπεις τὴν φτώχεια, τὴν ἀδυσώπητη φτώχεια, ποῦ πέρα καὶ πέρα βασανίζει τὴν φυλή σου; βλέπεις τὴν ἀμάθεια καὶ τὴν ἔλλειψι ἀπὸ ἀνάπτυξη τῆς μάζας τοῦ ἐθνους σου; βλέπεις τοὺς ἔχθρους, ποῦ τὸ ὑπονομεύουν ἀπὸ παντοῦ, καὶ βλέπεις τὴν ἀδιαφορία, ποῦ ἀπὸ ἔλλειψι ζωτικότητος καὶ αἰματος δείχνει γι' αὐτοὺς; βλέπεις τοὺς ἐλώδεις πυρετούς, ποῦ μαστίζουν τὰ παράλια ὅλα τῆς πατρίδας σου; βλέπεις τὴν χρεωκοπία τῆς φυλῆς σου, ποῦ στὸν τόπο της δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ ζῆσῃ, οὕτε κὰν νὰ φυτοζωήσῃ, καὶ φεύγει χωρὶς γυρισμὸ στὴν Ἀμερική; βλέπεις τοὺς νέους, τὶς χιλιάδες τῶν νέων, ποῦ λιποταπτοῦν ἀπὸ τὴν φυλή σου, ἀπὸ ἀπελπισία γιὰ τὸ μέλλον τους, καὶ γίνονται 'Αμερικανοί; βλέπεις μπροστά σου τὸ μέλλον τῆς φυλῆς σου ἀκόμα σκοτεινότερο, ἀκόμη χειρότερο; βλέπεις τὴν φορολογία τὴν ἀδυσώπητη, ποῦ δὲν ἀφίνει τὴν φυλή σου οὕτε ψωμὶ κἄντα νὰ χρειάσῃ, ν' αὖξανῃ ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο πιὸ ἀμελικτη, πιὸ ἀγρια, πιὸ καταστρεπτικὴ γιὰ τὴ φυλή; Σύγκρινε τὰ χρώματα, τὴν ὑγεία, τὴ δύναμι τῶν ὅλων φυλῶν τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς βορείας Εὐρώπης μὲ τὰ βαθύντιασμένα μάγουλα, τὸ κιτρινίστικο χρῶμα, τὴν ἔλλειψι ζωῆς, ποῦ βλέπεις στὴ φυλή σου. .Τὰ εἶδες δὲλ' αὐτά; στὰ ἔδειξαν τὰ γυαλιὰ τῆς πραγματικότητος; ἀν καμιὰ φορὰ ταξιδεύψῃς στοὺς εὐτυχισμένους ἔκείνους τόπους, θά τα δῆς καὶ μὲ γυμνὰ μάτια..: Κούμπισε τώρα, γῆρε βαρὸν τὸ κεφάλι σου πάνω στὸ χέρι καὶ ὅρχισε πάλι νὰ σκέπτεσαι... Σκέψου, ἀν ὑστερ' ἀπ' αὐτὰ μποροῦνε νὰ ὠφελήσουν τὴν πατρίδα σου τὰ λόγια καὶ τὰ ζήτω. Νοιῶσε μέσα σου ἔνα βαθὺ αἴσθημα οἴκου της φυλῆς πολύτης τῆς παρούσης γενεᾶς: τριγύρω σου ἀνθρώπους, γιὰ τὴν φυλή σου.

Κλάψε, κλάψε, καθάρισε τὴν ψυχή σου ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸν τοὺς παιδαριώδεις καὶ ὁρχισε, ὁρχισε τῷρα ν' ἀγαπᾶς τὴν φυλή σου... Συλλογίσου, πῶς ἡ φυλή σου δὲν εἶναι «περιούσιος» λαός, πῶς εἶναι μιὰ φυλή μόνο σὰν κάθε ὅλη, ὅλα, γι' αὐτὸς ίσα - ίσα, μπορεῖ κι' αὐτή, σὰν κάθε ὅλη, νὰ πάγι μπροστά, ν' ἀποκτήσῃ τὴ δύναμι νὰ ζῆσῃ, καὶ νὰ ζῆσῃ εὐτυχισμένη, νὰ γίνῃ καὶ αὐτὴ ἔνα μικρό, ὅλα ζωτικό, πολιτισμένο, εὐχαριστημένο μὲ τὸν ἔαυτό του καὶ μὲ τὸν τόπο του ἐθνος μέσα στ' ὅλα τοῦ κόσμου. Θὰ ήταν εὐτύχημα γιὰ σένα, ἀν ἡ φυλή σου, ἡ πατρίδα σου, ὁ τόπος σου ήταν τῷρα σ' αὐτὸς τὸ σημεῖο τοῦ πολιτισμοῦ εὐτύχημα ἐπίσης θὰ ήταν γιὰ σένα, ἀν, ἀντὶ νὰ γεννηθῆς Ἑλλην, ἐγεννούσουν "Ἀγγλος, 'Ολλανδός, Γερμανός, Σκανδινανός ὅλλα ἀφοῦ μιὰ φορὰ γεννήθηκες Ἑλλην, εἶναι ἀνανδρία νὰ μὴν ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου, γιατὶ βρίσκεται στὴν δυστυχία. Εἶναι τὸ ίδιο σὰν νὰ μὴν ἀγαπᾶς τὴν μητέρα σου, γιατὶ εἶναι φτωχή, ἀρρωστη, γριά ίσως. 'Αγάπησε τὴν πατρίδα σου, ἀγάπησε τὴν μὲ δῆλη σου τὴν ψυχή: ἀγάπησε τὴν ἔννοια τῆς πατρίδας, δπως τὴν ηθελεις νὰ εἶναι, δπως τὴν θέλεις νὰ γίνῃ. Μπορεῖ νὰ γίνῃ ἔτσι! 'Η ἀγάπη, κάθε ἀγάπη εἶναι θυσία. Καὶ γι' αὐτὸς δὲν εἶναι ἀγάπη τῆς πατρίδας οἱ φωνὲς καὶ οἱ λόγοι τῆς 25 Μαρτίου... Μπορεῖ ἡ φυλή σου νὰ γίνῃ εὐτυχισμένη, ὅλη ὅχι βέβαια σὲ μιὰ καὶ σὲ δυὸ γενεές. 'Εσυ δὲν θά την χαρῆς τὴν πατρίδα σου στὴν ἀκμή της, οὕτε τὰ παιδιά σου οὕτε τὰ ἔγγονα σου ίσως... 'Αλλ' ίσα - ίσα αὐτὸς εἶναι ἀγάπη: νὰ μὴν ἐργασθῆς γιὰ τὴν δυστυχίσμενη σου φυλή, μὲ τὴν ἐλπίδα ν' ἀπολαύσῃς ἀργότερα τ' ἀγαθὰ τῶν κόπων σου, ὅχι, νὰ ἐργασθῆς ἀπὸ τὸ ὑπέρτατο καθῆκον τῆς ἀγάπης τῆς φυλῆς σου. Γιὰ ν' ἀρχίσῃ ἡ πατρίδα σου νὰ μπαίνῃ στὸ δρόμο τοῦ πολιτισμοῦ, χρειάζονται πολλά... ὅχι λόγια, πολλὰ πρόγραματα. Καὶ χρειάζεται καιρὸς πολὺς, πολλὲς γενεές νὰ περάσουν, γιὰ νὰ φθάσῃ τὸν πολιτισμό, χρειάζεται καὶ χρῆμα, ὅλλα χρειάζεται προπάντων νοῦς καὶ ἀγάπη. Σκέψου ἔπειτα, πῶς μπορεῖς ἐσὺ νὰ ὠφελήσῃς τὴν πατρίδα σου, νὰ συντελέσῃς στὴν ἀρχὴ τῆς ἀναγεννήσεως της. Κύταξε τὴν παροῦσα γενεά, προσπάθησε νὰ διατρέψῃς τὰ σφάλματα, ποῦ κάνει, κύταξε τὴν μικρότητά της, τὴ διαφοροῦ της, καὶ μίσησε μέσα σου βαθειά τὸ φέμα, τὸ ψέμα, ποῦ καταστρέφει τὰ ἔθνη. Αὔριο ἐσὺ θὰ γίνης πολύτης τῆς παρούσης γενεᾶς: θὰ δῆς πάντοτε μ' ἐνθουσιασμὸν γιὰ τὴ φυλή σου, ἀν δέν μιλᾶς πάντοτε μ' ἐνθουσιασμὸν γιὰ τὴ φυλή σου, ἀν δέν τα βλέπῃς ὅλα θαυμάσια

καὶ ὁδίνα, ἀν προσπαθῇς μὲ λόγους καὶ μ' ἔργα νὰ διορθώσῃς δσα χρειάζονται διόρθωσι: 'Εσύ δημως νόμιζε ἐχθροὺς τῆς πατρίδας αὐτοὺς ίσα - ίσα, ἀλλὰ οἴκτεροέ τους συγχρόνως, γιατὶ εἶναι τέτοιοι ἀπὸ ἔλλειψι σκέψεως... 'Η φυλή σου ἔχει κληρονομήσει ἀπὸ τὰ παλιά της τὰ χρόνια πολλὲς ίδεες, ποὺ τότε ήταν οἱ ίδεες τῆς ἀνθρωπότηος, τῷρα δημως ἐπάλιωσαν, ἡ ἀνθρωπότης ἀπόκτησε ὅλλες πιὸ σωστές, πιὸ φωτεινές. Αὐτὸς εἶναι πρόοδος: νὰ ἀλλάξουν καὶ οἱ ίδεες. 'Εσύ προσπάθησε νὰ καταπλάψῃς βαθειά, δτι τὸ καλύτερο δειγμα τοῦ ποσοῦ τῆς ἀναπτύξεως ἐνὸς ἀνθρώπου δὲν εἶναι τόσο οἱ γνώσεις οἱ ἐπιστημονικές, οἱ τεχνικὲς κτλ., ὅσο οἱ ίδεες καὶ προπάντων ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὶς προκαταλήψεις, τὶς ἀπὸ ίστορικὲς παραδόσεις προλήψεις καὶ παλιές ίδεες, ποὺ δὲν συμβιβάζονται πιὰ μὲ τὴν σημερινὴ ἐποχή. Τόσο περισσότερο ἔνας ἀνθρώπος εἶναι πολιτισμένος καὶ ἀναπτυγμένος, δσο οἱ ίδεες του εἶναι δικές του, καμωμένες ἀπὸ δικούς του συλλογισμούς καὶ σκέψεις ἡ καὶ ἀπὸ τῶν ὅλων, ποὺ ἐσκέφθηκαν πολύ, ἐσκέφθηκαν βαθειά..., ποὺ δημως δὲν εἶναι οἱ ίδεες, ποὺ τὸ πλῆθος, ποὺ ἀκολουθεῖ πάντα τὰ παλιά, ἔχει ἀπὸ τὶς προκαταλήψεις παραδόσι, χωρὶς ποτὲ νὰ σκεφθῇ γιατὶ. Τὸ «ἔγω» σου νὰ ἔχῃ τὴν φιλοτιμία νὰ εἶναι πάντοτε στὶς ίδεες ἐνήμερο, νὰ ἔχῃ τὶς ίδεες τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Διάβασε τὶς ίδεες τῶν μεγάλων φιλοσόφων καὶ δώτησε καὶ τὸν δικό σου τὸν νοῦ καὶ τὴν δική σου τὴ σκέψι... Προσπάθησε νὰ καταλάβῃς τὶς ίδεες, τὶς μεθόδους, τὶς βάσεις τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ. Θὰ δῆς τότε μονομιᾶς δλες τὶς παλιές ίδεες, ποὺ κρατοῦν τὸν τόπο σου καὶ τὴν φυλή σου πίσω καὶ μακρύ ἀπὸ τὸν ἄλλο πολιτισμένο κόσμο. Θὰ καταλάψῃς, πόσο, σὲ δλα, στὴ γλώσσα, στὴ λογοτεχνία, στὴ ψυχικὴ μας ζωή, μᾶς λείπει δικό μας «ἔγω», πῶς προσπαθοῦμε νὰ στηριχθοῦμε στὸ «ἔγω» τῆς φυλῆς μας τὸ πρὸ τριῶν χιλιάδων χρόνων. Θὰ δῆς, πῶς δλο τὸ κράτος εἶναι μεσαιωνικό, μὲ σύστημα διοικήσεως παλιό, ἀτελέστατο, μὲ φορολογία κι' αὐτὴ παλαιωμένη, ἀσυστηματοποίητη, ἀδικη, στηριζομένη στὴν παλιὰ ίδεα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ πτωχοῦ ἀπὸ τὸ πλούσιο, θὰ δῆς τὴν ίδεα τοῦ σοσιαλισμοῦ, δηλαδὴ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐντελῶς ἀκατανόητη ἀπὸ τὸν πολιτικοὺς καὶ πολεμούμενη λυσσωδῶς ἀπὸ τὸν λίγον πλουσίους, ποὺ ἔχουν κοντὰ στὰ - συγχρότατα μὲ ἀγνωστο τρόπο ἀποκτημένα - πλούτη τους καὶ τὴν διοίκησι τῆς πατρίδας σου

καί την κυβερνούν, δπως θέλουν. Θὰ δῆς ὁ ζωμένη τὴν μεσαιωνική ἰδέα, δτι ἡ ἐργασία, καὶ μάλιστα ἡ τεχνική, ἡ βιομηχανική, είναι ντροπή, θὰ δῆς τὸν τόπο σου γυμνὸν ἀπὸ κάθε βιομηχανία, ἔξαρτημένο γιὰ δλα ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, γυμνὸν ἀπὸ γεωργία, ν' ἀγοράζῃ τ' αὐγὰ τῶν ἔχθρῶν του, θὰ δῆς τὴν ἔλλειψι κοινῆς γνώμης, ποῦ νὰ καταλαβαίνῃ καὶ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησί της, θὰ δῆς, δτι σὲ κάθε ζήτημα θ' ἀποφασίσῃ κάθε ἄλλος παρὰ τὸν εἰδικό, θὰ δῆς τὴν πατρίδα σου διαίρεμένη σὲ δυὸ μεγάλα ἔχθρικα στρατόπεδα τῆς πολιτικῆς, θ' ἀκούσης, δτι ἔχομε «καὶ περισσεύματα» καὶ τὰ περισσεύματα αὐτὰ θά μας φέρουν τὴν χρεωκοπία καὶ τὸν ἔνονο ἔλεγχο, θὰ δῆς... θὰ δῆς... θὰ δῆς... Καὶ θὰ κλάψῃς μέσα σου πικρὰ γιὰ τὴν κατάστασι αὐτὴ τῆς πατρίδας σου. Κλάψε ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Ορκίσου, πῶς καὶ σὺ θὰ συντελέσῃς, δσο μπορεῖς καὶ δσο ἀναπνέεις, σὲ μιὰ μεγάλη, ἐσωτερική, ψυχικὴ ἐπανάστασι τῆς φυλῆς σου: ἐπανάστασι ἐναντίον τῶν σημερινῶν της ἴδεων καὶ ἐπανάστασι γιὰ τὸν ἔξευρωπαίσμο τῆς ἄλλ' ἡ ἐπανάστασι αὐτή, ἡ χωρὶς αἶμα, θ' ἀρχίσῃ, σκέψου, πρῶτα ἀπὸ σένα, ἀπὸ τὴν δικῇ σου τὴν ψυχή, ποῦ είναι, ποῦ πρέπει νὰ είναι τὸ ἄνθος τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους. Θ' ἀκούσῃς ἀπὸ πολλούς, δλους ἵσως, δτι αὐτὰ δλα είναι ἐναντία τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους, δτι τὴν ἔθνικὴ ἀτομικότητα τὴν κάμνουν οἱ ἀντιθέσεις καὶ θὰ σκεφθῆς, δτι καὶ αὐτὸ είναι ἵσα-ἵσα μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ παλιές καὶ πιὸ σκουριασμένες προλήψεις, ποῦ μας κρατοῦν δεμένους σφικτά, πῶς κατὰ τὸν συλλογισμὸ αὐτό, θὰ αὐξήσῃ ἀκόμη περισσότερο τὸ δικό μας «ἔγώ», ἀν γίνωμε ἀκόμα πιὸ ἀντίθετοι ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμο: ἀν π. χ. τρῶμε κατάχαμα, ἀφοῦ δ ἄλλος κόσμος μεταχειρίζεται τραπέζι, ἀν φροδοῦμε φουστανέλλες, ἀφοῦ δ ἄλλος κόσμος δὲν φορεῖ κτλ. Θὰ καταλάβῃς, δτι τὸ ἔθνικὸ «ἔγώ», τὴν ἔθνικὴ ψυχή, τὴν κάνουν δχι οἱ ἀντιθέσεις, ἀλλὰ τὸ αἰσθῆμα τοῦ «ἔγώ». Θὰ δῆς λαούς, ποῦ σχεδὸν ἡ ζωὴ τους, καὶ ἡ ὑλικὴ καὶ ἡ πνευματική, δὲν ἔχει καμιὰ ἀντίθεσι, ποῦ είναι ἔνας λαός ὃς πρὸς αὐτό, καὶ δμως τὸ ἔθνικό τους «ἔγώ» τοὺς χωρίζει ζωη-

ρότατα, π. χ. οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ὀλλανδοί...
Ἡ καλύτερη ἀγάπη τῆς πατρίδας είναι τὸ νὰ μάθῃ κανεὶς γιὰ δλα νὰ σκέπτεται, νὰ είναι ἀνθρωπος σκεπτόμενος. Αὐτὸ είναι τὸ μεγαλύτερο καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα κάθε ἀνθρώπου καὶ προπάντων τοῦ φοιτητοῦ καὶ εὐτυχῶς είναι, νομίζω, συγχρόνως καὶ τὸ μεγαλύτερο δικαίωμα καὶ ἡ μεγαλύτερη εὐχαρίστησι τῆς ζωῆς γιὰ τὸν ἀνθρωπο, καὶ προπάντων γιὰ τὸν φοιτητή.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ
καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ ΓΡΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Ἄργα μὲ τὴν ἀστροφεγγιὰ περοῦσε τὸ κοπάδι

Οταν δέρος, ἔπεσε στοὺς ἀμμοὺς, γερανός.

Ποτέ του δὲν τὸν πλάνεσε σὰν τότε δ ὄνδρας

Μὲ τὸ βαθὺ κι' ἀπόκοσμο τῆς γαλανάδας χάδι.

Κι' εἶχε βιαστῇ τοῦ σηκωμον νὰ δώσῃ τὸ σημάδι

Ο ἥμερος στὸ χάραμα πρὸν ἔειθρίσῃ ἀχνός.

Γιατὶ δ καῦμὸς τῶν γηρατειῶν ποῦ τοῦρθε, δ πὶο στερνός,

Αναψε τὴ λαχτάρα τον ἀπὸ τὸ βράδυ βράδυ.

Ἡ ταξιδεύτρα θάμπωσε στὸ μάκρος συντροφιά.

Ποιὸς τώρα στὴ φευγάλα τον τὸν συλλογιέται πιά;

Καὶ ρογαλίζει ἡ Θάλασσα στὰ ωμαγμένα βροῦλα.

Κι' δ ἔπεισμένος ποῦ ἔνοιωσε τρεμούλα στὰ φτερά,

Ποὺ στοῦ χαμένου ταξιδιοῦ βουβάίνει ἡ συφορά,

Θὰ ἔψυχήσῃ φαίνεται μόλις τὸν εῦρη ἡ αὔγούλα.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΧΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΠΑΙΑΝ ΕΙΣ ΛΡΕΤΗΝ

Αφιερώνεται εἰς τὸν Ἀγραν καὶ τοὺς λοιποὺς προμάχους τῆς πατρίδος τοῦ πιητοῦ

Ἄρετή, πολυβάσανη ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου,

Σὺ καμάρι ἀκοιβὸ τῆς ζωῆς,

καὶ νὰ σβήσῃ γιὰ χάρι Σου, Κόρη, κανεὶς είναι μοῖρα γλυκειά, ζηλευτὴ στὴν Ἑλλάδα.

Ποιὸς ἐμπρός Σου ψηφᾶ τοὺς ἰδρῶτες τοῦ κόπου;

Τόσον ἔρωτα ρίχνεις στὸν νοῦν,

γεννᾶς τόση λαχτάρα, ποὺ πιὰ λησμονοῦν

γονιούς, πλούτη, τοῦ ὑπνου ἔεχοντας τὴ γλυκάδα.

Γιὰ Σέ, Κόρη, μεγάλα εἶδε κ' ἐπαθε πάθη

δ Ἡρακῆς καὶ τῆς Λήδας οἱ γνιοί

στὴ δική Σου ἐπετοῦσαν παντοῦ προσταγή,

γιὰ τὸν πόθῳ Σου δ Αἴας στὸν Ἀδη ἥρθε κάτον.

Γιὰ τὰ κάλλη Σου τώρ ἄλλος νέος ἔχαθη

μέν' ἡ λάμψι τοῦ ἥμιον ὁρφανή!

μόν' ἀθάνατη τέτοια θὰ μείνῃ θανή

καὶ θὰ ύμνησον οἱ Μοῦσες τὴν παλληκαριά του.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΛΑΜΑΣ Ο ΣΟΦΟΣ

Στὸ Σαμαλὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν πιστεύανε μήτ' ἔνα μήτε πολλοὺς θεούς· μήτε καλὰ μήτε κακὰ πνέματα. Λατρεύανε τὴν φύσιν μὲ τὴν ἀνόργανη, δργανικὴ καὶ μυστικὴ ζωὴ τῆς κελχανε γιὰ θρησκεία τους τὴν Ἑγήτησι τῆς ἀλήθειας, τὴν ἐπόλαιψι τοῦ ὠραίου καὶ τὴν πρᾶξι τοῦ καλοῦ.

Ἐντυχισμένοι! Δὲν γνωρίσανε μήτε φιλόσοφους, μήτε προφῆτες! Τὸ πολίτεμά τους εἴτανε ἀπλούστατο ὑποταγὴ στὸ βασιλέα τους. Οἱ νόμοι τους ἀπλούστατοι νὰ μήν πειράζουνε τὸ γείτονά τους. Ἡ ἡθικὴ τους ἀπλούστατη ζωὴ στὸ ὕπαιθρο, λούσιμο πρῶτη καὶ βράδυ, χορτοφαγία, γάλα, γιασοῦτι, φροῦτα καὶ κοπέλες δημορφες. Ἐτσι στὸ Σαμαλὶ, οἱ ἄνθρωποι, ζούσαν γιὰ νὰ ζήσουνε καὶ πεθαίναν γιὰ νὰ πεθάνουνε. Ὁλη τους ἡ προσπάθεια εἴταν πῶς νὰ ζήσουνε περισσότερο καὶ καλύτερο. Ζουσανε διακόσια καὶ τρακόσια χρόνια καὶ πεθαίνανε τὸ γλυκύτερο ὑάνατο λαχταρώντας τὸ σὰν ποὺ λαχταροῦμε ἐμεῖς, σὰν εἶμαστε ξαγρυπνισμένοι, τὸν ὑπνο.

Καὶ ὅμως, στὸ Σαμαλὶ, ἦταν ἔνας πολὺ δυντυχισμένος ἄνθρωπος, κι' αὐτὸς ἵσα ἵσα εἴτανε δὲ Λάμας δὲ βασιλέας τους.

Ο Λάμας εἴτανε σοφὸς ὅσο φαντασμῆς. Μελετοῦσε τὴν φύσιν ἀπὸ τὴν πιὸ μικρὴ καὶ ἀπιαστη σκόνη τοῦ ἀγέρα ὡς τὸν πιὸ μεγάλο γρανίτη τοῦ βουνοῦ· ἀπὸ τὰ πιὸ μικρὰ χορταράκια ὡς τὰ πιὸ περήφανα πλατάνια, ἀπὸ τὰ πιὸ μικρὰ σκουλικάκια ὡς τὸν πιὸ μεγάλο ἐλέφαντα· ἀπὸ τὸ νερὸν ὡς τὴ φωτιὰ κι' ἀπὸ τὸ φῶς ὡς τὸ σκοτάδι της.

Αὐτὸς εἶναι ποὺ βρῆκε πῶς τίποτα δὲ χάνεται στὸν κόσμο, μήτε τὸ ἐλάχιστο τῆς σκόνης μόριο, μήτε ἡ παραμικρότερη τοῦ μορίου ἐκείνου κίνησις. Αὐτὸς εἶναι ποὺ εἴπε τὴ μεγάλη τὴν ἀλήθεια πῶς δλα στὸν κόσμο γενήκανε μέσα σ' ἐκατομμύρια χρόνια, τὸ ἔνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀπὸ τὴν γῆ ὡς τὰ φυτά, ἀπὸ τὰ φυτὰ ὡς τὰ ζῶα, κι' ἀπὸ τὰ ζῶα ὡς τὸν ἄνθρωπο. Καὶ εἴπε ἀκόμα ἔνα μεγάλο λόγο, πῶς ἡ φύσις ὅλο διαλέγει καὶ τελειοποιεῖ.

Ἐκτὸς ποὺ εἴτανε σοφός, δὲ Λάμας εἴτανε καὶ καλότατος ἄνθρωπος. Δίκαιος, πονετικός, γενναῖος, προοδευτικός. Στὶς ἡμέρες του τὸ Σαμαλὶ κατάντησε σὰν ἔνας κῆπος ὠραίος, σὰν ἔνα παλάτι ἀπέραντο, σὰν μιὰ μεγάλη οἰκογέ-

νεια. Εἰρήνη, πλοῦτος, ἀφθονία καὶ καλὴ καρδιά.

Εἴτανε καὶ καλλιτέχνης. Τὸ παλάτι του εἴτανε γεμάτο κοπέλες δημορφες, τραγουδιστές, μουσικούς, ποιητές καὶ τεχνίτες. Ὅτι ὁ δράιο ὑπῆρχε στὸν κόσμο, ἔκει μαζευότανε. Ὅτι δὲ Λάμας ἀγαποῦσε τὸ εἶχε στὴ στιγμή.

Τί τὸ λοιπὸν τοῦ ἔλειπε κείτανε δυστυχής;

'Αλλοίμονο!

Ο Λάμας εἴτανε διακοσιοπενήντα χρονῶν κι' ἀρχισε πιὰ νὰ γερνᾶ, νὰ χάνῃ σιγὰ σιγὰ τὴ ζωὴ του. Παράτησε τὸ ἔνα, παράτησε τὸ ἄλλο, ἔφτασε νὰ ζῇ πιὰ μὲ πολὺ λίγα πράματα. Μήτε στὸ κυνῆγι μποροῦσε πιὰ νὰ πάῃ σὰν καὶ πρῶτα, μήτε στὸ ψάρεμα. Μήτε νὰ πῇ κρασὶ νὰ μεθύσῃ, μήτε νὰ παραφάῃ καὶ νὰ χορτάσῃ. Μήτε νάγυπνησῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὶς γυναικες του.

Δὲν εἶχε πιὰ πεποίθησι στὸν ἔαυτό του. Καὶ τὸ χειρότερο ἀρχισε νάμφιβάλλῃ γιὰ δσα εἶξερε.

Οσο ἡ ζωὴ του ἔφευγε, τόσο πιότερο τὴν αἰσθανότανε, τόσο πιότερο τὴν ἀγαποῦσε. Ο θάνατος, ποὺ πρῶτα τὸν θαρροῦσε τὸ πιὸ γλυκό, τὸ πιὸ φυσικὸ πρᾶμα στὸν κόσμο, τώρα τοῦ φανότανε ἔνα μεγάλο, φοβερὸ κακό. Δὲν ἥθελε νὰ πεθάνῃ πιά, μὰ δὲν ἥθελε καὶ νὰ ζῇ ἔτσι γέρος καὶ ἀνίκανος γιὰ τὴ ζωὴ. Ἡθελε νάποθάνῃ στὴν τελειότητα ποὺ ἔφτασε, μὰ νὰ ζήσῃ ἄλλον, νὰ τελειοποιηθῇ ἀκόμα πιότερο. Ἡθελε νὰ τὸ εἶξερε πῶς θὰ ζήσῃ μετὰ θάνατον σὲ μιὰ ἄλλη ζωὴ.

Αφοῦ δὲν χάνεται τίποτα στὸν κόσμο, ἔλεγε, γιατὶ νὰ χαθῇ τὸ ἔγω μού κι' ἡ σοφία μού; Γιατὶ ἀφοῦ ἡ φύσις ὅλο καὶ τελειοποιεῖται, νὰ σταματήσῃ τάχα στὸν ἄνθρωπο; Εἶναι δυνατὸν νὰ φτειάσῃ τὸ ὠραιότερο στὸν κόσμο πρᾶμα, τοῦ σοφοῦ τὸ μυαλό, γιὰ νὰ τὸ θάψῃ στὸ χῶμα; Ποιὸς μοὺ λέγει ποὺ δσα ζέρομε, ποὺ δσα βλέπομε καὶ αἰσθανόμαστε, δὲν εἶναι ψέματα; Ποὺ δὲν τὰ ζέρομε τί εἶμαστε; Ποὺ γύρω μας, κάπου ἄλλοι, ὑπάρχει ἔνας ἄλλος κόσμος, ποὺ θὰ πῆμε σὰν πεθάνωμε;

Καὶ ἔκλαιγεν δὲ Λάμας, κέτρεχε ἀπὸ θάλασσες σὲ στεριές, ἀπὸ δάση σὲ βουνά, κι'

ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, φωτῶντας τὰ λουλούδια καὶ τὰ δέντρα, τὰ νερὰ καὶ τοὺς βράχους, τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς γέροντες, τὶς ἀστραπὲς καὶ τὶς βροντές.

Κ' δὲ μενεχές εἴπε στὸ Λάμα:

— Μεγάλα αἰωνόβια λουλούδια, θαμμένα στῶν βουνῶν τὶς ἀγκαλιές, μοῦ δώκανε αὐτή μου τὴ ζωούλα, ποὺ μόλις καὶ βαστῷ δυὸ χαραγές. Ὄλα μικραίνουν καὶ περνοῦνε, ὅλα λιγοστεύουν, ὅλα χάνονται. Ὅσο μικρότερα καὶ τελειότερα, τόσο καὶ γρηγορώτερα. Τελειοποίησις θὰ πῇ χαμός!

— Καὶ σὺ τί εἶσαι; φωτησεν δὲ Λάμας τὸ βουνό.

— Ἐγὼ μα, ἀποκρίθηκεν ἔκεινο, ἔνας κόσμος πεθαμένος. Ἡσυχάζω, καὶ ἡσυχάζοντας μαζεύω δλοένα μέσα μου νέα ζωὴ γιὰ νὰ ξεσπάσω πάλι ἔνα καιρό, νὰ γίνω σκόνη, καὶ νὰ ξανακάμω ἔνα νέο κόσμο ὠραιότερο.

— Κ' ἐσύ;

— Ἐγώ, τοῦ βροντοφώνησε τὸ ἀστροπελέκι, είμαι τὸ πᾶν στὴν φύσι. Ἐγὼ κάνω καὶ χαλῶ τοὺς κόσμους μὲ τὴ δύναμί μου. Ἐγὼ μὲ τὴν ἐνέργεια μου τοὺς δίνω τὴ ζωὴ, τὴν κίνησι, τὴ ζέστη καὶ τὸ φῶς. Ἐγὼ σὲ ζῶ καὶ σένα κ' ἔγω θὰ σὲ πάνω θὰ πάξ!

— Ποῦ; . . .

Βαθὺ σκοτάδι σκέπασε τὴ γῆ. Μήτε βροντὴ πιὰ ἀκούστηκε, μήτε ἀστροπελέκι ἔφεξε στὸν οὐρανό. Τὸ μέγα μυστικὸ ποὺ ἔκρυψεν ἡ φύσις μέσα της, δσο δὲ Λάμας τὸ ζητοῦσε, τόσο ἔκεινο πιὸ βασιλικό καὶ πιὸ σοφά κρυβότανε μέσα σὲ δσα μάθαινε.

Κ' εἴπεν δὲ Λάμας μέσα του:

— Οσο μαθαίνω, τόσο βλέπω πῶς ὑπάρχει κάτι ποὺ δὲ ζέρω, ποὺ ὑπάρχει βέβαια, μὰ δὲ μπορῶ μὲ αὐτὸ τὸν νοῦ ποὺ ἔχω νὰ τὸ νοιώσω. Ἀχ! Δὲν ἔχει πιὸ χειρότερο κακὸ ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ζέρῃς. Ἀς μοῦ λείψῃ τέτοια ποὺ κατάντησε η ζωὴ μου. Φέρτε μου κορίτσια νάποθάνω στὴν ἀγκάλη τους! . . .

Κι' ἀμέσως τριγυρίσανε τὸν Λάμα δέκα, εἴκοσι, πενήντα, ἑκατό, χίλια κορίτσια, τὰ πιὸ δημοφρα τοῦ Σαμαλὶ. Χορεύουν, τραγουδοῦν, φιλοῦν, χαδεύουν, μὰ τοῦ κάκου! δὲν μποροῦν νὰ τὸν ζωογονήσουνε.

Ἐκεῖνος θέλει νάποθάνη!

— Νάποθάνη; Ὁχι! κράζει τρέχοντας ἀπὸ μακρὰ μιὰ μαυρομάτα, μιὰ μικρούλα, μάγισσας παιδί. Ἐγώ τὸν ξέρω, βασιλέα μου, τὸν πόνο σου, ἔγώ θὰ σου τὸν γειάνω!

Κ' ἀρχισε νὰ παῖξῃ μὲ τὸ τέφι της, νὰ τραγουδᾶ καὶ νὰ χορεύῃ σὰν τρελὴ τριγύρω του.

Ἐγώμαι μάγισση γέννα, τραγουδοῦσε, κρατῶ τὸ θάνατο σὲ τοῦτο τὸ φαρμάκι καὶ τάντιφαρμακο!

Ο Λάμας ἀνοιξε τὰ μάτια του. Γύρισε καὶ τὴν εἶδε μὲ λαχτάρα, μὰ τὴν κύταξε μὲ φόρο καὶ δισταγμό.

— Αὐτὸ μὲ φτάνει εἴπε κείνη, καὶ προσφέροντάς του τὸ ἀντιφάρμακο φούφηξε τὸ φαρμάκι κέπεσε στὴ γῆ ἀναίσθητη.

— Τί εἶσαι; τὴν φωτησε μὲ ἀγωνία δὲ Λάμας σὰν τὴν ξανάζησε μὲ τὸ ἀντιφάρμακο.

Τῆς μάγισσας ἡ κόρη εἴπε:

— Φῶς γλυκύτατο, ἀτέλειωτο. Γαλήνη καὶ ἀνάπτασι. Μιὰ ἡδονή, ποὺ πήγαινα ἀνάλαφρη σὰν ζουκιος. Μιὰ ἀρμονικώτατη ώραια μουσικὴ ποὺ μόλις ἀκούστηνε. Καὶ γύρω μου λουλούδια διάφανα, κόσμοι ὄνειρικοι, ἀνθρώπινες σπιές. Τες φωτησα — ποιὲς εἶστε; — Ζαρατούστρας, εἴπε μιά. — Κομφούκιος, ἡ ἄλλη — Ομηρος — Σωκράτης — Μωϋσῆς — Χριστός — Μωάμεθ — Δάντης κι ἄλλα πιὸ παραδέξενα δύναματα. Μιὰ π' δλες μ' ἐπλησίασε καὶ μοῦπε σιγανά. — Τί θὲς ἐσὺ ἔδω; — Εκεῖνοι μόνο ζοῦνε μετὰ θάνατον, δσοι καὶ ζῶντας κάμουν τὸ ἔγω τους πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὴ Γῆ. Πήγαινε, πὲ τοῦ Λάμα πῶς τὸν περιμένομε! . . .

Z. ΦΥΤΙΛΗΣ

Η ΓΥΝΑΙΚΑ

Αν τὸν κόσμο τὸν ἐκυβερνοῦσαν ἡ γυναικες, ὁ κόσμος θὰ ἐκυβερνιότουν πολὺ πλέον δίκαια, πολὺ πλέον φιλάνθρωπα καὶ πολὺ πλέον σύμφωνα μὲ τὴν φύσιν παρ' ὅτι τώρα ποὺ τὸν κυβερνοῦν οἱ ἄντρες. Ἡ γυναικα εἶνε πλέον ἀρμόδια γιὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἔχει εὐαισθησία. Ὁ ἄντρας ταῖς περισσότεραις φοραῖς εἶναι ἀτῆνος, ἐνῶ ποὺ στὴ γυναικα τοῦτο εἶναι μία ἔξαιρεσι. Καθὼς ἀφίνομε τὴ γυναικα καὶ μᾶς κυβερνάει τὸ σπῆτη, ἐπρεπε νὰ τὴν ἀφίνωμε νὰ μᾶς κυβερνάῃ καὶ τὴν πολιτεία, κ' ἐμεῖς νὰ περιοριστοῦμε σταῖς χοντραῖς ἑργασίαις ποὺ ζητοῦν δύναμι χεριῶν, π. χ. στὴ γεωργία, στὴν ὑπηρεσία τὴ στρατιωτική, στὸ ναυτικὸν κτλ. Ἀλλὰ γιὰ τοῦτο, ἐπρεπε πρῶτα νὰ ἐτοιμάσωμε ταῖς γυναικες, δίνωντάς τους ἄλλην ἀνατροφή, ἀνάλογη.

Δὲν ἀμφιβάλλω πῶς, ἀκούοντας τέτοιο πρᾶμα, οἱ περισσότεροι θὰ γελάσουν· ἀλλὰ ἐγὼ τοὺς ἔρωτάω νὰ μοῦ εἰποῦν αὐτοὶ σὲ τὶ ὁ ἄντρας εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὴ γυναικα ἢ ποιὰ εἰν' αὐτὰ τὰ πλεονεχήματα τοῦ ἀντρὸς ποὺ τὸν κάνουν πλέον ἀρμόδιον γιὰ νὰ κυβερνάῃ. Εἶναι τόσο φανερὰ αὐτά! θὰ μοῦ εἰποῦν· ὁ ἄντρας ἔχει τὴν κρίσι, ἔχει τὸν νοῦ, ποὺ ἡ γυναικα δὲν ἔχει. "Εχει τὴν κρίσι, ἔχει τὸν νοῦ.... ἀλλ' ἀν εἴκε κρίσι καὶ νοῦ, ὁ κόσμος θὰ ἐπήγαινε καλήτερα, καὶ ἡ ἴστορία τῶν ἀνθρωπίνων πρᾶξεν δὲν θὰ ἥτουν, καθὼς εἶναι σήμερα, καὶ καθὼς θὰ τὸ ἐλέγετε σεῖς, ἡ ἀντροπή τοῦ ὄντοματος τῶν ἀνθρώπων.

"Ἄν ἀπ' ἀρχῆς ἐκυβερνοῦσαν γυναικες, γιὰ δόσο κακὰ κι' ἀν ἐκυβερνοῦσαν, θὰ ἐκυβερνοῦσαν πάντα καλήτερα. Χειρότερα παρ' ὅτι ἐκυβερνήθηκε ὡς τώρα ὁ κόσμος, δὲν ἐμποροῦσε ποτὲ νὰ κυβερνηθῇ. "Εχετε τίποτα νὰ μοῦ ἀποκριθῆτε σὲ τοῦτο;... Ἡ γυναικα, λέτε, δὲν ἔχει κρίσι, δὲν ἔχει νοῦ· ποιὸς σᾶς τὸ εἶπε; ποιῶν ἀπόδειξιν ἔχετε; Πρέπει νὰ δώσετε ἄλλην ἀνατροφὴν τῆς γυναικός, πρέπει νὰ τὴν βάλετε στὰ πράγματα, νὰ τὴν δοκιμάσετε, κ' ἐπειτα νὰ εἰπῆτε, ἐνῶ ποὺ ὠστόσο ἀν ἡ πρόληψι καὶ ὁ ἐγωϊσμὸς δὲν μᾶς τυφλόνουν, μποροῦμε καὶ τώρα νὰ ἰδοῦμε μὲ ποιὸν τρόπο ἡ γυναικα κυβερνᾷ τὸ σπῆτη τῆς καὶ ἀπὸ κεῖνο νὰ συμπεράνωμε. Πέτε το καὶ σεῖς μή, στὴν κυβέρνησι τοῦ σπῆτιον τῆς, ἡ γυναικα δὲν εἶναι δίκαιη; μή δὲν εἶναι προνοητική; μή δὲν εἶναι οἰκονόμα; Πέτε τὴν ἀλήθεια· μπορεῖ ὁ ἄντρας

νὰ καυχηθῇ πῶς θὰ ἐδύνοτουν νὰ κυβερνήσῃ καλήτερα τὸ σπῆτη αὐτὸς παρὰ ἡ γυναικα του; Ἄλλα ξέρω τί θὰ μοῦ εἰπῆτε τὸ σπῆτη ἔχει καὶ ἄλλα συμφέροντα, ἔξωτερικά, ποὺ πολλαῖς φοραῖς εἶναι τὰ κυριώτερα, καὶ ποὺ αὐτὰ τὰ ἐπιψελέται ὁ ἄντρας. Πολὺ καλά. Ἀλλὰ ποιὰν ἀπόδειξιν ἔχομε πῶς δὲν θὰ ἥτουν ἵκανη ἡ γυναικα, ἀν τὴν ἀφίνωμε, νὰ τὰ ἐπιμελῆθῃ κ' ἔκεινα; Τάχα τὴν ἐδοκιμάσαμε ποτὲ ἡ τῆς ἐδώκαμε τὴν χρειαζόμενην ἀνατροφὴ γιὰ νὰ δύνεται νὰ ἔχῃ πειρα τῶν πραγμάτων καθὼς ὁ ἄντρας;. Ἀλλὰ εἶναι καὶ πολλαῖς γυναικες ἀνόηταις ἡ φαντασμέναις ποὺ καταστρέφουν τὰ σπῆτηα τους. Πρόφασαις τῶν ἀντρῶν. Αὐταῖς εἰν' ἔξαιρεσαις, κι' ὡς κι' αὐταῖς ἡ ἔξαιρεσαις εἶναι πάντα λιγώτεραις μεταξὺ τῶν γυναικῶν παρὰ μεταξὺ τῶν ἀντρῶν. Ο ἄντρας πολὺ συχνὰ θυσιάζει τὴ γυναικα του καὶ τὰ παιδιά του σὲ μιὰ παλλακίδα ἡ στὸ παιγνίδι ἡ σὲ ἄλλα του ἐλαττώματα. Ἡ γυναικα ποτὲ αὐτὸ δὲν τὸ ἔκανε. Ἀλλὰ καὶ χωριστὰ ἀπὸ τοῦτο, μηδά, θὰ ἐμποροῦσε ποτὲ νὰ συγκριθοῦν τὰ ἐλαττώματα μιᾶς γυναικός, γιὰ δόσο μεγάλα κι' ἀν τὰ ὑποθέσωμε, μὲ ἔκεινα ἐνὸς ἀντρός; Συμπαθήσετε με ἀν ἔξεμαραίνω μία στιγμὴ ἀπὸ τὸ προκείμενο. Κι' ὡστόσο ἐμεῖς ἔχομε πολλαῖς φοραῖς τὴ σκληροκαρδία καὶ τὸν ἐγωϊσμὸν νὰ μὴ τὴ συμπαθῆμε γιὰ τίποτα, ἐνῶ ποὺ ἀπαιτοῦμε ὅλα ἔκεινη εἰς ἔμας νὰ τὰ συμπαθᾶμε. Ἀλλὰ θὰ ἥτουν καὶ περιττὸ νὰ τὸ ἀπαιτήσωμε, ἐπειδὴ ἡ καρδιὰ τῆς γυναικὸς δὲν εἶναι ἡ καρδιὰ ἡ δική μας. Κι' ἀν καμμιὰ φορὰ ἔτυχε ποὺ καὶ κάποια γυναικα νὰ ἐκατάστρεψε τὸ σπῆτη τῆς, ὡς καὶ σὲ τοῦτο, τὸ μισὸ φταίξιμο τὸ ἔχει ἡ ἀνατροφὴ ποὺ τῆς ἐδώκαμε, ἐπειδὴ ἡ ἀνατροφὴ ποὺ δίνομε σήμερα τῶν γυναικῶν στὴν ἀνώτερη τάξι δὲν εἶναι βέβαια ἡ καλήτερη, κι' ἀν τοῦτο καμμιὰ φορὰ ἐσυνέβηκε στὴν ἀνώτερη τάξι.

"Ἄν ἐκυβερνοῦσαν ἡ γυναικες τὴν πολιτεία, δὲν θὰ ἐγένοτουν βέβαια ἡ ἀσώτεψι τοῦ δημόσιου θησαυροῦ τέτοια ποὺ γένεται σήμερα, ἄλλα καὶ τὰ χρήματα πάντα θὰ ἐπερίσσευναν, καὶ πολλὰ δημόσια καλὰ θὰ ἐγένονταν, καὶ πολλοὶ δυστυχισμένοι στὴν κοινωνία θὰ οἰκονομίσταν· ἔχετε καμμιὰν ἀμφιβολία γιὰ τοῦτο;... Ἡ μή στοχάζεστε πῶς ἡ ἴδια ἡ εὐαισθησία τῆς γυναικὸς θὰ τῆς ἥτουν ἔνα ἐμπόδιο γιὰ

¹ "Ἄν ὑπάρχουν ἀνθρώπινα ἱερὰ συμφέροντα, αὐτὰ ὑπάρχουν μόνον στὴν καρδιὰ μιᾶς γυναικός.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΥΠΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

νὰ κυβερνήσῃ, καὶ πῶς θὰ εὑρισκότουν ἀναγκασμένη πολλαῖς φοραῖς νὰ θυσιάζῃ τὴ δικαιοσύνη σὲ ἔνα αἰσθημά της, σὲ μιὰ φιλία; Ποιὸς εἶναι ποὺ τὸ λέει τοῦτο; Τὸ λέει ὁ ἄντρας ποὺ σήμερα θυσιάζει καὶ τὴ δικαιοσύνη καὶ ὅλα τὰ πλέον ἱερὰ συμφέροντα (καθὼς ὁ ἴδιος ἔχει τὴν ἀναίδεια νὰ τὰ ὄνομαζῃ¹) τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πατρίδας ὅχι σὲ ἔνα αἰσθημα, ἐπειδὴ τότες θὰ ἥτουν καὶ κάπως συμπαθησμένος, ἄλλα στὰ πλέον ἀνάξια καὶ ποταπά συμφέροντα τὰ δικά του, ταῖς περισσότεραις φοραῖς χωρὶς καλλιμίαν ἐντροπὴ καὶ χωρὶς τὸν παραμικρὸν ἔλεγχο συνειδήσεως. Ἡ γυναικα δύως ὡς καὶ τοῦτο θὰ τὸ αἰσθάνοτουν, καὶ ἡ ἀδικίας ποὺ θὰ ἐγένονταν ἀπὸ ταῖς γυναικαῖς θὰ ἥταν ἀσυγκρίτως λιγώτεραις καὶ ἀσυγκρίτως μικρότερης ἀξίας παρὰ ἡ ἀδικίας ποὺ γένονται σήμερα ἀπὸ τοὺς ἄντρας. "Επειτα, ἡ ἀνατροφὴ

ἡ ἴδια ποὺ θὰ ἐδίναμε σταῖς γυναικαις, ἡ ἴδεα τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης, τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφάλειας, θὰ ἐσυντελοῦσε εἰς τὸ νὰ στεφεώσῃ μέσα στὴν ψυχὴ της τὸ αἰσθημα τῆς δικαιοσύνης, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ τῆς γυναικός καθὼς εἶναι δεχτικὴ γιὰ ὅλα τ' ἄλλα, εἶναι δεχτικὴ καὶ γιὰ τοῦτο.

"Ἀλλὰ ποιὸς θὰ ἐπιμελιότουν τὸ σπῆτη, ποιὸς τὰ παιδιά, ἀν ἀσχολούσαμε τὴ γυναικα στὴν κυβέρνησι τῆς πολιτείας; Καὶ μὴ δὰ θὰ ἥτουν δεχτική γιὰ ὅλα ταῖς γυναικες σὲ τοῦτο; "Ἡ μὴ δὰ θὰ ἥτουν χρεία νὰ λείπῃ ἡ γυναικα δλαις ταῖς ἡμέραις καὶ δλαις ταῖς καμμιαῖς σὲ τοῦτο; "Ἡ μὴ δὰ θὰ λείπῃ ταῖς ἡμέραις καὶ δλαις ταῖς καμμιαῖς σὲ τοῦτο; "Ἡ μὴ δὰ μία μόνη γυναικα εἶναι στὸ κάθε σπῆτη; "Ἔπειτα, ὡς κι' ὁ ἄντρας ἀπὸ ταῖς δουλειαῖς τοῦ σπῆτιον ἐμποροῦσε κι' αὐτὸς κάτι νὰ κάνῃ, καθὼς κάνουν καὶ σήμερα πολλοὶ ἄντρες καὶ ταῖς ὕδραις ἔκειναις ποὺ μιὰ γυναικα θὰ ἥτουν ἀσχολημένη δᾶσω, ἀν δὲν ἥτουν ἄλλη γυναικα γιὰ νὰ μείνῃ

στὸ σπῆτι, θὰ ἔμενε δὲ ἀντρας. Δὲν βλέπω τί κακὸ καὶ τί παράξενο θὰ ἥτουν τοῦτο.

Αλλὰ εἶναι κ' ἔνα ἄλλο ποῦ δὲν τὸ λέτε, ποῦ δικαίωσις εστε οἱ περισσότεροι καὶ ποῦ γιὰ τοῦτο δὲν μπορῶ ἐγώ νὰ τ' ἀφήσω· εἶναι ἡ ζῆλεια. Οἱ ἄντρας δὲν θὰ ἐμπιστεύονται ν' ἀφίνη τὴν γυναικά του, λέτε, νὰ βγαίνῃ ἐλεύθερα μοναχὴ ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι. Σὲ τοῦτο ἐμποροῦσα νὰ σᾶς ἀποκριθῶ πῶς διποιος δὲν δίνει πίστι τῆς γυναικός του, κάνει ἀδίκο καὶ τῆς γυναικός του καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του· ἀλλὰ δὲν σᾶς τὸ λέω τοῦτο, ἐπειδὴ ἔρω ποῦ δὲν σᾶς πείνει, καὶ σᾶς παρατηρῶ μόνον πῶς ἡ γυναικά σήμερα εἶν' ἐλεύθερη καὶ βγαίνει, καὶ πῶς ἡ διαφορὰ δὲν θὰ ἥτουν ἀλλη παρὰ πῶς τότες θὰ ἔβγαινε πλέον συχνὰ καὶ πλέον ἐλεύθερα παρὰ τώρα. Βεβαιωθήτε πῶς ἡ γυναικά ἔχει εὐκολία καὶ ἀσφάλεια μέσα στὸ σπῆτι τῆς διση τῆς χρειάζεται γιὰ νὰ μήν ἀποφασίσῃ νὰ κινδυνέψῃ δᾶξω τοῦ σπητιοῦ τῆς καὶ νὰ ἐκτεθῇ σὲ τρίτα πρόσωπα, μάλιστα ἀν τύχῃ νὰ ἦναι σὲ μικρὴ κοινωνία καὶ νὰ ἦναι γυναικά ποῦ νὰ τὴν μέλλῃ γιὰ τὴν ὑπόληψί της, καθὼς διποθέτουμε. Ἐχομε τὴν ἀπόδειξι σήμερα· ἡ γυναικά ὡς καὶ σήμερα βγαίνει, καὶ βγαίνει μοναχὴ μὲ μίαν αἵτια καὶ ἀλλή ἀλλ' δικαίωσις ποτὲ νὰ ταῖς κάμωμε. Νὰ ὁς καὶ σὲ τοῦτο ἡ ἀρμοδιότητα τῆς γυναικός. Αὐτὸ δὲν τὸ καλήτερο μέρος ποῦ θὰ εἴχε ἡ γυναικά νὰ ἐκτελέσῃ, ἐπειδὴ μὲ αὐτὸ δὲν τὸ ασφαλίζοτουν ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐτυχία δλου τοῦ κόσμου· ἀν τοῦτο ἐκατοδύνοντουν, ἐνῶ ποῦ γιὰ τὴν γυναικά θὰ ἥτουν ἡ μεγαλήτερη ἀφορμὴ γιὰ νὰ περηφανεύεται, ἐπρεπε γὰ εἶναι γιὰ ἔμας μιὰ ταπείνωσι τοῦτο καὶ μοναχὸ θὰ ἥτουν ἀρκετὸ γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ τῆς γυναικός τὴν ὑπεροχήν. Ἀλλὰ ποιὸς θὰ εἴχε καὶ περισσότερο δικαίωμα γιὰ νὰ διευθύνῃ τὴν ἔξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ ν' ἀποφασίσῃ γιὰ εἰρήνη καὶ πόλεμο, ἀπὸ τὴ γυναικά; Ποιὸς ἀπὸ τὴ γυναικά αἰσθάνεται περισσότερο μέσα στὴν καρδιά του δλα τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου; Καὶ δικαίωσις δ ἔγωςτῆς ἄντρας δὲν θέλει νὰ δώσῃ κάμμιαν ἀξία καὶ κάμμια πίστι στὰ τρυφερὰ καὶ φιλάνθρωπα αἰσθήματα τῆς γυναικός, ἐνῶ ποῦ ἔξεναντίας δίνει ἀξία καὶ δίνει πίστι σὲ κάποιους βρωμερούς, καὶ ταῖς περισσότεροις φοραῖς ἀνόρτους, δικούς του λογαριασμοὺς ποῦ τοῦ τοὺς ὑπαγορεύει ἡ ἀναισθησία του!

συμβαίνουν (καὶ συμβαίνουν ἵσως παραπολλά; δὲν σᾶς ἐναντιόνομαι), δῆλα μέσα στὸ ἴδιο τὸ σπῆτη συμβαίνουν. 'Αλλ' ὅταν ὅμως δώσωμε μίαν ἀλλήν ἀνατροφὴ τῆς γυναικός, θὰ τὴν διορθώσωμε καὶ σὲ τοῦτο καὶ θὰ τὴν κάμωμε νὰ καταλάβῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ αὐτὸ τὸ καθῆκον ποὺ ἐπιβάλλεται στὴ γυναικα ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ σύστημά μας καὶ ποὺ σήμερα σχεδὸν κάμμια γυναικα δὲν τὸ καταλαβαίνει.

”Η μή ἡ γυναῖκα, ἀν τῆς ἐδίναμε τὴν κυ-
βέρνησι, δὲν θὰ ἥτουν καλὸς διπλωμάτης; Ἡ γυναῖκα εἶναι πλασμένη γιὰ τοῦτο. Ἡ γυναῖκα
ἔχει λεπτότητα. ἔχει ὅξυδέρκεια ποῦ δὲν τὴν
ἔχει ὁ ἄντρας Ἀλλὰ δόστε της ἄλλην ἀνατροφὴ
γιὰ νὰ δυνηθῇ ν' ἀσχολήσῃ τὸ πνεῦμα της,
καὶ θὰ τὸ ἰδῆτε ἀν της σήμερα τὸ ἀσχολῆ σὲ
μάταια καὶ σὲ οὐτιδανά, σὲ τοῦτο φταῖμε οἱ
ἴδιοι ἑμεῖς μὲ τὴν ἀνατροφὴ ποῦ τῆς δίνομε.
Ἡ γυναῖκα εἶναι μία γῆς ἀδόύλευτη ἢ κακο-
δουλεμένη ποῦ δὲν μποροῦμε νὰ ἔσωμε τί
θὰ ἐδύνοταν νὰ μᾶς δώσῃ, καὶ ποῦ ὅμως μπο-
ροῦμε νὰ συμπεράνωμε ἀπὸ τὴν καλή της ποιό-
τητα καὶ ἀπὸ κεῖνο τὸ λίγο ποῦ ὡς τώρα μᾶς
ἔδωκε. Ἡ μή δὲν θὰ ἔγγνωρίζε τὴν τέχνη ἢ γυ-

¹ Τὸ λὲν αὐτοῖς. Ἔγὼ τοὺς εῦδηκα σὲ δλα ἀνότους καὶ φεύταις καὶ ἀμφιβάλλω ὡς καὶ γιὰ τοῦτο. Ἀλλὰ γιὰ τὴ στιγμὴ τοὺς τὸ παραδέχομαι.

πολέμου, πυρπόλησαις, ἀρπαγαῖς, βιαιοπραξίαις κάθε λογῆς, πεῖνα, γύμνια, ἔσπτήτωμα σὲ καὶ ρόχειμῶνος, τρομάραις, ἄρρωσταις, θανάτους, γιὸς ὅλαις ταῖς στενοχώριαις καὶ ταῖς ὀνησυχίαις ποῦ βρίσκεται ἔνα δλάκαιο μεγάλο ἔθνος ὡς τὰ χθὲς τόσο ἥσυχο καὶ εὐτυχισμένο ἐγώ δὲν σᾶς λέω τώρα γιὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἔρω πῶς αὐτὰ στοὺς ἀντρες δὲν κάνουν ἐντύπωσι ἀλλὰ σᾶς λέω μόνον νὰ κυττάξετε ταῖς ὑλικαῖς τοῦ τόπου καταστροφαῖς· πέτε μου, πόσα χρόνια θὰ περάσουν γιὰ νὰ ματάρθουν τὰ πράματα στὴν πρώτη τους καλὴ κατάστασι; . . .

Χρειάζεται πολὺ γιὰ νὰ καταλάβετε πῶς ἡ γυναικα μᾶς ὑπερέχει; πῶς ἡ εὐαισθησία τῆς εἰν̄ ἀχώριστη μὲ τὴν νοημοσύνη; πῶς ὁ ἀντρας δὲν ἔχει ωρίζεται γιὰ ἄλλο τίποτα παρὰ μὲ τὴν κτηνώδη δύναμι, τὴν ἀσυλλόγιστη τόλμη καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλεονεξίας ποῦ θέλουμε νὰ τὸ σκεπάσωμε δίνωντάς του ἔνα ἄλλο ὅνομα καὶ λέγωντάς το πνεῦμα ἐπιχειρηματικό; Ἀν εἶναι γιὰ τοῦτα, ὁ ἀντρας ἔχει τὸ ἔνδοξο, καθὼς αὐτὸς τὸ λέει, στρατιωτικὸ στάδιο (ὅσο ποῦ καὶ γιὰ αὐτὸ ἔχει χρεία ἀκόμα δὲ κόσμος), ἔχει τὸ ναυτικό, ἔχει τὴν οἰκουμένην ὅλη στάδιο ἀνοικτὸ γιὰ νὰ πηγαίνῃ ν' ἀσχολῇ ὅποτε τοῦ ἔχεται ἡ ὅρεξις καὶ νὰ ταῖς χαίρεται δύως καλλήτερα τοῦ ἀρέσει ταῖς ἀρεταῖς του.

Ακούσατε με δικό σμος δέν θά πάει καλὸς παρὰ δταν δ ἄντρας ἀποφασίσῃ νὰ ὑποδουλωθῇ τελειωτικῶς στὴ γυναικα παρὰ δταν ἡ κτηνώδης δύναμι ὑποταχτῇ στὸ λογικὸ καὶ στὴν εὐναισθησία. Στὴν κυβέρνησι τοῦ σπητιοῦ δ ἄντρας ὑποτάσσεται, καὶ εἰν' εὐχαριστημένος ἀς ὑποταχτῇ καὶ στὴν κυβέρνησι τῶν δημοσίων, καὶ θὰ εὐχαριστηθῇ ὡς κ' ἔκει τὸ Ἰδιο. Ἀλλά, ὡς τότες, θὰ μοῦ εἰπῆτε, καὶ δταν δ ἄντρας φτάσῃ νὰ γνωρίσῃ ἔκεινην τὴν ἀλήθεια, ὡς κι αὐτὸς θὰ δυνηθῇ τότες νὰ κυβερνήσῃ τόσο καλὰ καθὼς ἡ γυναικα. Ποτὲ τόσο καλά, ἐπειδὴ ἡ γυναικα εἶναι ἐκ φύσεως περισσότερο δεχτικὴ ἀπὸ τὸν ἄντρα. Ἡ μῆ φοβᾶστε πῶς δίνωντας περισσότερην ἐλευθερία τῆς γυναικός, πῶς ἀφίνωντάς της ἔνα κύκλο μεγαλήτερον ἐνεργείας, θὰ ἔχει αὐτία γιὰ νὰ διαφθαρῇ, γιὰ νὰ χάσῃ ἔκεινη της τὴν ἀγνότητα ποὺ τὴν κάνει νὰ ἥναι εἰς ἐμᾶς τόσο ἀγαπη-

τή; . . . Αὐτὸν νὰ μη τὸ συλλογίζεστε· ἡ καρδιὰ τῆς γυναικὸς τόσο εὔκολα δὲν διαφθείρεται· καὶ μή δὰ ἐφθάρηκε τόσον καιρὸ ποῦ συνανταστρέφεται μαζῆ μας μέσα σὲ τόσα ἔλεεινὰ παραδείγματα σκληρότητος, ἀδικίας καὶ κάθε εἰδούς ἀνθρώπινου ἔξεντελισμοῦ;

Αλλὰ τὸ πρᾶμμα, ἵσως μοῦ εἰτίτε τώρα,
θὰ ἥτουν δύσκολο στήν ἐφαρμογή του. Δὲν
θὰ ἥτουν τελείως δύσκολο. Πρῶτα θὰ ἔγενο-
τουν ἡ ἀρχὴ καὶ θὰ ἐμοιράζονται οἱ ἄντρες
μὲ ταῖς γυναικαῖς τὴν κυβέρνησιν· ἕκεῖ θὰ ἐδύ-
νονται ἐν μέρει καὶ νὰ ταῖς δοκιμάσουν· ἐπειτα
βαθμηδὸν θὰ ἐτραβιόνται οἱ ἄντρες καὶ θὰ
ἔμεναν μοναχαῖς ἢ γυναικαῖς. 'Αλλὰ γιὰ τοῦτο
θὰ ἥτουν χρεία πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ ταῖς ἑτοι-
μάσωμε δίνωντάς τους ἀλλην ἀνατροφὴ δια-
φορετική.' Αν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου ἐκυ-
βέρνησαν πάντα ἄντρες, δὲν ἀποδείχνεται ἀπὸ
τοῦτο πῶς αὐτὸς εἶναι καὶ πλέον σύμφωνο μὲ
τὴν φύσιν, καθὼς μήτε δὲν ἀποδείχνεται πῶς
νὰ ἔναι πλέον σύμφωνο μὲ τὴν φύσιν νὰ κυ-
βερνᾶν ὅλα τὰ κνώδαλα μεταξὺ τῶν ἀντρῶν,
καθὼς ἔσυνέβηκε πάντα σχεδὸν ἔως τώρα.

Τῆς δύστυχης τῆς γυναικὸς ἐμεῖς οἱ ἀρπαγες καὶ οἱ σκληροὶ τῆς ἐπήραμε δ,τι κι' ἄν εἰχε τῆς ἐπήραμε περιουσία καὶ ἐλευθερία: ἐμεῖς τῆς ἐπειορίσαμε τὴν ἐνέργεια τῶν αἰσθημάτων

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΝΕΜΕΝΟΣ

Ο ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Η μνήμη του Ἅγιου Σπυρίδωνος ὑπὸ μὲν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐορτάζεται τὴν 12 Δεκεμβρίου, ὑπὸ δὲ τῆς Δυτικῆς μετὰ δύο ἡμέρας, ἥτοι τὴν 14. Ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ τοῦ ἄγίου τούτου βίῳ τῷ συντάχθεντι ὑπὸ Θεοδώρου ἐπισκόπου Πάρου, τοῦ ἀκμάσαντος κατὰ τὴν ἔβδομην ἑκατονταετηρίδα, ἰστορεῖται ὅτι ἡ μνήμη του Ἅγιου ἐτελεῖτο κατὰ τὴν τεσσαρεσκαδεκάτην ἡμέραν τοῦ Δεκεμβρίου. Οἱ ἐν Ἐπτανήσῳ δῆμος δυτικοὶ συνεορτάζουσι μετὰ τῶν δρυθοδόξων. Σημειωτέον ὅτι ἐν Ἐπτανήσῳ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία τῇρει ἀκόμη τὸ Ἰουλιανὸν Ἡμερολόγιον.

Ο ἄγιος Σπυρίδων, τὸν δποῖον πολλοὶ καὶ ὁρθόδοξοι καὶ δυτικοὶ ἐβιογράφησαν, κατέχει εἰς τὴν ἴστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ θέσιν διαπρέπουσαν· διὸ καὶ ὁ πολὺς Βαρώνιος τὸν ἀποκαλεῖ «γενναιότατον Ὁμολογητὴν τῆς πίστεως, ἀρετὴν περιανγαζομένην ὑπὸ θαυμάτων, ἀστρον φαενότατον, ἐπίσκοπον στήσαντα τὰ ἐνδοξότατα τρόπαια κατὰ τῆς φιλοσοφικῆς ἀλαζονείας καὶ πρωτουργὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐλευθερίας».

Ο Ἅγιος Σπυρίδων ἐγγενήθη ἐν Κύπρῳ περὶ τὸ τέλος τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἦκμασεν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ Κωνσταντίου. Νυμφευθεὶς ἀπέκτησε θυγατέρα τὴν Εἰρήνην, διακρινομένην ἐπὶ ἀγιωσύνῃ. Κατ’ ἀρχὰς ἥτο ποιῆτην προβάτων, ἀλλὰ χειροτονηθεὶς ἵερεύς, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν λογικοῦ ποιμνίου καὶ ἥγωνίζετο ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ, διποῖος ἀπέκτητα νέας δυνάμεις ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου. Ἰδίᾳ εἰργάζετο πρὸς καταπολέμησιν τῆς εἰδωλολατρείας, ἥτις ἀκόμη εἶχεν ἀρκετοὺς πιστούς. Ἀποθανούσης τῆς ἐναρέτου συζύγου αὐτοῦ ἐπροχειρίσθη ἐπίσκοπος Τριψυμθοῦντος, μεσογείου τῆς Κύπρου πόλεως, νῦν ἀσήμιου χωρίου καλούμενου Τριψυμθούσια. Ιεράρχης δὲν, ἥδυνατο ἀποτελεσματικάτατα νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ ἀγῶνες του ἐστέφοντο πάντοτε ὑπὸ ἐπιτυχίας. Οἱ λόγοι του εἶχον ἐπιφροὴν εἰς τὰ πλήθη, διότι δὲ τὰ ἔλεγεν ἐπραπτε, καὶ συνεπῶς ἥτο δὲ τὸ παράδειγμα ζωντανὸν τοῦ εὐαγγελικοῦ βίου.

Ἡ τοῦ ἥθους μελιχορότης, ἡ ταπεινότης, ἡ σεμνοπρέπεια, ἡ πραότης, ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ ἀμηνησικάκια, ἔκαμνον τὸ ὄνομά του ἀγαπητὸν εἰς πάντας. Ἰδίως δὲ διεκρίνετο διὰ τὴν ἀγά-

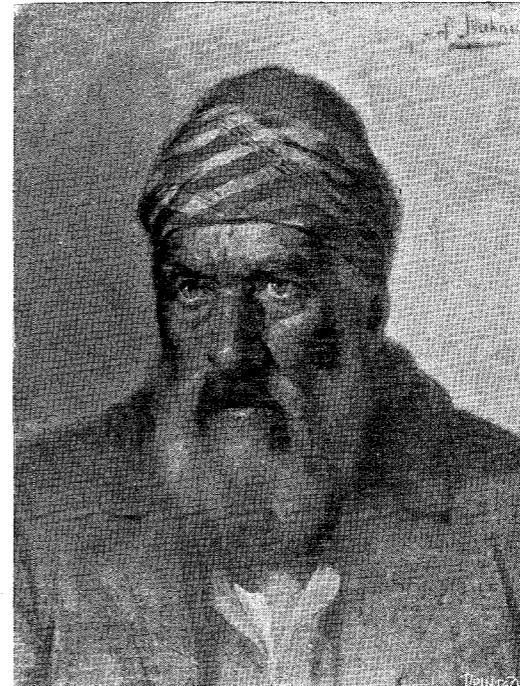
πην πρὸς τὸν πλησίον. «Ἄν καὶ ἀπέφευγε τὸν θόρυβον τοῦ κόσμου, ἔτρεχε πρόθυμος ἐκεῖ διὰ τὸ καθῆκον τὸν προσεκάλει διὰ νὰ φανῇ ὁφέλιμος. Ἡ πρὸς τοὺς ἔνοντας φιλοξενία καὶ ἡ πρὸς τοὺς πτωχοὺς βοήθεια ἔφθανε μέχρι σχολαστικότητος. Ἐν καιρῷ φοβεροῦ λοιμοῦ, ὃς φιλόστοργος πατήρ καὶ ἀτρόμητος ἴατρὸς τῶν ψυχῶν, ἔτρεχε διὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς δυστυχεῖς ἀσθενεῖς, νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ μὲ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν. Ἡ παρουσία του ἥτο παντοῦ ἐπιθυμητή, ὁφέλιμος. Οἱ ἀνθρωποὶ ἐνεπιστεύοντο εἰς αὐτὸν, διότι εἶχον πίστιν εἰς τὴν ἀγάπην του. Ἡ θαυματουργός του δύναμις εἶχε πείσει καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπίστους,

Μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τῶν πρώτων αἰώνων δὲν ἔλειπον αἱ περὶ τοῦ ἔνιαίου τοῦ Θεοῦ ἔριδες. Αἴφνης ἀνεφάνη καὶ τὸ ἀρειανὸν ξήτημα, τὸ δποῖον δεινῶς συνετάραττε τὸν μόλις παγιούμενον χριστιανισμόν. Ὁ Κωνσταντίνος πρὸς λύσιν τοῦ ἀρειανισμοῦ συνεκρότησε τῷ 325 τὴν Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος παρέστη προεδρεύων αὐτῆς. Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ καὶ ὁ Ἅγιος Σπυρίδων παρέστη. Δὲν ἥτο ἀνὴρ παιδείας διὰ νὰ παραβλῆθῇ μετὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου. Οὐχ ἥττον καὶ αὐτὸς ἥθελησε νὰ πείσῃ δι’ ἀπλουστάτου συλλογισμοῦ περὶ τοῦ τρισποτάτου καὶ τοῦ ἀδιαιρέτου τῆς Ἅγιας Τριάδος. Μετὰ τοὺς λόγους του, λαβὼν «εἰς τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ κεραμίδα, ἔσφιγξεν αὐτὴν καὶ εὐθὺς ἀνέβη πῦρ εἰς τὸν ἄρεα, τὸ ὄδωρο ἐχύθη εἰς τὴν γῆν, ὁ δὲ πηλὸς ἔμεινεν εἰς τὰς χεῖρας».

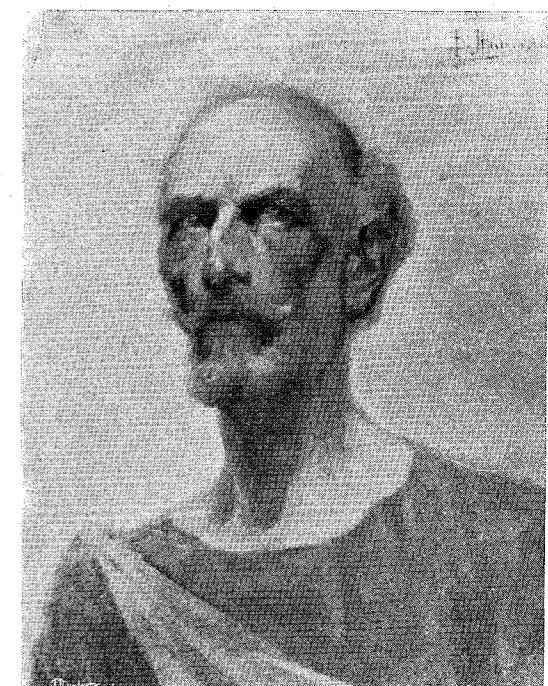
Τὸ λατινικὸν μαρτυρολόγιον κατατάσσει τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα μεταξὺ τῶν Ὁμολογητῶν ὡς ὑποστάτα μαρτύριον περὶ τὸ 304 ἔτος ἐν Κύπρῳ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμίνου ἔξωθεν δηλαδὴ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ὀφθαλμὸν καὶ ἀπέκοψαν τὰ ἀρθρά τοῦ ἀριστεροῦ γόνατος καὶ κατηνάγκασαν αὐτὸν εἰς ἐργασίαν ἐν τοῖς μεταλλείοις.

Ἀγνοεῖται καὶ τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως του, καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου του. Ιστορεῖται ὅτι ἀπέθανε μετὰ τὴν Σαρδικὴν Σύνοδον περὶ τὸ 350 ἔτος, εἰς γεροντικὴν ἡλικίαν.

Τὸ σῶμα του ἔμεινε θαμμένον ἑκατὸν περίπου ἔτη. Ἐκ Κύπρου μετηνέχθη εἰς Κωνσταντινούπολιν. Εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἔξειτιματο μεγάλως. Κατ’ ἔτος τὸ οἰκονομονοματος, ἐνθεωρεῖτο τὸ μερίδιόν του εἰς τὴν Κοινότητα Κερκύρας τῷ 1483.

ΣΠΟΡΑΗ

Β. ΙΘΑΚΗΣΙΟΥ
ΣΠΟΡΑΗ

ξετίθετο· ἡ λειτουργία ἐτελεῖτο τῇ συμμετοχῇ τοῦ Πατριάρχου, μετέβαινε δὲ καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ. Κατὰ τὴν ἀλωσινὸν δὲ τοῦ ιεροῦ Γεώργιος Καλοχαιρέτας, πλούσιος εὐπατρίδης τοῦ Βυζαντίου, παραλαβὼν τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ ἀποκείμενα σώματα τοῦ Ἅγιου Σπυρίδωνος καὶ τῆς Αὐγούστας Ἅγιας Θεοδώρας μετ’ ἄλλων λειψάνων, ἔθεσεν αὐτὰ εἰς τὸ δύο σάκκους μὲ ἄχυρα τὰ ἐφόρτωσεν ἐπὶ τὸ σκοπό τούτῳ ἐξήγητος καὶ ἔλαβε γράμματα παρὰ τοῦ Δόγη τῆς Βενετίας ἐξασφαλίζοντος τὴν ἀποστολὴν τοῦ λειψάνου.

Ἐνδονὸς ἔπειτα εἰς τὰς θερμὰς παρακλήσεις τῶν Κερκυραίων, μετήλλαξε γνώμην καὶ κατέθεσε τὸ λειψάνον ἐν τῷ ναῷ τῆς Κοινότητος Ταξιάρχου Μιχαὴλ καὶ αὐτὸς διέμεινεν ἐν Κερκύρᾳ ὡς κτήτωρ. Ἀποθανόντος τοῦ ιεροῦ Φιλίππου, τὸ Λείψανον ἐκληρονόμησαν ἡ σύζυγος αὐτοῦ Μαρία — ἀνηλίκου οὔσης τῆς θυγατέρος του Ἅστρη διαμένων. Οὗτος δὲ τοῦ Λείψανον παρέστη περὶ τὸν Ασημίναν· καὶ ὁ ἀδελφός του Λουκᾶς ἐν τῷ Ασημίναν. Οὗτος δὲ τοῦ Λείψανον παρέστη περὶ τὸν Ασημίναν.

Ἡ κόρη γενομένη κατοχος τοῦ ἄγιου σώματος, ἐθεωρεῖτο ἡ μᾶλλον πολύφερον τῆς χώρας καὶ οὕτω συνεζεύχθη μετὰ τοῦ εὐπατρίδου Κερκυραίου Σταματίου Βούλγαρη τῷ 1521. Εἰς τὸ προικοσύμφωνον γραφὲν ἐλληνιστὶ ὑπὸ

τοῦ συμβολαιογάφου Πέτρου Σπύργου, πρὸ τοῖς
ἄλλοις ἀναγινώσκεται: «Ομοίως τῆς δίδει εἰς
»προΐκα καὶ εἰς ὄνομα προικός, τολμῶ εἰπεῖν
»μετ' εὐλαβείας, τὸ τέμιον καὶ ἄγιον λέιψανον
»τοῦ ἄγιου Σπυρίδωνος θαυματουργοῦ, δλον
»καθὼς εὑρίσκεται».

Ο οίκος τῶν Βουλγάρεων εἶνε ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς νήσου Κερκύρας, καὶ ἀνέδειξε πολλοὺς ἀνδρας διακριθέντας ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀνδρείᾳ διὸ καὶ ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις τῷ ἀπένειμε τὸν τίτλον τοῦ κόμητος τῷ 1772 διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπῆρεσίας.

Τῇ 25 Νοεμβρίου τοῦ 1571 ἔτους ἡ Ἀσημίνα διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως τοῦ συμβολαιογράφου Ἰωάννου Μπούμπλια, ἐκληροδότησε τὸ λειψανὸν τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος εἰς τοὺς δύο αὐτῆς υἱούς, Ἀρτέμιον καὶ Νικόλαον διὰ «νὰ ὑπαγένῃ ἀπὸ κληρονομίαν εἰς κληρονομίαν τοῦ γένους τοῦ ἰδικοῦ μου, ἥγουν εἰς τὸ γένος τῶν Βουλγάρεων τόσον ἀρσενικὰ δῖσον καὶ φυλικά».

Ακολούθως προηγθεν μαχροὶ δικαστικοὶ ἀγῶνες, πολλῶν ἀπαιτούντων δικαιώματα ἐπὶ τοῦ Ἀγίου, χάριν τῶν ἐξ αὐτοῦ ὀφελειῶν. 'Αλλ' ἡ διαθήκη ἦτο νόμιμος καὶ τὸ Λείψανον ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Βουλγάρων.

Σὺν τῷ χρόνῳ ἐν ἑκάστῃ τοῦ Ἰονίου νήσῳ,
φύκοδομήθησαν ἔκκλησίαι ἀφιερωμέναι εἰς τὸν
Ἄγιον Σπυρίδωνα. Ἐν Ζακύνθῳ φύκοδομήθη-
σαν λ. χ. δεκατρεῖς. Ἐθεωρεῖτο τῶν νήσων ὁ
προστάτης.

Ἡ Κοινότης τῆς Κερκύρας ἀνεκήρυξεν ἐπίσημως τὸν ἄγιον Προστάτην Κερκύρας ἀντὶ τοῦ μέχρι τότε πολιούχου, τοῦ Αγίου Ἀρσενίου αποστολίτου Κερκύρας.

Τὸ δνομα τὸν Ἀγίου ἐν Κερκύρᾳ συνδέεται στενήτατα μετὰ τῆς τοπικῆς ἴστορίας. Εἰς πᾶσαν περίστασιν ἡ λύπης ἡ δόξης ἡ ἀτυχίας τὸ δνομά του εἶναι εἰς τὸ στόμα πάντων.

Μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ οἰκογενείας Βουλγάρεως ὑπῆρχε ἀμοιβαία ὑπόνοια μὴ τὸ Λείψανον αἴφνης κυριώς ἀπαχθῆ ἐκτὸς τῆς Κερκύρας. Ἀρχῆθεν ἡ κλείς τῆς λάρονακος κατείχετο ὑπὸ τοῦ κτήτορος, ὃταν δὲ δύο ἡσαν οἱ ἀδελφοί, προσετέθη καὶ δεινέρα κλείς, λαβόντος ἐκάστου μίαν. Μετὰ ἔτη, εἰς τὰς δύο κλεῖδας προσετέθησαν ἄλλαι δύο τῶν δποίων, τὴν μὲν κατεῖνεν ὁ Βάιλος¹ καὶ τὴν ἄλλην ὁ ἔνας τῶν

¹ Ο γενικός διοικητής και άνωτέρα Ενετική ἀρχὴ τῶν γῆσσων.

συνδίκων. Ὅστε ἐφυλάσσετο διὰ τεσσάρων κλειδίων ὅπερ μαρτυρεῖ τὸν ἀμοιβαῖον φόβον.
Ἄρχηθεν τὰ τοῦ ναοῦ διεχειρίζοντο τέσσαρες ἐπίτροποι καὶ οἱ κτήτορες. Ἀπὸ τοῦ 1679 προστέθη εἰς τοὺς τέσσαρας ἔνους ἐπιτρόπους καὶ πέμπτος ἐκ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας

Βουλγάρεως, ἃνευ τοῦ ὅποιου οὐδὲν θὰ ἥδυναντο οἱ τέσσαρες νὰ ἀποφασίσουν καὶ πράξουν. Ἀπηγορεύετο δμως καὶ εἰς τὸν ἐπίτροπον Βούλγαρην πᾶσα οἰκονομικὴ διαχείρισις. Ἀκολούθως, τῷ 1711, ὁ Σαγρέδος περιώρισεν εἰς δύο μόνον τὸν ἀριθμὸν τῶν ξένων ἐπιτρόπων, ἐκλεγομένων μὲν ὑπὸ τῶν κτητόρων, ἐπικυρουμένων δὲ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Ἄλλα τῷ 1721, ἀπεδόθη ἡ διαχείρισις εἰς μόνην τὴν οἰκογένειαν Βούλγαρην.

“Η Βενετία κατά καιρούς ἀπένειμε προνόμια καὶ ἔστειλε ἀναδήματα πολύτιμα καὶ βαρύτιμα τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου. Εἰς τὸν οἶκον τῶν Βουλγάρεων ἔξιστα πάλισε διὰ διαταγμάτων τὴν κυριότητα τοῦ Ἀγίου Λειψάνου. Τῷ 1751 ἐκηρύχθη ὁ Ναὸς τοῦ Ἀγίου καὶ Σταυροπήγιον ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχην.

Αρχῆθεν τὰ λείψανα τῶν Ἀγίων Θεοδώρας καὶ Σπυρίδωνος κατετέθησαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἅγ. Ἀθανασίου παρὰ τοὺς δύμωνύμους προμαχῶνας. Ἐντεῦθεν μετεφέρονται εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἅγίου Λαζάρου. Ἔπειτα, ὡς εἴπομεν, κατετέθη ὁ Ἅγιος Σπυρίδων εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ. Τό δὲ τῆς Ἅγιας Θεοδώρας ἐτέθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἅγ. Νικολάου μέχρι τοῦ 1740, ὅτε μετεφέρονται εἰς τὸν ὁμέντα ναὸν τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ. Ἀνοικοδομηθείστης τῆς ἐκκλησίας Παναγίας Σπηλαιοτίσσης τῷ 1841 καὶ δρισθείσης μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας, μετηνέχθη ἐκεῖ, ὅπου καὶ τώρα ὑπάρχει.

χει. Ὁ Σταμάτιος Βούλγαρης μετά τὸν γάμον ἔζητησε καὶ ἐλαβε τῷ 1527 τὴν ἄδειαν νὰ κτίσῃ Ἰδιον ναὸν τοῦ Ἀγίου καὶ τὸν φωκοδόμησε παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγ. Λαζάρου ἀπέναντι τῆς Βασιλικῆς Πύλης τῆς βανδαλικῶς κατεδαφισθείσης πρό τινων ἐτῶν. Κατὰ τὴν τρομερὰν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1537, τὸ Λείψανον ἔησαν φαλίσθη εἰς τὸ παλαιὸν φρούριον. Τῷ 1577 μετηνέχθη εἰς τὸν ἐν Γαρίτσῃ ναὸν τοῦ Ἀγ. Νικολάου. Ἀκολούθως φωκοδομήθη ὁ νῦν ὑπάρχων ναὸς εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, διστις ἐγκαινισθεὶς τῷ 1589 συνεπληρώθη ἐξ ὀλοκλήρου τῷ ἔτει 1591. Ὁ

σμίσῃ τὴν ὁδοφήν τοῦ ναοῦ δι' ὧδαιών ἐλαιογραφιῶν, αἱ δποῖαι παρίσταντον τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ Ἀγίου.

Δυστυχῶς τὰ πρῶτα ταῦτα μνημεῖα τῆς νεο-
ελλήνικης ζωγραφικῆς ἐφθάρησαν παρακαίρως
ἔνεκα ἀδικαιολογήτου ἀμελείας, καὶ δι' ἀντι-
γράφων ἀντικατεπάθησαν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου
ἀγιογράφου Νικολάου Ἀσπιώτου. Πρό τινος
ἀνεκαινίσθη καὶ τὸ εἰκονογραφικὸν μαρμάρινον,
οὐδὲ αἱ εἰκόνες κατειργάσθησαν ὑπὸ τοῦ Σπυρ.
Προσαλέντη.

Τὸ Λείψανον ἔκτιθεται εἰς κοινὸν προσκύνημα διὸς τοῦ ἔτους (κατὰ τὴν διαθήκην Ἀσημίνιας) ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τῆς μνήμης του καὶ τέσσαρας κατὰ τὸ Πάσχα, τελουμένων ἀγρυπνιῶν.

Λιτανεύεται τετράκις τοῦ ἔτους. Αἱ λιτανεῖαι δὲν εἶνε ἐκ τῶν συνήθων. Ἐχουσιν ἴστορικὰς ἀναμνήσεις. Ἡ μεγαλοπρεπεστέρα τελεῖται τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐν ἔτει 1630 ἐνσκηνφάσης πανώλους. Τῇ ἐνδεκάτῃ Αὐγούστου εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν ἔτει 1716 ἀπολυτρώσεως τῆς νήσου ἐκ τῆς τρομερᾶς πολιορκίας τῶν Τούρκων. Τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τοῦ Νοεμβρίου, διότι τῷ 1673 ἐκ νέου ἐνέσκηψεν ἡ πανώλης. Τὸ Μέγα Σάββατον ἔνεκα τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐγκαίρου ἀφίξεως πλοίου μετὰ σιτηρῶν ὅπου ἡ νῆσος ἐσώθη ἐκ μεγάλης πείνης.

“Απασαι αἱ λιτανεῖαι τελοῦνται μεγαλοπρε-
πῶς ὑφ’ ὅλας τὰς ἐπόψεις. Μετὰ τὴν δέησιν,
ἥτις πάντοτε τελεῖται ἐν ὀρισμένῃ, ἔνεκα τῆς
περιστάσεως, θέσει, τὸ παλαιὸν φρούριον χαι-
ρετίζει διὰ κανονιοβολισμοῦ. Ἐπὶ ἐνετοχρατίας
παρηκολούθον ἀπασαι αἱ ἀρχαὶ ἐπισήμως, πολ-
λάκις δὲ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῶν δυτικῶν λαμ-
παδοφορῶν.

Κατ' ἀρχὰς δὲ ὁ Ἀγιος ἐλίτανεύετο ἀσκεπής εἰς τὰς ἀγκάλας ἱερέως. Τῷ 1605 δὲ Ἀρτέμιος Βούλγαρης, γενόμενος Μέγας Πρωτοπαπᾶς Κερδυρᾶς, ἐθεώρησεν ἀπόρετη τὸν τρόπον τοῦτον τῆς λιτανείας καὶ οὕτω δὲ ἐκ Κύπρου καταγόμενος Θωμᾶς Μοτζάνεγας, ἔφερεν ἐκ Βενετίας θήκην ποιλικιμένην μὲν ἄργυρον καὶ χρυσὸν καὶ ἐν μέρει σκεπασμένην μὲν κρύσταλλον, εἰς τὴν δποίαν ἀπετέθη τὸ ἱερὸν λείψανον καὶ οὕτω λιτανεύεται, βασταζομένης τῆς θήκης ἐπὸ τεσσάρων κληρικῶν. Ἡ θήκη αὗτη φυλάσσεται ἐντὸς μεγάλης ἀργυροῦ λάρονακος.

Τιδρυθείσης τῷ 1800 τῆς Ἐπιταήσον Πολιτείας, ἡ οἰκογένεια Βουλγάρεως ἐζήτησε νὰ τεθῇ ὁ ναὸς μετὰ τοῦ λειψάνου ὑπὸ τὴν ρωσικὴν

προστασίαν. Ὁ αὐτοκράτωρ Παῦλος δὲ Α' πρόδυμος ἐδέχθη τὴν αἰτησιν παραχωρήσας τὴν προστασίαν του καὶ ἐτοσίαν προσφορὰν 125 ρουβλίων. Ἐκτοτε τὸ φωτικὸν στέμμα ὑπάρχει ἀνηρτημένον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγίου παρὰ τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον.

Τὸ Λείψανον τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἀν καὶ παρῷθεν χίλια πεντακόσια πενήντα ἐπὶ τὰ ἔτη, διατηρεῖται εὔκαμπτον, ἀκέραιον καὶ φαίνεται δύσαν νὰ κοιμᾶται μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὄμονού. Ὁ δεξιὸς βραχίων τοῦ Ἀγίου σώζεται ἐν Ρώμῃ ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας τῆς Vallicella τιμώμενος.³ Ἐν τῷ ἐν Βενετίᾳ δυτικῷ ναῷ τοῦ ἀγίου Σαμουὴλ σώζεται ἔνας δάκτυλος. Ἐπίσης ἐν τῇ ἐν Ζακύνθῳ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀγίου Μάρκου, σώζεται τεμένχιον μικρὸν τοῦ λειψάνου τοῦ Ἀγίου, καὶ ἑτησίως ἡ ἐκκλησία αὐτῇ ἐօρτάζει τὴν μνήμην μεγαλοπρεπῶς ἐκθέτουσα τὸ ιερόν λειψανού τοὺς προσκύνημα τῶν πιστῶν.

‘Η ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου εἶνε ποίημα τοῦ λογίου Κερκύρας Νικολάου τοῦ Βουλγάρεως τοῦ γράφαντος καὶ τὴν ἐκθεσιν τερὶ τῆς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἀνακομιδῆς τοῦ Λειψάνου εἰς Κέρκυραν. Ἡ ἀκολουθία αὗτη ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ τῷ 1674. Καὶ ἄλλοι ἔγραψαν εἰς τὸν “Ἀγιον ἀκολουθίας, κανῶνας, αἴνους. Ὁ Σ. Ραφτάνης τῷ 1883 ἐδημοσιεύσεν ἐν Ἀθήναις Συλλογὴν τῶν ἀκολουθιῶν μετὰ προλεγομένων τοῦ λογίου φίλου καὶ συμπολίτου μας κ. Σπυρ. Παπαγεωργίου. Ὁ διακεκριμένος οὗτος φίλος τῷ 1901 ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις Ἀσματικὴ ἀκολουθίαν εἰς τὸν Βίον τοῦ Ἀγίου, ἐξ ἀρχαίων ἀνεκδότων χειρογράφων σωζομένων εἰς τὰς βιβλιοθήκας Βενετίας καὶ Βιέννης. Καὶ ἡ ἀκολουθία καὶ ὁ βίος, ἐνεκα τῆς ἀρχαιότητος ἔχουν μεγάλην ἀξίαν, ἵδιως ἰστορικήν.

Τῷ 1876 ἐδημοσιεύθη ἐν Κερκύρᾳ καὶ ἡ
λατινικὴ ἀκολουθία πρὸς χρῆσιν τῆς δυτικῆς
ἐκκλησίας, ποίημα τῶν λογίων κερκυραίων δυ-
τικῶν ιερέων Φραγκίσκου Διμέντου καὶ Δομε-
νίκου Δαρμανίνη. Σημειώθεον ὅτι ὁ πάπας
Κλήμης ὁ Ή΄ προσέθεσεν τὴν Ottava εἰς τὴν
ἀκολουθίαν τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος ὅτε ἦτο
ἄρχιεπίσκοπος τῶν Δυτικῶν ἐν Κερκύρᾳ ὁ
Κάρδιος Λάβιας, ἀκόμη δὲ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία
Κερκύρας τελεῖ ἑτησίως καὶ τὸ Triduo, εἰς
τιμὴν τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος, τοῦ δποίου τὰ
αλλάται εἰνε εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ
ἀγίου Ἰακώβου.

Πολλοὶ πανηγυρικοὶ λόγοι ἐγράφησαν, ἀπηγγέλθησαν, ἐτυπώθησαν, διότι ἐτησίως, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου, τῇ 12 Δεκεμβρίου καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ Πάσχα, ὁ ἱεροκήρυξ ἐκφωνεῖ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, κατάλληλον ἐγκώμιον τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος. ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Ἐπίσης καὶ ὁ δυτικὸς ἱεροκήρυξ ἐν τῷ

δυτικῷ μητροπολιτικῷ ναῷ, ἐτησίως ἐκφωνεῖ ἵταλιστι, τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, τὸν ἐγκώμιον τοῦ Ἀγίου. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Βόνης, ἐπίσκοπος Ζακύνθου τῶν Δυτικῶν καὶ ὑπατος ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας, ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσε σειρὰν σονέτων ἵταλιστὶ εἰς τὸν "Ἀγιον Πολιοῦχον Κερκύρας.

ΣΠΥΡ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΓΑΜΟΙ ΒΥΖΑΝΤΗΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

Η λεπτολόγος ἐθιμοτυπία τῆς αὐλῆς τῶν βυζαντινῶν Βασιλέων, τὴν ὅποιαν περιέσωσεν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ πορφυρογέννητος εἰς τὴν πολύτιμον καὶ ὅγκωδεστάτην συγγραφήν, τὴν γνωστὴν ὑπὸ τὸν τίτλον *"Ἐκθεσις τῆς βασιλείου τάξεως"* εἶχε καὶ διὰ τοὺς γάμους τῶν Βασιλέων καθιερώσει ίδιαν τελετήν¹.

Οἱ βασιλικοὶ γάμοι ἐτελοῦντο κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἡ ὅποια ἔκειτο εἰς τὸ παλάτιον τῆς Δάφνης². Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἦτο ἀρχαιοτάτη, ἐκτίσθη δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Πουλχερίας³ οἱ Θεοφάνης εἰς τὴν χρονογραφίαν τοῦ ἀναφέρει διὰ κατὰ τὸ ἔτος 420 μ. Χ. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ἀντιδωρούμενος μεγάλην χρηματικὴν δωρεάν τοῦ Βασιλέως Θεοδοσίου, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τὸ λείψανον τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου· μόλις δὲ ὁ κομιστὴς τοῦ ἰεροῦ λειψάνου ἀφίκετο εἰς τὴν Χαλκηδόνα ἔναντι τοῦ Βυζαντίου, ἡ Πουλχερία εἶδε κατ' ὄντα τὸν πρωτομάρτυρα λέγοντα πρὸς αὐτὴν *"ἴδούς ή προσευχή σου εἰσηκούσθη καὶ ή αὕτησίς σου γέγονεν καὶ ἥλθον εἰς Χαλκηδόνα"*⁴. Τὸ δηνειρόν τοῦτο τῆς θρησκολήπτου Πουλχερίας ἐγένετο αἵτια τῆς ἰδρύσεως τοῦ ναοῦ τοῦ πρωτομάρτυρος εἰς τὸ παλάτιον τῆς Δάφνης.

Εἰς τὸ ἐνκτήτιον λοιπὸν τοῦτο ἐτελοῦντο κατὰ συνήθειαν ἀρχαιοτάτην οἱ γάμοι τῶν βυζαντινῶν Βασιλέων, προτιμωμένου πιθανῶς τῶν λοιπῶν εἰς τὸ Μέγα Παλάτιον ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἀγίου. Βραδύτερον διὰ τὴν Χρυσῆν χεῖρα, ἥτις ἐκαλεῖτο καὶ *Πόρτης τοῦ*

λείου τοῦ Μακεδόνος *"ἐκαινουργήθη — κατὰ τὴν φράσιν Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου — τὸ γένεσθαι τὸ στεφάνωμα τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ ναῷ τοῦ παλατίου τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Φάρου"*⁵.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις τῶν γάμων ἦτο ἡ συνήθης⁶, ἐτελεῖτο δὲ ἡ ἱερολογία ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου, μεταβαίνοντος εἰς τὰ ἀνάκτορα. Κατὰ τὰς πλείστας ὅμως τῶν περιπτώσεων, προηγεῖτο τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ἡ στέψις καὶ ἡ ἀναγόρευσις τῆς βασιλικῆς μελλονύμφου εἰς Αὐγούσταν. Οὕτω τούλαχιστον περιγράφει ὁ Πορφυρογέννητος τὴν τελετὴν καὶ ἔξ ἄλλων δὲ πηγῶν⁷ τεκμαιρόμενα τοῦτο. Ἰσως ἡ λεπτολόγος βυζαντινὴ ἐθιμοτυπία καθιέρωσεν οὕτω τὴν τελετὴν, ἵνα ἡ σύνχυσις τοῦ Βασιλέως — ἡ ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦτο θυγάτηρ ἀπλοῦ ὑπηκόου εὐγενοῦς ἡ καὶ χειρῶνακτος — στεφομένη πρὸ τοῦ γάμου αὐτῆς Αὐγούστα τὴν Ρωμαίαν, καθίσταται ἵση τὴν κοινωνικὴν τάξιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ὅποιου ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐκκλησίας, ἵνα λάβῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ γάμου.

Ἡ τελετὴ τῆς στέψεως τῆς Αὐγούστης ἐτελεῖτο ὡς ἔξης.

Ἄπο προίας, κατὸ τὴν ἡμέραν τῶν βασιλικῶν γάμων, ἡ καὶ ὀλίγας ἡμέραις πρότερον, οἱ συγκλητικοὶ πάντες, προσερχόμενοι εἰς τὸ Κονιστώριον — αἴθουσαν τοῦ παλατίου τῆς Δάφνης ἐνθα ἐτελοῦντο αἱ συνεδριάσεις τῶν ὑπάτων καὶ τῶν συγκλητικῶν — προειβάλλοντο τὰ ὀρισμένα διὰ τὴν ἐορτὴν ἐπίσημα αὐτῶν ἐνδύματα. Κελεύοντος δὲ τοῦ Βασιλέως ἀνήρχοντο οἱ πατριάρκοι καὶ οἱ τοῦ σεκάρετον εἰς τὴν Χρυσῆν χεῖρα, ἥτις ἐκαλεῖτο καὶ *Πόρτης τοῦ*

Ἄγιουστέως, καὶ ἦτο στενὴ ἐστεγασμένη δίσοδος διὰ τῆς ὁποίας συνεκοινώνουν δύο τρίκλινοι — αἴθουσα — τοῦ παλατίου, τῆς Δάφνης, τὸ Όροπόδιον καὶ ὁ Αὐγούστεος. Ἐτοποθετεῖτο τότε εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον τρίκλινον σελλίον — ἔδρα — ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάθιτο ὁ Βασιλεὺς ἐστεμένος καὶ ἐδέχετο τὸ προσκύνημα τῶν ἀνωτάτων τιτλούχων καὶ ἀξιωματικῶν τοῦ κράτους ἢτοι μαγίστρων, πατριάρκων, συγκλητικῶν, ὑπάτων, κομήτων, κανδιδάτων καὶ στρατηλατῶν οἱ ἀνώτατοι οὗτοι ὑπάλληλοι καὶ ἀξιωματικοὶ εἰσήγοντο εἰς τὸν τρίκλινον τοῦ Αὐγούστεως δύο προσκυνήσωσι τὸν Βασιλέα ὑπὸ τοῦ πραιπόστον — αὐλάρχου — καὶ τῶν δοσιαρίων — αὐλικῶν θυρωδῶν.

Μετὰ τὸ προσκύνημα τοῦτο τοῦ Βασιλέως εἰσήχετο εἰς τὸν Αὐγούστεα ὁ ἡγούμενος καταστάσεως — τελετάρχης — μετὰ πέντε σιλεντιαρίων — αὐλικῶν θεραπόντων — οἵτινες ἴσταντο ὅπισθεν τῶν πατριάρκων καὶ τῶν τοῦ σεκρέτου ἐνθεν κακείθεν. Νεύοντος δὲ τοῦ Βασιλέως πρὸς πραιπόστον, μετέβαινεν οὗτος εἰς τὸ εὐκτήριον τοῦ Ἀγίου Στεφάνου τοῦ παλατίου τῆς Δάφνης καὶ προσεκάλει τὸν Πατριάρχην. Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς εἰσόδου τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸν Αὐγούστεα ὁ Βασιλεὺς ἐγειρόμενος ὑπεδέχετο αὐτόν. Ὁ οπισθεν τοῦ βασιλικοῦ καθίσματος ἦτο ἡ πλωμένον ἀντιμίσιον — τάπης πρωρισμένος διὰ τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν τοῦ Βασιλέως — ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἥσαν τοποθετημέναι αἱ πτυχαὶ τῆς μακρᾶς καὶ πολυτελοῦς βασιλικῆς χλαμύδος.

Μετὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Πατριάρχου, διστις ἐποποθετεῖτο ὅπισθεν τοῦ Βασιλέως πατῶν εἰς τὸ ἀντιμίσιον, ὁ πραιπόστος εἰς ἔτερον τοῦ Βασιλέως νεῦμα εἰσῆγεν εἰς τὸν Αὐγούστεα τοὺς ἐπισκόπους καὶ τὸν κληρονόμον τοῦ πατριάρχη προσκρέτον — τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ πατριάρχη προσκρέτον — θρόνου — οἵτινες ἐλάμβανον ὑπενθυμητοὶ τοῦ βασιλικοῦ προσκρέτον τῆς αὐλικῆς ἀκολουθίας.

'Αφ' οὗ δὲ οὕτως ἐτάσσοντο οἱ ἐν τέλει αὐλικοὶ ἡ κληρικοὶ περὶ τὸν Βασιλέα εἰς τὸν τρίκλινον τοῦ Αὐγούστεως, εἰσιγέτο ἡ μέλλουσα Βασίλισσα, ἡ Αὐγούστα, ἥτις ἀχρις ὥρας ἀνέμενεν εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτῆς, τὸν εἰς τὸ Όκταγωνον τοῦ παλατίου τῆς Δάφνης. Τὴν Αὐγούσταν εἰσῆγεν ὁ πραιπόστος διὰ τοῦ Λιαβατικοῦ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου — στοῦς τοῦ παλατίου, ἀγούσης ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος τοῦ Όκταγωνον εἰς τὸν τρίκλινον τοῦ Αὐγούστεως. Ἡ μέλλουσα Βασίλισσα τῶν Ρωμαίων, εἰσερχομένη

εἰς τὸν Αὐγούστεα, ἦτο περιβεβλημένη ἀστῆς ἐνδύματα, συχάρου — ποδῆρος ἀχειρίδωτον ἐνδύματα — καὶ μαφόριον — πέπλον μετὰ καλύπτρας τῆς κεφαλῆς.

Μετὰ τὴν εἰσόδον τῆς Αὐγούστης ἤρχισεν ἡ τελετὴ τῆς στέψεως. Ὁ Πατριάρχης ἀνεγίνωσκεν τότε τὰς ἐκκλησιαστικὰς εὐχάς, αἵτινες ἥσαν καθιερωμέναι διὰ τὴν βασιλικὴν χλαμύδα, τὸ στέμμα καὶ τὰ πρεπενδούλια — κοσμήματα ἐκ σειρᾶς μαργαριτῶν καὶ πολυτίμων λίθων, ἀτινα ἀνηρητημένα δεξιὰ καὶ ὀφιστερά ἀπὸ τοῦ στέμματος κατήρχοντο μέχρι τῶν ὄμων.

Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν εὐχῶν τούτων ἡ μέλλουσα νὰ στεφθῇ Αὐγούστα ἐκράτει ἀνημένας λαμπάδας, τὰς ὁποίας μετὰ τὸ πέρας τῶν εὐχῶν ἐπέδιδεν εἰς τὸν πραιπόστον — αὐλικῶν ὑπάλληλον — ἡ εἰς τὸν δοσιάριον.

Ο Βασιλεὺς τότε ἀφῆρε ἰδιοχειρῶς τὸ μαφόριον τῆς Αὐγούστης καὶ παρέδιδεν αὐτὸν εἰς τοὺς κουβικούλαρίους — τάγμα αὐλικῶν θεραπόντων ἢ παλαιούθων ἀποκληθὲν οὗτο τοῦ λατινικοῦ ειδικεύειον —, παραλαμβάνων δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πατριάρχου τὰ εὐλογηθέντα βασιλικὰ σήματα — τὴν χλαμύδα, τὸ στέμμα καὶ τὰ πρεπενδούλια — περιέβαλλε πρῶτον τὴν Αὐγούσταν μὲ τὴν βασιλικὴν χλαμύδα, εἴτα δὲ ἐπέθετεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αἵτης τὸ στέμμα καὶ ἀνήρτα ἀπ' αὐτοῦ τὰ πρεπενδούλια.

Καθ' ὅλην ταύτην τὴν τελετὴν, ἡ στεφομένη Αὐγούστα ἴστατο ὁρθία πρὸ τοῦ Βασιλέως, ὁρθίον ἐπίσης πρὸ τοῦ μοναδικοῦ καθίσματος τοῦ τρικλίνου· μετὰ τὸ πέρας δὲ τῆς στέψεως ἐκομίζετο καὶ δεύτερον σελλίον διὰ τὴν στεφθεῖσαν Αὐγούσταν· τότε δὲ καθήμενοι ἀμφότεροι οἱ Βασιλεῖς ἐπὶ τῶν σελλίων αὐτῶν ἐδέχοντα τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐν τέλει.

Ἀπεσύροντο τότε ὁ Πατριάρχης, οἱ ἐπίσκοποι καὶ τὸ πατριαρχικὸν σεκρέτον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, εἰσῆγοντο δὲ παρὰ τὸν ἐπὶ τῆς καταστάσεως καὶ οἱ μὴ παραστάντες κατὰ τὴν τελετὴν τῆς στέψεως τιτλοῦχοι ἡ ἀξιωματικοὶ τοῦ κράτους ἡ τῆς αὐλῆς καὶ οἱ λοιποὶ σιλεντιαρίοι τοῦ Βασιλέως καὶ πίπτοντες πρηγεῖς προσεκύνουν τὰ γόνατα τοῦ τε Βασιλέως καὶ τῆς νέας Αὐγούστης· τελευταῖος δὲ πάντων προσεκύνει καὶ ὁ εἰσάγων αὐτοὺς τελετάρχης μεθ' ὃ τοῦ πραιπόστος διὰ τοῦ Διαβατικοῦ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου — στοῦς τοῦ παλατίου, ἀγούσης ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος τοῦ Όκταγωνον εἰς τὸν τρίκλινον τοῦ Αὐγούστεως. Ἡ μέλλουσα Βασίλισσα τῶν Ρωμαίων, εἰσερχομένη

¹ "Ἐκδ. Βασ. Τάξ. I. λθ' — μά. σελ. 196—216 ἔκδ.

² "Ἐκδ. Βασ. Τάξ. I. λθ'. σελ. 196—197.

³ Θεοφάν. χρονογρ. σελ. 86—87. ἔκδ. C. de Boor.

Απερχόμενοι τοῦ τρικλίνου τοῦ Αὐγούστεως οἱ ἐν τέλει, ἔτοποθετοῦντο ὡς ἔξης εἰς τὸ παλάτιον, ἵνα ἐπευφημήσωσι καὶ πάλιν τὴν Αὐγούσταν, περιαγομένην μετὰ τὸ προσκύνημα εἰς τὸ παλάτιον.

Οἱ πατρίκιοι μετέβαινον εἰς τὸ Ὀνοπόδιον, οἱ υπατοὶ ἔμενον εἰς τὸν Πόρτηκα τῶν ιθ'. ἀκονθίτων, ἥτοι τὴν εἰσόδον τοῦ προμνησθέντος τρικλίνου, οἱ κόμητες — βαθμοφόροι τοῦ στρατοῦ ἥ τοῦ ναυτικοῦ — οἱ κανδιδάτοι — τιτλοῦχοι τῆς αὐλῆς καὶ τάγμα βασιλικῶν σωματοφυλάκων — οἱ δομέστικοι — αὐλικοὶ ὑπάλληλοι — καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ μετέβαινον εἰς τὸ Τριβοννάλιον ἥ ἄλλως τὸν τρίκλινον τῶν κανδιδάτων καὶ τοῦτον τοῦ παλατίου τῆς Δάφνης.

Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Αὐγούστεως ἔξοδον τῶν αὐλικῶν καὶ ἀξιωματικῶν, ἥρχετο ἥ σειρὰ τῶν συζύγων αὐτῶν, ὅπως προσκυνήσωσι τὴν νέαν Αὐγούσταν. Εἰσήγοντο ὅθεν καὶ αὐταὶ ὑπὸ κιύνων — ἔνθα ἀνέμενον παρατεταγμένοι οἱ πατρίκιοι καὶ οἱ συγκλητικοί, καὶ μετέβαινεν εἰς τὸ τριβοννάλιον διὰ τοῦ πυλῶνος αὐτοῦ ἔνθα ἀνέμενον ὡς ἐρρέθη ὁ κόμητες, οἱ κανδιδάτοι, οἱ δομέστικοι καὶ λοιποὶ ἀξιωματικοί. Εἰς τὸ τριβοννάλιον ἤσαν πρὸς τούτοις τοποθετημένα διασταύρωσι, τὰ σκῆπτρα, τὰ βασιλικὰ λάβαρα καὶ λοιπά σκεύη, οἱ δὲ δῆμοι (Βένετοι καὶ Πράσινοι) καὶ οἱ ἀρχοντες τῶν ταγμάτων εἰς τὰς ὁρισμένας διατάξεις περιεστοίχιζον τὰ ἐμβλήματα ταῦτα τῆς βασιλικῆς ἰσχύος.

Κατὰ τὴν διάβασιν τῆς συνοδίας τῆς Αὐγούστεως παθαρίων καὶ σπαθαρίων, αἱ τῶν ὑπάτων, αἱ τῶν στρατόφρων — ἀξιωματικῶν τῶν βασιλικῶν σταύλων — αἱ τῶν κομήτων καὶ κανδιδάτων, αἱ τῶν σκοριώνων — τάγμα βασιλικῶν δορυφόρων — καὶ δομέστικων, αἱ τῶν σιλεντιαρίων, αἱ τῶν βασιλικῶν μανδατόφρων — διαγγέλεων τοῦ Βασιλέως — αἱ τῶν κομήτων τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱκανάτων — ἀξιωματικῶν τοῦ ἀρίστου τάγματος τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς καλουμένου οὕτω — αἱ τῶν κομήτων τῶν πλοίων — ναυτικῶν ἀξιωματικῶν — αἱ τῶν πρωτιτόφρων — αὐλικῶν ὑπαλλήλων — καὶ αἱ τῶν κεντάρων¹.

Κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀνωτέρω κυριῶν εἰς διστάριος προηγεῖτο κρατῶν βεργίον εἰς τὸ νεῦμα δὲ τοῦ δισταρίου αἱ εἰσαγόμεναι προσεκύνουν τρὶς τὰ γόνατα τῶν καθημένων Βασιλέων, τοῦ πραποσίτου δὲ λέγοντος «κελεύσατε» ἐπηγόροντο πᾶσαι καὶ ἔξερχόμεναι τοῦ

τρικλίνου τοῦ Αὐγούστεως μετέβαινον εἰς τὴν Χρυσῆν χεῖρα.

Πρεσβιτηρίου οὗτον καὶ τοῦ προσκυνήματος τῶν συζύγων τῶν αὐλικῶν καὶ ἀξιωματικῶν, ἐπηκολούθει ἥ περιαγωγὴ τῆς στεφθεῖσης Αὐγούστης εἰς τὸ παλάτιον.

Τὴν Αὐγούσταν, ἔξερχομένην τοῦ τρικλίνου τοῦ Αὐγούστεως, συνώδευον αἱ συζύγοι τῶν πατρίκιων καὶ τῶν συγκλητικῶν καὶ ἥ ίδιαιτέρα αὐτῆς ἐκ κυριῶν αὐλικὴ ἀκολουθία — τὸ κονθούκλιον.

Οἱ πραπόσιτοι, δὲ ἐπὶ τῆς καταστάσεως καὶ διαμικήριοι προηγοῦντο τῆς συνοδείας τῆς Αὐγούστης, εἰς ἑκάστην δὲ θύραν τρικλίνου οἱ σιλεντιάριοι ἀνύψουν τὰ παραπετάσματα διὰ τὴν δίοδον τῆς ἀκολουθίας.

Ἡ συνοδία τῆς Αὐγούστης διήρχετο τότε διὰ τοῦ Ὀνοπόδιου καὶ τοῦ δικιονίου — διόδου ἥς ἥ δροφὴ ὑπεκρατεῖτο πιθανῶς ὑπὸ δύο κιύνων — ἔνθα ἀνέμενον παρατεταγμένοι οἱ πατρίκιοι καὶ οἱ συγκλητικοί, καὶ μετέβαινεν εἰς τὸ τριβοννάλιον διὰ τοῦ πυλῶνος αὐτοῦ ἔνθα ἀνέμενον ὡς ἐρρέθη ὁ κόμητες, οἱ κανδιδάτοι, οἱ δομέστικοι καὶ λοιποὶ ἀξιωματικοί. Εἰς τὸ τριβοννάλιον ἤσαν πρὸς τούτοις τοποθετημένα διασταύρωσι, τὰ σκῆπτρα, τὰ βασιλικὰ λάβαρα καὶ λοιπά σκεύη, οἱ δὲ δῆμοι (Βένετοι καὶ Πράσινοι) καὶ οἱ ἀρχοντες τῶν ταγμάτων εἰς τὰς ὁρισμένας διατάξεις περιεστοίχιζον τὰ ἐμβλήματα ταῦτα τῆς βασιλικῆς ἰσχύος.

Κατὰ τὴν διάβασιν τῆς συνοδίας τῆς Αὐγούστης διὰ τῶν ἀνωτέρω τρικλίνων καὶ διόδων, οἱ ἀναμένοντες, ἐπὶ τῷ κελεύσματι τοῦ προπορευομένου ἐπὶ τῆς καταστάσεως, ἐπιπτον προηνεῖς καὶ προσεκύνουν ἐπευφημοῦντες «εἰς πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς χρόνους», ἐγειρόμενοι δὲ μετὰ τὴν διέλευσιν τῆς πομπῆς παρηκολούθουν ταῦτην ὥστε ἥ Αὐγούστα εἰσήρχετο εἰς τὸ Τριβοννάλιον παρὰ πάντων συνοδευομένην.

Οἱ πραπόσιτοι τότε καὶ διαμικήριοι ὀδήγουν τὴν Αὐγούσταν μέχρι τοῦ μέσου τῆς αἰθουσῆς, ἐκεῖ δὲ ταῦτης ἴσταμένης οἱ αὐλικοὶ πάντες, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ δὲ πάλιν ἐπευφήμουν.

«Ἄγιος, ἄγιος, ἄγιος. Λόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰργήνη ἐν ἀνθρώποις χριστιανῶν εὐδοκίᾳ, διτὶ ἥλενσεν δὲ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ Αὕτη ἥ ἡμέρα Κυρίου ἥ μεγάλη Αὕτη ἥ ἡμέρα τῆς ζωῆς τῶν Ρωμαίων Αὕτη ἥ χαρὰ καὶ ἥ δόξα τοῦ κόσμου Εὐ γένεσις τῆς βασιλείας τῇ κορυφῇ σου

[Δέισις περιεπέθη.]

»Δόξα Θεῷ τῷ δεσπότῃ πάντων

»Δόξα Θεῷ τῷ ὀναδείξαντί σε Βασιλισσαν

»Δόξα Θεῷ τῷ σινέφαρτι τὴν κορυφήν σου

»Δόξα Θεῷ τῷ εὐδοκήσαντι οὕτως

»Ἄλλ' ὁ στέφας σε Βασιλεὺς αὐτοχείρως

»Φιλάξει σε εἰς πλήθη χρόνων ἐν τῇ πορφύρᾳ

»Εἴς δόξαν καὶ ἀνέγερσιν τῶν Ρωμαίων

»Εἰσακούσει δὲ θεός τοῦ λαοῦ ὑμῶν»¹.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπευφημίας ταύτης, διστάριος ἐπέδιδε λαμπάδας εἰς τὴν Αὐγούσταν, ἥτις λαμβάνουσα ταύτας ἐπροχώρει μέχρι τοῦ ὑπὸ τῶν σκήπτρων καὶ τῶν λαβάρων περιστοιχίομένου σταυροῦ εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ παριστάμενοι πάντες ἐπιπτον προηνεῖς, ἐχαμηλοῦντο δὲ εἰς προσκύνησιν τῆς Αὐγούστης καὶ τὰ ἐμβλήματα πάντα τῆς βασιλείας σκῆπτρα καὶ λάβαρα. Οἱ παριστάμενοι ἔκραζον τότε «τοῦτο βασίλειον Κύριε στεφέωσον» καὶ οὕτως ἔληγε τὸ πρῶτον μέρος τῆς τελετῆς διὰ τῆς δόπιας ἥ Βασιλισσα πρὸν ἥ καταστῆ σύζυγος τοῦ Βασιλέως ἐστέφετο Αὐγούστα τῶν Ρωμαίων.

Οἱ συγκλητικοὶ ἀπήρχοντο τότε ἐκ τοῦ Τριβονναλίου καὶ παρετάσσοντο πάλιν ὡς πρότερον εἰς τὸν Πόρτηκα τῶν ιθ'. ἀκονθίτων, τὸ Δικιόνιον καὶ τὸ Ὀνοπόδιον, αἱ δὲ συζύγοι αὐτῶν παρετάσσοντο πρὸ τοῦ τρικλίνου τοῦ Αὐγούστης πρὸς ὑποδοχὴν τῆς Αὐγούστης κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτῆς.

Ἡ Αὐγούστα ἀπήρχετο τοῦ Τριβονναλίου χαιρετῶσα ἔνθεν κακεῖδεν τοὺς κεκλημένους ὑπὸ τὰς ὁρισμένας αὐτῶν «πολλὰ τὰ ἔτη περισώσει δὲ Θεὸς τὴν Αὐγούσταν»· καὶ οἱ μὲν πατρίκιοι συνώδευον αὐτὴν μέχρι τῆς Χρυσῆς χειρός, οἱ δὲ ὑπατοὶ μέχρι τοῦ Δικιονίου, ἐπευχόμενοι «εἰς πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς χρόνους».

Ἐκεῖθεν διήρχετο καὶ πάλιν διὰ τοῦ Αὐγούστεως ὑπὸ τὰς ἡμιλατινικὰς ἐπευφημίας τοῦ κονθούκλιον «βαῖνε! βαῖνε! (bene, bene) ἥ Αὐγούστα· καλῶς ἥλθες ἥ Αὐγούστα» καὶ συναντῶσα τὸν Βασιλέα εἰς τὸ Οκταγώνον τῆς Δάφνης, εἰσήρχετο μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ὄντος Στεφάνου δπου ἐτελεῖτο ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἥ μνηστεία αὐτῶν.

Τῆς μνηστείας τελεσθεῖσης οἱ Βασιλεῖς ἀπήρχοντο τῆς ἐκκλησίας, δὲ Πατριάρχης ἐλειτούργει ἐν αὐτῇ καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυτην τῆς λειτουργίας ἐπανήρχοντο καὶ πάλιν καὶ ἐτελεῖτο τοῦ Οκταγώνου τῶν γέροντων παραστάσεως — ἦφ' ἥς ἀπετίθεντο τὰ στέφανα τῶν νεονύμφων Βασιλέων.

Ἐνταῦθα πάλιν τῶν στεφάνων ἀποτιθεμένων οἱ ψάλται τῶν δήμων ἐψαλλον

τότε τὸ μυστήριον τοῦ γάμου. Οἱ Βασιλεὺς ἐστεφανοῦντο φέρων πάντοτε τὸ βασιλικὸν στέμμα.

Μετὸ τὸ πέρας τοῦ μυστηρίου οἱ νεόνυμφοι Βασιλεῖς ἔξηρχοντο τῆς ἐκκλησίας φέροντες τοὺς γαμήλιους στεφάνους καὶ, διὰ τοῦ Οκταγώνου τῆς Δάφνης, τοῦ τρικλίνου τοῦ Αὐγούστεως καὶ τῆς Χρυσῆς χειρός, μετέβαινον εἰς τὸ Ονοπόδιον ἔνθα ἐδέχοντο αὐτοὺς οἱ Μάγιστροι καὶ οἱ Πατρίκιοι προσκυνοῦντες πρητεῖς καὶ ἐπευχόμενοι «εἰς πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς χρόνους», μεν' δὲ παρακολουθούντων καὶ τούτων μετέβαινον μέχρι τοῦ Σεκρέτου τῶν Υπάτων ἔνθα ἀνέμενον οἱ Συγκλητικοί, οἵτινες ἐπροσκύνουν ἐπίσης πρητεῖς καὶ ἐπηγόροντο τοὺς νεονύμφους, οὓς καὶ παρηκολούθουν.

Ἐκεῖθεν ἥ βασιλικὴ συνοδία μετέβαινεν εἰς τὸ Τριβοννάλιον ἥ τρικλίνον τῶν Καρδιδάτων ἔνθα ἀνέμενον οἱ αὐτοὶ καὶ κατὰ τὴν στέψιν τῆς Αὐγούστης κεκλημένοι. Κατὰ τὴν διάβασιν δὲ τῆς συνοδίας τῶν νεονύμφων διὰ τοῦ Τριβονναλίου τὰ μὲν δργανα τῶν Πρασίνων ηγέτες τοῦ Βασιλέως ἐστέφετο Αὐγούστα τῶν Ρωμαίων.

Ο Σωτὴρ ἡμῶν τοὺς δεσπότας φύλαξεν Πλεῦνα τὸ πανάγιον τὰς αὐγούστας σκέπασον Κύριε ζωὴν αὐτῶν, διὰ τὴν ζωὴν ἡμῶν ηγέτη Βασιλεὺς νεόρυμφε Θεός διαφυλάξει σε

Ἐντιμε, ἐνάρετε Τοιάς κατακοσμήσει σε Καὶ χαρὰν παρέξει σοι Θεός δὲ ἐπονδράνιος Εὐλογῶν τὸν γάμον σου ὡς μόνος ὑπεράγαθος Ος ἐν Κανᾶ τὸ πρότερον τῷ γάμῳ παρεγένετο Καὶ ἐν αὐτῷ ηγέτης τοῦ ηγέτης

Καὶ οἶνον ἀπετέλεσεν ἀνθρώπους εἰς ἀπόλαυσιν Οὗτος εὐλογήσει σε μετὰ τῆς συζύγου σου Καὶ τέκνα σοι δωρήσεται Θεός πορφυρογέννητα Αὕτη ἥ ἡμέρα τῆς χαρᾶς τῶν Ρωμαίων Εν ἥ ἐνυμφεύθησάντας τῇ εὐτυχεστάτῃ Αὐγούστα¹

Μετὰ τὴν γαμήλιον ταύτην φύδην τὴν ψαλλομένην εἰς τὸ Τριβοννάλιον ἥ συνοδία τῶν νεονύμφων ἀπήρχετο εἰς τὸν Παστόν — θάλαμον τοῦ παλατίου τῆς Δάφνης — εἰς τὴν κόγχην τοῦ διποίου ἵστατο δὲ βασιλικὸς κράββατος — ἥ γαμήλιος παστάς, — ἔφ' ἥς ἀπετίθεντο τὰ στέφανα τῶν νεονύμφων Βασιλέων.

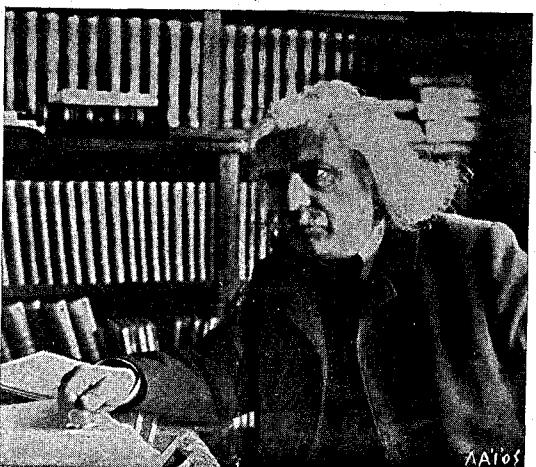
Ἐνταῦθα πάλιν τῶν στεφάνων ἀποτιθεμένων οἱ ψάλται τῶν δήμων ἐψαλλον

¹ Εκθ. Βασ. Τάξ. I μ'. σελ. 203.

«Ἐκθ, Βασ. Τάξ. I μ' σελ. 205—206.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

JOSEF KOHLER

ΛΑΪΟΣ

ΙΩΣΗΦ ΚΟΛΕΡ

Είναι μία ενγενής μορφή, η οποία συναρπάζει καὶ ἐπιβάλλεται ἐκ πρώτης όψεως. Τὸ δὲ μέτιον παράσημα, ἡ μεγαλοπρεπής κεφαλή, οἱ ἀπα σιράπτοντες καὶ διαφορῶς ἐψευνῶντες δφθαλμοί, ἡ μακρὰ καλλιτεχνικὴ ἡμέρη, δῆλη ἡ ἔξωτερικὴ ἀπλότητα, η οποίη τούτη προφανῆ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μεγαλεῖον, παρουσιάζουσιν ἄνδρα τέλειον, πλήρη ζωῆς καὶ δυνάμεως, μεστὸν ὑγείας σωματικῆς καὶ πνευματικῆς. Νομίζει τις διι τούτῳ πρὸς αὐτῷ τὸν Βάρθολον ἡ τὸν Κοντάκιον ἡ ἀλλού τυντὸν ἐν τοῖς γάμαις τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ καὶ ωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ βαπτισμένων σοφῶν τοῦ Μεσαίωνος νομοδιδασκάλων, τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀναμορφωτῶν τῆς Λύσεως, οἵτινες ἔθεσαν τὴν κηρηπίδα τοῦ ἀναγεννηθέντος πολιτισμοῦ τῶν γεωτέρων χρόνων».

Τοιαῦτα τυντὰ ἔγραφον πρὸς ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους ὑποδεχόμενος ἐν τῇ Βασιλευόνῃ τὸν ἐξ Ἀθηνῶν τότε προερχόμενον σοφὸν καθηγητήν. Τὰς γραμμὰς ταύτας ἐπαναλαμβάνω ἐταῦθα ἐν προοιμίοις, διότι νομίζω ὅτι ἐν αὐταῖς διατυπῶνται ἀκριβέστατα ὁ γενικὸς τοῦ ἐνδυμαθοῦς νομοδιδασκάλον χαρακτηρισμός.

Ο Κῶλερ ἔγεννήθη ἐν ἔτει 1849 ἐν Ὀφενδριγῳ τῆς Βάδης. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἀκαδημαϊκῶν αὐτοῦ σπουδῶν διωρίσθη δικαστῆς ἐν τῇ ἴδιᾳ πατρίδι, προκαλέσας ἀμέσως τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν προσταμένων αὐτοῦ. Βαθεῖαν ἐνεποίει εἰς αὐτοὺς ἐντύπωιν, καθὼς μοῦ ἔλεγεν διπλὸν τῆς Γερμανίας πρεσβευτῆς καὶ πρῶτος αὐτῆς ἐν τῇ ουνδιασκέψει τῆς Χάγης πληρεξούσιος βαρόνος Μάρσαλλ, δοτὶς διετέλει τότε εἰσαγγελεὺς ἐν τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ τῆς Βάδης, ἡ ἀπέραντος μηδιμη, ἡ δημιουργικὴ φαντασία, ἡ δξεδρόκεια καὶ ἡ εὐθυκροισία τοῦ Κῶλερ, δοτὶς ὑπὸ τοιούτων χαρισμάτων προκινημένος κατήλθειν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν κονίστραν καὶ ἥρχισεν ἀμέσως ὑπὸ δρέπη δάφνας διὰ τῶν σοφῶν αὐτοῦ ἔργασιῶν.

Ἐν ἔτει 1879 διωρίσθη τακτικὸς καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Βυρζούλογου, ἐν ἔτει δὲ 1888 προσεκλήθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἴδιωτην εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου, οὗτονος κοσμεῖ ἐκτοτε τὰς νομικὰς καθέδρας, συγκεντρών ἐκάστοτε διὰ τῆς ἐπαγγελγοῦ διδασκαλίας τοῦ ἐκπαιδεύασας παντοδαπῶν ἀκροατῶν.

Ο Κῶλερ εἶναι πνεῦμα πολυοχιδές καὶ μεγαλεπήδολον, ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν περιωρίσθη

«πολλὰ ἔτη εἰς πολλὰ
»Καλῶς ἥλθες ὁ Δεσπότης τῶν Ρωμαίων
καλῶς ἥλθες
»Καλῶς ἥλθες ὁ Δεσπότης σὺν τῇ Αὐγούστᾳ
»Εἰς σύστασιν καὶ ἀνέγερον τοῦ κόσμου
»Σὺν ἐνυμφεύθης ἐκ Θεοῦ τῇ πορφύρᾳ
»Σὲ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ
»Στεφανώσας σε τῇ αὐτοῦ παλάμῃ
»Ἄλλ' ὁ εἰς ταύτην καλέσας σε τὴν ἀξίαν
»Καὶ συζεύξας σε (τῷ δεῖνα) τῷ Δεσπότῃ
»Τὸς χρόνους σου πληθύνει ἐν τῇ πορφύρᾳ
»Εἰσακούσει ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ ἥμῶν»¹

Ἐξηκολούθουν δὲ οἱ ψάλται τῶν δήμων ἐπευχόμενοι

καλῶς ἥλθες

»Καλῶς ἥλθες θεοεπίλεκτε Αὐγούστα

καλῶς ἥλθες

»Καλῶς ἥλθες θεοσκέπαστε Αὐγούστα

καλῶς ἥλθες

»Καλῶς ἥλθες (ὁ δεῖνα) χαρὰ Ρωμαίων

καλῶς ἥλθες

»Καλῶς ἥλθες ἡ εὐγένεια τῆς παρφύρας

καλῶς ἥλθες

»Καλῶς ἥλθες ἡ ποδουμένη παρὰ πάντας

καλῶς ἥλθες

»Σὺν ἐκ τῆς ψήφου προεχειρίσθης

»Πνεῦμα τὸ πανάγιον τὸν γάμον ἐπευλόγησον

»Ο ἐν Καρᾶ Χριστὸς εὐλογήσας τὸν γάμον

»Ἐνέλογήσει ὁ στεφάνωμά σου (ὁ δεῖνα) αὐτοῦ

[τοκράτωρ]

»Μετὰ τῆς συζύγου σου τῆς (δεῖνα)

»Εἰς ἥμέρας καὶ καιροὺς καὶ χρόνους

»Ἐως ἀκρον γήρως ὑμῶν ἐν βίῳ

»Ἐἰς δόξαν αὐτοῦ καὶ εἰς σύστασιν τῶν Ρω-

[μαίων]

»Εἰσακούσει ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ ὑμῶν

»Κύριε δι τούτους συζεύξας σὺν αὐτοὺς περίσσε

»Ο Θεὸς ὁ ἄγιος δὸς αὐτοῖς δύμονιαν

»Τοῦτο τὸ βασίλειον Κύριε στερέωσον

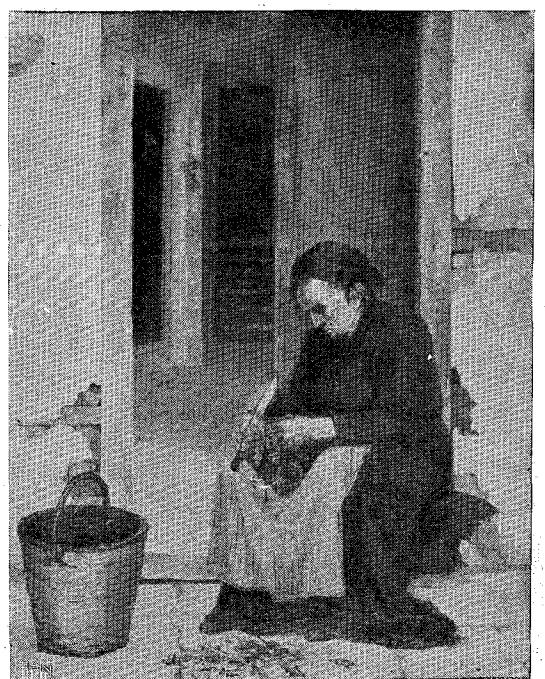
»Πνεῦμα τὸ πανάγιον τὸν γάμον ἐπευλόγησον»²

Μεθ' ὁ ὡδὴ ἀπηνθύνετο καὶ εἰς τὴν νεόνυμφον Αὐγούσταν.

«Ἐνφημήσωμεν κατὰ χρέος τὴν χαρὰν ἥμῶν

[τὴν Αὐγούσταν]

»Πολλοί σου χρόνοι θεοπρόβλητε Αὐγούστα πολλοί σου χρόνοι

ΣΠΟΥΔΗ

Β. ΙΩΑΚΗΣΙΟΥ

¹ "Εκθ. Βασ. Τάξ. I λθ'. σελ. 198.

² "Εκθ. Βασ. Τάξ. I λθ'. 199.

καθίσιων (*Statuta*) τῶν βορειοτατικῶν πόλεων.
Τὰς πλουσίας καὶ παραδόξους ἐνίστε διατάξεις τῶν
νομοθεσιῶν τούτων, ἐν αἷς ἀντικατοπιγίζεται τὸ
πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἑκείνης, κατέστησεν δὲ Κώ-
λερ ἀντικείμενον ἐμβολίῳ καὶ λυσιελοῦς ἐπι-
στημονικῆς ἔρευνης.

Βαθὺς μελετητὴς τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν ἡθῶν πολλῶν ἀνατολικῶν λαῶν κατώρθωσεν δὲ Κῶλερ νὰ περιουσλέξῃ καὶ ἐπεξεργασθῇ ἐπιστημονικῶς τὰ παρὰ διαφόρους ἀνατολικοῖς λαοῖς ἰσχύοντα νόμιμα καὶ νὰ παράσχῃ πολυτίμους ὑπῆρχεσίας εἰς τὴν γενικήν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἴστορίαν. Μελέται περὶ τοῦ δικαίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τῶν Ἐβραίων, τῶν Βαβυλωνίων τῶν Μουσουλμάνων, τῶν Ἀζτέκων, τῶν Ἰνδῶν καὶ ἄλλων ἔθνῶν δεικνύονται τὸ πολυμερὲς ἐνδιαφέρον καὶ τὴν πνευματικὴν διάγειαν καὶ δύναμιν τοῦ Κῶλερ. Τὸ ποικιλὸν δίκαιον τῶν Σινῶν θεωρεῖται κλασικῶταν σύγγραμμα. Εἶναι δὲ τόσα τὰ ἕπο τοῦ Κῶλερ γραφέντα, ὡστε καὶ ἡ ἀναγραφὴ τῶν τίτλων μόνον τῶν ὅπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντων συγγραμμάτων καὶ ἐν διαφόρους νομικοῖς περιοδικοῖς, ὡς πέντε ἐκδίδοντοι ὅπο τὴν Ἰδιαν ἀντοῦ διεύθυνσιν, δημοσιευθεισῶν διατριβῶν, θὰ ἐπλήρουν δεκάδας δλας σελίδων. Ἐν τούτοις παρὰ τὴν ἐπιγιαώδη ταύτην παραγωγικότητα δὲ Κῶλερ ενδίσκει καιρὸν διπλας θεραπεύης καὶ τὰς Μούσας, καλλιεργῶν τὴν ποίησιν, ἥν μανιωδῶς ὀγαπᾶ καὶ ἐν τῇ διποίᾳ διακρίνεται, ὡς καὶ ἐν τῇ λογογραφίᾳ. Ἐκτὸς τῆς συλλογῆς τῶν «λυρικῶν ποιημάτων του, τῆς «ἀποθεώσεως τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος», καὶ τῶν συλλογῶν «aus Kultur und Leben» καὶ «vom Lebenspfad», ἴδιαιτέρας μνείας ἔχει τυγχάνονταν αἱ εἰς τὴν γερμανικὴν ὀρθαῖαι ἔμμετροι μεταγλωττίσεις τῶν δριστουργημάτων τοῦ Δάντου καὶ τοῦ Πετρόδογχου.

Αλλὰ τὸν εὐδόξεον κύκλον τῶν ἀναγνωστῶν τῶν «Παναθηναίων» ἐνδιαφέρει βεβαίως ἡ ἄλλη ἰδιότης τοῦ Κάλεο, ὅποι τὴν ὁποίαν παρουσιάζομεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων. Τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνας συμπαθείας αὐτοῦ ἔδειξεν ὁ διαιρετὴς διδάσκαλος οὗ μόνον διὰ τῆς ἰδιαιτέρας εὐμενείας πρὸς τὴν εἰς τὰ φῶτα αὐτοῦ καταφεύγουσαν ἑλληνίδα νεολαίαν, ἀλλὰ καὶ ἐξωτερικήνεσεν ἐπανειλημένως διά τε τοῦ λόγου καὶ τοῦ καλάμου. Οὐρανοσήμαντος λόγος, διν ἐξεφωνησε κατὰ τὸ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐν τῷ Πέραν παρατεθὲν δεῖπνον θὰ μείνῃ ἐσαεὶ ἀνεξῆτηλος εἰς τὴν μνήμην τῶν δαιτυμόνων τῆς ἐσπέρας ἐκείνης.

«Ο Ομηρός σας, εἶπεν, ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὴν ποίησιν, ὁ Ἡρόδοτός σας τὴν ἴστοριογραφίαν, ἀπὸ τὸν Θουκυδίδην σας ἐμάθομεν τὸ πῶς δεῖ σωφρόνως πολιτεύεσθαι, ἀπὸ τὸν Σωκράτη σας διὰ τῆς γραφίδος τοῦ Πλάτωνος καὶ ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη σας ἐδιδάχθημεν τὸ πῶς δεῖ φιλοσοφεῖν.» Οταν ἔρχεσθε πρὸς ἡμᾶς διψῶντες μαθήσεως, οὐδὲν ἄλλο παρέχομεν ἡμῖς η̄ τὰ δάνεια φῶτα τῶν προγόνων σας, δι' ὧν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ φωτιζόμεθα... Εἰσερχόμενος εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας δὲν ἥδυνθήην νὰ συγκρατήσω τὰ δάκρυα, ἀναπολήσας τὴν μεγάλην ἑκείνην ἐποχήν, ἣτις τόσον παρεγγνωσίσθη ὅπο τῶν μεταγενεστέρων. Εἴδον πρὸς ἐμοῦ τὴν μεγαλοπρεπὴ μορφὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος, εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ δροίου δρεῖλει ἡ ἀνθρωπότης τὸ δίκαιον, δπερ ἐκνέερηνησεν αὐτὴν ἐπὶ δέκα καὶ τέσσαρας αἰώνας. Επιβάλλεται εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐπικαρπωτὰς τηλικαύτης κληρονομίας, δπως ἀναδειχθῆτε ἀντάξιοι τοῦ παρφακημένου μεγαλείου - ἐξέχοντες ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ πρωτοστατοῦντες ἐν τοῖς ἐκπολιτιστικοῖς ἔργοις ἀνὰ τὴν ἔγγυν τὸν Ἀνατολήν...»

'En tēlei dēn θeωρō̄ āsōkopō̄ nā̄ pā̄ōp̄θēsō̄ ēn̄tān̄thā ō̄s kātaklē̄dā tā̄s ōkēphēis tō̄s Kālē̄d̄ p̄ēḡl̄ īt̄s ā̄pō̄s̄t̄ol̄īs̄ kaī īt̄s̄ s̄kō̄p̄im̄w̄s̄ n̄p̄ō īt̄s̄ ēn̄d̄r̄āp̄ām̄h̄s̄ d̄īpl̄āw̄ām̄at̄īs̄ p̄āq̄āḡn̄w̄āīz̄ōm̄ēn̄h̄s̄ d̄ūn̄ā̄m̄ēw̄s̄ tō̄s̄ ē̄ll̄ē̄n̄īk̄ōū s̄t̄ōīx̄ēl̄īōn̄. Ḡāf̄āw̄ ō Kālē̄d̄ p̄ēḡl̄ īt̄s̄ ē̄p̄ōd̄ōh̄s̄ īt̄s̄ Ḡēm̄āḡīn̄s̄ ē̄n̄ 'Ā-n̄at̄ōl̄¹ ē̄l̄ā̄ȳēt̄ā:

Ἐκτὸς τῆς συλλογῆς τῶν «λν ριων ποιημάτων του, τῆς «ἀποθεώσεως τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος», καὶ τῶν συλλογῶν «aus Kultur und Leben» καὶ «vom Lebenspfad», ίδιαιτέρας μνείας ἔχει τυγχάνοντιν αἱ εἰς τὴν γερμανικὴν ὠραιαῖς ἔμμετροι μεταγλωττίσεις τῶν ἀριστονοργημάτων τοῦ Λάντου καὶ τοῦ Πετρόδοχου.

»Οι νύτιοι Σλανοί φαίνονται φοβούμενοι πε-
ρισσότερον πανίδες ἄλλον τὴν γερμανικὴν δύνα-
μιν καὶ τὴν γερμανικὴν ἐπιρροὴν ἐν τῇ χερσο-
νήσῳ τοῦ Αἴμου καὶ τῇ Τονοκίᾳ. Ἀλλὰ ποῖον
ἔθνος ἐκ τὸς τοῦ ἐλληνικοῦ εἰναι οἱ
κανόν, διπλως τὸ γερμανικόν, νὰ δράσῃ
ἐκπολιτιστικῶς ἐν τῇ ἔγγυτῃ Ανατολῇ; Καὶ δι-
μολογούμενώς ήμεῖς οἱ Γερμανοί οὐδέποτε πα-
ρέσχομεν δυσκολίας εἰς τὸν ἐλληνισμὸν ἐν τῇ
ἐκμεταλλεύσει τῶν βοηθητικῶν στοιχείων τῆς
χώρας ταύτης. Τούναντίον οἱ Γερμανοί τείνουν-
σιν ἐνταῦθα ἀδελφικῶς τὰς χεῖρας πρὸς τοὺς
“Ελληνας! »

ΒΟΡΕΙΟΣ

ΤΩΡΙΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑΙ ΤΑΡΑΧΑΙ

Η πρώτη φοιτητική ἐξέγερσις.—Η ἀνεπτάρωνεια τοῦ οφθοῦ Μανυσοκρότατον.—Τὰ Μανουσιακά.—Η στάσις τοῦ Γεωπετού.—Τὸ «φλογερὸν καμίνον».—Γαλβανικά, Ἐκπαιδευτικὰ τέλη, Ἐναγγελικά, Ὁρεστιακά.—Μία προσωπικὴ ἀνάμνησις. Η τρούμπα καὶ αἱ παλάμαι τοῦ Μπαϊρακτάρη.

ΑΙ Ἀθῆναι ἐπέρασαν τελευταίως δὲ λίγας ἡμέρας ἀνησυχίας. Διότι ἀνησυχία ἀπλώνεται ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν μαζὶ δταν τὸ «φλογερὸν καμῖνον» ἀποφασίση νῦν μεταβληθῆναι εἰς Αἴτναν καὶ εἰς Βεζύουβιον. Βράχει ἔκει μέσα νεότητα μορφητική καὶ ἀπέξικεττος, πρὸ πάντων θερμὴ καὶ χαῦδεμένη, καὶ ἀπὸ τὸν ἀναβρασμὸν τῆς νεότητος αὐτῆς κανεὶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ προμανεύσῃ ποίων διαστάσεων πυρκαϊὰ ὃδὲ ἐκραγῇ. Εἰς δλους τοὺς λαοὺς οἱ φοιτηταὶ εἶναι τὸ συμπαταθητικῶντον κοινωνικὸν στοιχεῖον, ἐπιβάλλον τὴν συμπάθειαν μὲ τὴν δροσιάν τῆς νεότητος, καὶ εἰς δλας τὰς ἔξεγέρσεις ή φοιτητικὴ νεολαία τοποθετεῖται ἐμπόρος καὶ παρασούρει μὲ τὴν δρμήν της καὶ μὲ τὴν παραφοράν της.

Ἐκεῖ ὅπου μεγάλα κοινωνικά και πολιτειακά ζητήματα προταρακούνται συγά συγά τάς κολοσσιαίς ἀνατροπάς, βλέπομεν ἐμπρὸς τοὺς φοιτητάς, ἀπότολοῦντας τὸν ἰερὸν Δόχον καθέ μεγάλης ἰδέας. Ὄλοκληρος δὲ βαθὺς ἀναβρασμὸς τῆς Ρωσίας, ἀναβρασμὸς τοῦ ὀποίου τὰ ποτε λέσματα κανεὶς δὲν ἤμπορει νὰ προμανεύσῃ ἔως τώρα, τινάσσει ὑψηλά θυρυβῶδην και παρασύνοντα τὸν κόσμον τῆς πανεπιστημιακῆς νεολαίας. Καὶ ἡ Προτογαλλία, ἀνοιγομένη τώρα και αὐτὴ εἰς τὰς δημοκρατικὰς ἰδέας, και παλαιόνυσα μὲ ἔξαφρικὴν τυραννίαν, ὧδεν ἐμπρὸς τοὺς φοιτητάς της διὰ νὰ τῆς χρησιμεύσουν ὡς ἔνα εἰδός ἀντρωνέο ποὺ χρειάζεται κάθε ἰδέα ὅταν πρόκειται νὰ κατακτήσῃ ἀποστάσεις και νὰ μεταδοθῇ πακούν.

“Ο Κολοκοτρώνης δὲν είχε διαβάσση τὸ βιβλίον τοῦ Οὐγκώ καὶ τὸ όποιον δὲν είχε γραφῆ ἀκόμη καὶ δὲν είχε μάθῃ βεβαίως τὴν φράσιν του Κολοκοτρώνη. ‘Απλῶς δύο δύναται διάνοιαι συνηντήθησαν εἰς καποιον προφητικὸν δρόμον.

Μόλις ίδρυθη τὸ Πανεπιστήμιον — Πανεπιστημεῖον όπως τὸ ἔλεγαν τότε — ἔγινεν ἡ πρώτη φοιτητική ἐ-

Τίποτε άπ' αυτά. Ἐπρόκειτο τώρα περὶ μιᾶς ἔξε-
γέρσεως ἀπὸ ἐκείνας που γεννῶνται, χωρὶς νὰ ἔρδουν
καλά καλά τὸν λόγον καὶ ἐκεῖνοι ποὺ τὴν ἔκαμαν Και
τοὶ Πλανετήσιμον ἔκλιευσε καὶ στρατιῶται περιήρχοντο
πάνοπλοι κατά τὸν εἰρηνικὴν καὶ σοφρόνια γλαῦκη
τῆς Παλλάδος, καὶ ἐσίγυρσαν τὰ σοφά βῆματα, καὶ
ἔτοιχοκολλήθη ἔνας θλιβερὸς πίναξ ἀποβολῆς. Ὁ
Δάντης θὰ ἡμπορούσε νὰ θέσῃ ἀκόμη μίαν φοράν τὸν
δάκτυλον εἰς τὰ χεῖλη καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ. «Κύτταξε
καὶ ἔξακολούνθησε τὸν δόρυν σου».

* * *

Ἐν τούτοις ὑπάρχουν εἰς τὴν ιστορίαν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ στάσεις φυσικοφύλακεις ἀπὸ αὐτῆς καὶ μὲ δέσποινται τροικότεροι θεοί θεοί.

αποτελεσμάτα περισσοτέρων υπέρβοια.
Διότι αἱ ἔξεγέρσεις τῶν φοιτητῶν ἔγεννήθησαν μα-
ζὶ μὲ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὸ ἐτάραξαν ἀπὸ τὰ
σπάργανά του. Εἰς τὰ «Παναθήναια» διηγήθην ἀλ-
λοτε πᾶς Ἰδρυμή τὸ πρῶτον Πανεπιστήμιον. Μόλις
τὸ κράτος ἔνεσε τὰς πρώτας βάσεις τῆς συστημα-
τῆς του ὑπάρκειως, οἱ σοφοί της ἐποχῆς ἔντησαν τὴν
Ἰδρυσιν Ἀνωτάτου Διδακτηρίου. Ἀπὸ τοῦ 1834 ὑπε-
βλήθη ἡ εἰς τὸν ἀντιβασιλέα Μάουρεο τὸ σχετικὸν διά-
κροταῖ του ἀνύψωτοι σεβαστῆς ληπικα, ενολούται καὶ
καὶ ἀπειλητικοὶ προέβησαν εἰς θυρῷβαδεῖς διαδηλώ-
σεις. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὁ Μαυροκορδάτος ἐθεωρεῖτο
καὶ ὡς ἀντιρροστεύων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὴν ἀ-
ριστοκρατίαν, τὰ τέλαια. Καὶ ἡ ἐπανάστασις ἡ ποιεία
ἡτοι νωπῇ ἀκόμη εἰς τὴν μνήμην ὅλων, δὲν εἰλέχη ἀ-
ποδιώξῃ μόνον τὸν τύραννον, εἰλέχην ὑπονομεύση καὶ
τὰ τέλαια. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀντορμοτὴν ἐπένει,
σεν ἥδη ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἀνεμοὶ ἔξιστωικὸς, ὃ ἀνε-

μιος τοῦ «τί εἶσαι σὺ καὶ τί εἰμαι ἐγώ;» Τῆς ταραχῆς ὑποκινητὰι ἦσαν δύο φοιτηταὶ ὁ λούδις καὶ ὁ Κομπότης. Ἡ Πρυτανεία ἔλαβεν ἔκτακτα μέτρα καὶ τὸ κίνημα πατεστάλη ποιν λάρβῃ μεγαλειτέρους διαστάσεις. Οἱ δύο πρωτογοροὶ ἡπειρίθησαν δὲ ἀποβολῆς καὶ ἥσυχας οὖν. Ὁ πρῶτος μάλιστα εἶναν καὶ ὁ πρώτος ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ καὶ ὁ πρῶτος καθιερώσας τὰ κοινωνικὰ συγχαροτήρια τῶν ἐφημεριδῶν.

Όλιγον ὀργότερα νέα ἔξεγερσις ἐδημειώθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον διευθυνομένη ἀντην τὴν φοράν κατὰ μίουν οἱ ἐπτά συνδαιτινούντες ἔξεκοκκάλιζαν τὸ ἄρνακι τοῦ γιουβετσιοῦ.

τού καθηγητοῦ Μανούση. Καὶ αὐτὸς φαινεται ὅτι ἡτο
ἀνθρωπος σοφός, διὰ ν' ἀναλάβῃ δε καὶ διδασκαλίαν
τῆς ἴστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον παρεκλήθη ἐπι-
μονῶν καὶ ἡγανάκσαθη νὰ διακόψῃ πολιτειογραφιάς
μελέτας εἰς τὰς ὄποιας κατεγένετο. 'Αλλ' οἱ φοιτηται
δὲν ἤκουαν τίποτε ἀπ' αὐτά. 'Ο καθηγητής ἦτο αὐ-
στηρός, ἥθελε τάξιν εἰς τὰς παραδόσεις του, τοῦ Ἰωσ
καὶ ὀλίγον γκρινιάρης. Καὶ οἱ φοιτηται ἔσκεινησαν
πρώτην φοράν ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ διηγθύνθη-

καὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸ πατρικόν μέρος καὶ τοῦ αἰώνου σώματος τοῦ πάτερος τοῦ σωτῆρος τοῦ πόδας τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ἀκολουθούμενοι ἀπὸ πληθυσμὸς λαοῦ προστρέψαντος διὰ τὸ πρωτοφανεῖς τοῦ θεάματος. Πρὶν δῶμα φθάσσοντας εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ὁ Μανονθής είλεχεν ὑπόβαθρον τὴν παραίτησίν του. Αἱ ταραχαί ἐν τούτοις ἔξηκολούθησαν, ἡ ἀστυνομία ἡ ναυαγκάσθη νότι συλλάβῃ δύο τρεῖς ἐκ τῶν ζωηροτέρων Ἀκαδημαϊκῶν πολιτῶν, καὶ ἡ σύνλληψις ἐνὸς ἐντὸς τοῦ ἕαυτον πολιτείας τοῦ Συμφοράνθρου λεισμάριον εἰς ἔνα τὸν στενὸν δρομίσκον τῆς Μητροπόλεως, παρὸ δὲ λίγον νά προκαλέσῃ λαϊκὴν ἔξεγερσιν. Διότι ὁ φοιτητὴς ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν τοὺς πολίτας, ὅταν ἐντοικεία τῆς λαϊκῆς ἀταξίας ἐξήντησαν καὶ οἱ κλητῆρες τῆς ἀστυνομίας καὶ οἱ χωροφύλακες ἡναγκάσθησαν νά πυροβολήσουν κατὰ τοῦ λαοῦ διὰ νά τοῦ ἀποσπάσουν τὸν ταραχαῖσαν.

Ἐπι δύο ή τρείς ήμέρας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέρασαν ἀπὸ ὅλα τὰ στάδια τῆς ἀνησυχίας, ἡ δοπία μετεδόθη καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας. Γονεῖς τῶν φοιτητῶν ἦλθον ἀπὸ τὰς πλησίους ἐπαρχιακὰς πόλεις· Ἡ Κυβέρνησις ἥσθιαν θη ἰσχυρότατον κλονισμόν. Εὔτυχῶς, πρὸς τιμὴν τῶν παλαιῶν ἐκείνων φοιτητῶν, πρέπει νὰ λεχθῇ ὅτι δὲν ἔγινε καμία ἀπὸ τὰς ἀπειλήθεισας ἀταξίας. Οἱ φοιτηταὶ Χ., Ἄναγνωστόπουλος καὶ Κ. Πανδρακάκης ταπεινόθυσαν καὶ μία πρεσβεία μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ καθηγητοῦ Μανούση διὰ νᾶ τὸν παρακαλέστη νὰ

έξαιρολονθήση διδάσκων. Ό Μανούσης ἐκάθητο εἰς μικράν οἰκίαν παρὰ τὸ Μοναστηράκι, ἀκούσας δὲ τοὺς φοιτητάς θορυβωδῶς ἀνερχομένους τὴν μικρὰν κλίμακαν ἐνόμισεν ὅτι πηγαίνουν νά τὸν φονεύσουν, διηγύνθη λιτότων πρός τὸ εἰκονοστάσιον του ἔκαμε σύντομον προσευχὴν καὶ ἐπειτα ἀπαθῆς καὶ ἥσυχος ἔστησε νά τοὺς ἄνωντες τὴν θύμην.

οπούσε να τους ανοίξῃ την υγραν.
 'Αλλά οι φοιτηταὶ ὑπέβαλαν εὐλαβῶς τὴν παρά-
 κλησιν νὰ ἐπαναλάβῃ ὁ καθηγητής τάς παραδόσεις
 του, ἐκεῖνος ἐπείσθη, καὶ ἡ στάσις ἡ δυσία ἔμεινεν
 γνωστῇ εἰς τὰ Πανεπιστημιακὰ χρονικὰ μὲ τὸ σύνομα
 «τὰ Μανουσιακὰ» ἔληξε.

"Οταν τὸ Πανεπιστήμιον ἐνεκατεστάθη εἰς τὸ κτίριον εἰς τὸ δόποιον εὑρίσκεται καὶ σήμερον μία ἄλλη στάσις τὸ ἡπείρην προελθοῦσα ἀπὸ πραγματικῶς κωμικῆν ἀδύομάνη.

Οἱ φοιτηταὶ δὲν ἡσαν τότε νεαροί καὶ ἀμύνστακες ἐφηβοί.¹ Ἡσαν ἄνδρες ὥριμοι, τὸ δὲ μέτρον τῆς Κυ-
βερνήσεως ἐν ἀκροῶνται τὰ μαθήματα ὡς ἀκροαταὶ οἱ
δημοσιοὶ ὑπάλληλοι καὶ αὐτὸν δὲν εἶχαν ἀπολυτήριον
τοῦ γυμνασίου, ἐπερούικε τὸ Πανεπιστήμιον ὅχι πλέον
με ὕδριμος ἀλλά καὶ με παπολίκους.

Οντως λοιπόν φοιτηταὶ διαφόρους ἡλικίας, ἔοιτά ζοντες τὴν ὄντων φοιτητὴν ἔοιτὴν ἐπαρχίους συναδέλφους των παρόγγειλαν εἰς τὸν φουστρὸν τεράστιον γιονο-

βέται. Ἀλλὰ εὐθὺς ἐγενήθη ἡ ἀπορία πού θὰ φαγωθῇ τὸ γιουβέτσι αὐτὸ καὶ ποὺ θὰ εὑρεθῇ ὁ κατάλληλος χῶρος διὰ τὴν διασκάδων. Εὐτυχῶς παρουσιάσθη ἀμέσως σταλεῖς ἀπὸ τὴν θείαν πρόδονταν, ὁ ἐπιστάτης τοῦ Πανεπιστημίου, ὃ δοπίδος προσέφερε μίαν αἴθουσαν, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ γιουβέτσι. Ἡ συμφωνία ἔγινεν, καὶ τὸ βράδυ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς κεντούριας αἰδούσας τῶν παραδόσεων τοῦ Πανεπιστημίου.

μίον οἱ ἐπτὰ συνδαιτυμόνες ἔξεκοκκάλιζαν τὸ ἀρνάκι τοῦ γιουθετασιοῦ.
Ἄλλη ἡ ἐργασία αὐτὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἐν-
τελῶς ἀθόρυβως καὶ ἡσύχως. Κρασὶ προσεκομίσθη
ἄφθονον καὶ οἱ συνδαιτυμόνες ἔπιναν μὲν ὅρεξιν, δί-
δοντος τὸ παράδειγμα τοῦ κλητῆρος. Μίαν στιγμὴν τὰ
ὑδρανία παρεμερίσθησαν καὶ οἱ ἕορταστι ηρχισαν νὰ
χορεύουν τραγουδούντες μὲν ὅλην τὴν δύναμιν τῶν
φωνητικῶν των ὁργάνων· ἐπὶ τέλους ὁ φυστανελᾶς
ἐπιστάτης ἔσυρε ἀπὸ τὴν μέσην του τὴν πιστόλα καὶ
ἐπυροβόλησεν ἐνθυσιωδώς εἰς τὸν ἄερα.

Ού δόγματος ενσυνειδωτούς είς τον οἶκον.
Ού δόγματος καὶ αἱ φωναὶ συνεκένθρωσαν ἀπ' ἔξω
ἀρκετοὺς νυκτερινοὺς διαβάτας καὶ τέλος ἔνας ἐκ τῶν
καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου διερχόμενος ἦνοιε
τὴν ύδραν τῆς αὐλῆς, ἐσκαρφάλωσεν εἰς τὸ παράθυ-
ρον καὶ εἴδε τὸ ἄξιονθρόνητον θέαμα. Τὴν ἐπομένην
ἡ Σύγκλητος ἐκαλεῖτο ἐν σπουδῇ καὶ ἀπεφασίζετο ἡ
παῦσις τοῦ κλητῆρος καὶ ἡ ἀποβολὴ τῶν ὀκτὼ φοιτη-
τῶν. Ἀλλὰ ὁ ἀποβληθέντες συνεκάλεσαν τοὺς φοι-
τητὰς καὶ τὸν λαὸν εἰς τὰ προτούλαια τοῦ Πανεπιστη-
μίου. Μία ἐφημερίος Ἡ Φήμη ἀνέλαβε τὴν μερά-
σπισιν τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πολιτῶν, καὶ πολιτικοὶ ἡ-
θέλλησαν νῦν ἐκμεταλλευθοῦν τὴν ἑξέγερσιν, κατὰ τῆς
Κυβερνήσεως. Καὶ ἐπειδὴ ἡ μέραι ἥσαν πλέον πο-
νησαὶ καὶ δλα ἥσαν ἐπικύνδυνα, καὶ οἱ σπινθῆρες ἡ-
πεῖλοντα πυκναῖάν. Ἡ Σύγκλητος ἐδέργη τάλιν τοὺς

πεισθεὶς τοιχολαῖτιν, ἣ Συγγράμμης εὐεργέτης λακού τοῦ φοιτητάς καὶ οἱ κύνδυνοι οἱ δόποιον ἐγένενή θησαν μίαν στιγμὴν ἀπέθαναν ἔγκαιρως. Μόνον ὁ ἀρεψανίος κλητηρὸς ἐπλήρωσε τὰς ἀμαρτίας ὅλων, παυθεὶς ὁριστικῶν ἀπὸ τὴν θέσιν του Οἱ παλαιότεροι θάτεροι μόνιμαντινή ή θάτη ηκουσαν διὰ τὴν στάσιν αὐτῶν, ἡ δοποία εἶναι γνωστὴ ἀκόμη ὑπὸ τὸ ὄνομα «ἡ στάσις τοῦ γιουσβετούση» καὶ τῆς δοπίας ὁ πρωτεργάτης τὴν διηγεῖτο ἀκόμη μέχρι πρὸ δὲ λίγου μὲ τόσην χρόνιν, ὁ ἄλλοτε ἀστυνόμος ἐπὶ της δημοτικῆς ἀστυνομίας, Θεόδωρος Δημητρίου.

Αργότερα δύο έτη μετά την αποβολή του από την πρωτιά της Εθνοπολιτικής στην Ελλάδα, ο Καραϊσκάκης έγραψε την ιστορία της επανάστασης της Ελλάδας στην οποία παρέδωσε την πρώτη του προσωπική απόψη για την ιδέα της εθνικής ανεξαρτησίας και την απομόνωση της Ελλάδας από την Ευρώπη.

παρηγόριτοι οι πρώτοι προσείς.
Κατά τὰ τελευταῖα αὐτά ἔτη αἱ φοιτητικαὶ ταφα-
χαὶ εἶναι πυκναὶ ἀλλ᾽ εἶναι καὶ τόσον πρόσφατοι, ὥ-
στε νὰ διαφένγουν τὴν δικαιοδοσίαν τῶν γραμμῶν
αὐτῶν, σκοπὸς τῶν δοπιών εἶναι μᾶλλον ἡ ἀγαπόλησις
τῶν περασμένων καὶ τῶν λησμονημένων.

Τὰ Γαλβανικά, ή ἔξεγέρσις διὰ τὰ ἐκπαιδευτικά τέλη, τὰ Ἐνδιαγελικά, τὰ Ὁρεστειακά, ὅλα αὐτά εἶναι περιστάτεις κατά τὰς ὁποίας ἡ φοιτητική νεολαία ἔξεγέρθη αὐθόρμητος ἢ ἐπιτηδεών υποκινήθεῖσα, καὶ ἥπειλης τῆν τάξιν, καὶ ἀνέτρεψε κυβερνήσεις, καὶ ἐστημέιωσε μὲν σταγόνας αἰμάτως τὸν λευκὸν καὶ ὑψηλὸν ἐπιστημονικὸν δρόμον.

¹Ας ἐπιτραπῆ ν' ἀναφέρω προσωπικὸν ἐπεισόδιον

από μίαν τῶν στάσεων αὐτῶν. "Οταν τὸ Πανεπιστημίον συνεκινέστο διὰ τὰ ἐκπαιδευτικά τέλη, τὰ δοῦλα ἐπέβαλον ἡ σοφῆς προοριστότης τοῦ Τρικούπη, ὁ γράμμων τάς γραμμής αὐτής ἐστολίζετο ἀκόμη μὲ τὸν οὔτελον τοῦ Ἀκαδημαϊκού πολίτου, καὶ εἶχε μόλις κάμψη τότε τὴν εἰσοδον τον εἰς τὸ δημοσιογραφικὸν στάδιον. "Επ' ἀπόγευμα ἐκλήθημεν εἰς τὰ Προπύλαια, περάσαμεν μέσα στίχους στρατιωτῶν καὶ ἀπό ὅμιλους κλητήρων τοῦ μακαρίτου Μπαΐρακατάρη, ἡ-
κούσαμεν ἔνα φλογερὸν λόγον κατὰ τῆς παρεμποδί-
σεως τῆς παιδείας καὶ ἐπήραμεν υδροβάδιος καὶ ἀ-
πειλητικοὶ τὴν ὁδὸν Κοραή, ἀρχικότερον ν' ἀνατρέψω-
νται τὴν ὑφήλιον ἀν δὲν ἀπεσύρετο τὸ νομοσχέδιον.

Εξαφον στρατιώται καὶ κλητῆρες καὶ ἔφιτοι χωρο-
γόλακες ὕδησαν μέσα εἰς τὸ πλήθος καὶ συνέλιψαν
διδικτίων ὅποιον ἐρόφθασαν. Καὶ ἐνῷ οἱ λοιποὶ^{τρέποντο} εἰς φυγὴν καταβρέχουμενοι ἀπὸ τὴν τρούματαν
Μπαΐακατάρη, δέκα, η δώδεκα κρατούμενοι καλά,
ὑπέσυμενοι καὶ ὑφίζουμενοι εὐρέθημεν εἰς τὴν αἴθουσαν
ἥγης ἀστυνομίας εἰς τὴν παλαιὰν οἰκίαν Ἀρθονίδου.

Δέν είχε κλεισθῆ ἀκόμη καλὰ καλὰ ή θύρα ὅπι-
σωμας, δταν βήματα βαρύτατα και βιαστικά ἥκού-
θησαν εις την κλίμακα, και ἐφάνη τετράγωνος,

— Εις γραμμήν ! μᾶς είπε.

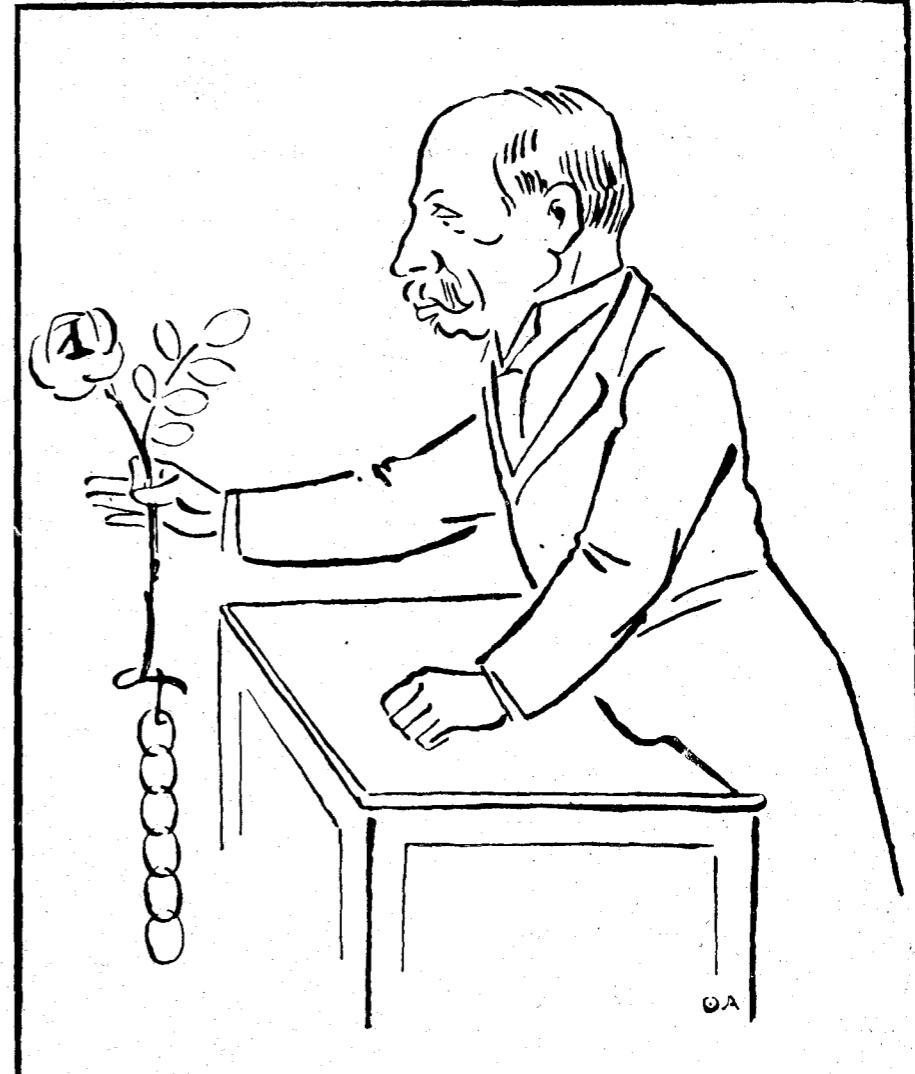
Δέν ἐπεριμέναμεν νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ πρόσταγμα καὶ
δρέθημεν παρατεταγμένοι, πρῶτος καποίος φοιτητής
δύοτοις ειναὶ τῷρα ἀρχιμαρδοτῆς ἡ Ιερουληφτέας, καὶ
ελευταῖος ὁ γράφων σύτάς τὰς γραμμάς.

— Ήδως ὄνομάζεσαι; εἴπεν ὁ Μπαϊρακτάρης

Ο πρῶτος ἐψέλισε τὸ ὄνομά του, ἀλλα δὲν τὸ εἶχε
εἰλειώσῃ ἀκόμη, ὅταν κατί τι ἡ κούσθη ὡς κρότος κα-
πιτίτοντος σπιτιοῦ. Ἡτο ἔνα γιγάντιον ράπισμα
οὐ Μαϊδρατάρη. Ἡ σκηνὴ ἐπαναλαμβάνετο ἐμπρός
καθαύτη ἀπό τοὺς συλληφθέντας.
Ἐξασφαν δὲ ἀσχισθεὶς Δῆμους ἦνοιε σιγὰ σιγὰ τὴν

Επομένων οι άλλη περίπτωσης, την οποία συνέβη στην Ελλάδα, ήταν η απόφαση της αρχαιολογικής κοινότητας να διατηρηθεί η θέση της στην πόλη της Αθήνας, όπου έγινε η αρχαιολογική ανασκαφή. Η απόφαση αυτή ήταν μεταξύ των πιο διαβούλων στην Ελλάδα, καθώς η θέση της Αθήνας στην πόλη είναι η πιο γνωστή στην Ελλάδα, και η αρχαιολογική ανασκαφή στην πόλη της Αθήνας ήταν η πιο γνωστή στην Ελλάδα.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Tò Kράτος τοῦ Νόμου

Ο πρωθυπουργὸς καὶ Θεοτόκης, δύμιλῶν ἐξ ἀφορμῆς τῶν φοιτητικῶν ταραχῶν, ἐτόνισεν, ἐπιδοκιμαζούσης τῆς Βουλῆς, τὴν ἐπιβολὴν τοῦ κράτους τοῦ Νόμου. Καὶ πρόπει νὰ ὅμοιογηθῇ, ὅτι κάθε φοράν ποὺ δίδεται ἑπτοήμαρς ἔνα ισχυρὸν τονωτικὸν εἰς τὸν ἐλληνικὸν Νόμον, τὸ πρᾶγμα είνε πολὺ συχάριστον. Γνωρίζετε τὸ ταλαιπώρον αὐτὸ πλάσμα; Εἶνε τόσον ἀναμικρόν, τόσον ἔξασθενμένον, τόσο χλωμόν, ὥστε μόνις σύρεται εἰς τὰ πόδια του. Καὶ πολὺ φρούσματι ὅτι χωρὶς μίαν μεθοδικὴν καὶ συστηματικὴν θεραπείαν κινδύνευει νόποθιάν ἀπὸ ἔξαντλησιν

Τό βέβαιον είνε ότι ο κύριος αὐτός, ο ὄνομαζόμενος Νόμος, είνε πολὺ ίδιορυθμος, παρόξενος καὶ ἀπατητικός. «Ἐτσι ήτον καὶ ἔτσι θά είνε παντον καὶ πάντοτε. Μάς ἐνοχλεῖ συχνάτατα, μᾶς κόβει τὸν βῆχα καθετόσο, ἀνακατωνεταί εἰς τὰς ὑπόθεσεις μας καὶ ξετρυπόνει κάποτε ἔκει που δὲν τὸν στέρονται. Εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἀρνήσεως. Αἰσιώνις ἀπαγορεύει. Ἀπαγορεύει εἰς τὸν πεινασμένον νάρπαξῃ ἐνα κομμάτι φωρι, τὸ δόπιον τοῦ έπινε ἀπαράτητον. Ἀπαγορεύει εἰς τὸν ωγισμένον νά βγάλῃ τὸ ἄκτι του εἰς τὸν φάρι ἔκεινον ποὺ τὸν ἐρεθίζει. Ἀπαγορεύει εἰς τὸν ἔρωτευμένον νάρπαξῃ τὴν ἔρωμένην του καὶ νά κτιση μίαν φωλεάν μαζὶ της, ὅπως ἔλεγαν ἄλλοτε ἔκεινοι ποὺ ηὔσεν ον νὰ γράφουν. Ἀπαγορεύει χῆλια δυὸς πράγματα καὶ κρήσμα καὶ εὐνάριστα. Φαντασθήτε ότι ἔφθασε ἀκόμα κάποτε νάπαγορεύῃ εἰς τὸν ἀνθρωπὸν νὰ ἐτιθυμῆσῃ τὴν γυναικα τοῦ πλησίον του, εἴτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, εἴτε τὸ ιντοζύγιον αὐτοῦ. Καὶ δῆμος ἐπειδὴ είνε ἰσχυρός, σοβαρός καὶ ἀτρόμητος, ἐκτελεῖ ὅλας του τὰς ίδιοτοστιας.

Ἐξαίρεσον ἀπότελει ὁ δύμοεθνής μας. Δὲν ἡξεύρω ἀντὸν τοὺς ἐλάδεις πυρετούς ἢ ἀπὸ τὴν πεῖναν, ὅπωσδήποτε ὅμως κατήγησεν τόσον ἀδύνατος ὁ δυστυχῆς, ὥστε νὰ μήν εἰμπορῇ νὰ ἐκπληρώσῃ οὕτε τὴν παραμυθοτέραν ἰδιοτροπίαν του. Καὶ δι’ αὐτό, μὲ δλην τὴν φυσικὴν ἀντιτάθειαν ποὺ τοῦ ἔχομεν δοῖ μας, κατανῷ ἐπὶ τέλους νὰ τὸν λυπούμεθα καὶ νὰ εὐχόμεθα διὰ τὴν ἀνάρρωσίν του. Λιότι ἐπὶ τέλους δι, τι καὶ ἄν είναι, είναι πάντοτε ἀπὸ τάναγκαῖα κακά. Πηγαίνετε νὰ ἴδητε τοὺς συναδέλφους του εἰς τὴν Εὐρώπην. Είνει ροδοκόκκινοι, ἀκμαῖοι καὶ σοβαροὶ καὶ ἀδύντοι. Ο εὐρωπαῖος Νόμος είνει πανταχοῦ παράν. "Οταν καὶ ἀνηγούστε τὸν βασικότερον

EATPON

*Δημοτικὸν Θέατρον — θίσσος Θ. Οἰκονόμου — Α-
λυσίδες, δρᾶμα εἰς πράξεις τρεις ὑπὸ Δ. Ταγκοπού-
λον. — Αἱ παραστάσεις τοῦ Βασιλικοῦ*

Ο κ. Θωμᾶς Οίκονόμου, μετά την ἀποχώρησή του ἀπό τὸ Βασιλικόν, ὅπου ἡ δρᾶσις τοῦ ὑπῆρχεν ὄμοιογονέμων ἐπαινετή, εἶχε πολλὰς, καὶ περιέργους περιπτετίας. Θά τας ἔλεγα ἀποτυχίας, ἐάν δὲν ἐφοβιζόμην μὴν εἰποῦν ὅτι μέμφομαι τὸν συμπαθῆ σκηνοθέτην, ἐνῷ ἀπλῶς μέμρομαι τὴν τύχην τοῦ. Ή τύχη αὐτῆς, φαίνεται, τὸν κατεδίωξε καὶ εἰς τὴν τελευταῖον του ἐπικείδησην. 'Ανέλαβε τὴν ἐκμετάλλευσιν ἐνὸς μικροῦ χειμερινοῦ θεάτρου, τὸ ὅποιον ἐκτίσθη

III. No.

εις τὴν ὄδον Προαστείου καὶ Πανεπιστημίου. Πρὸς τοῦτο κατήργησε θίασον καὶ ἤρχισε γυμνάσια καὶ οε-
κλάμας εἰς τὰς ἐφημερίδας. Τὸν νέον θέατρον ἔπειτε
νὰ ἐγκαινιασθῇ τὸν Νοέμβριον πλησιάζει ὅμως νὰ
μεσοκοπήσῃ ὁ Δεκέμβριος καὶ ἀκόμη μένει λαίστον...
Φαίνεται, ὅτι τὸ κτίριον παρουσίασε πολλὰς ἐλλειψίεις
καὶ ἐνέπνευσε ὄψιμους φόβους καταρρεύσεως. Διὰ νὰ
στερεωθῇ, ἔπειτε νὰ περάσῃ πολὺς ἀκόμη καιρός.
Ανυπομονῶν δὲ ὁ κ. Οίκονόμου νὰ ἐμφανισθῇ καὶ ως
χειμερινὸς θιασάρχης, ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ μίαν μο-
ναδικήν παράστασιν, εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον, τοῦ
νέου ἔργου, μὲ τὸ ὅποιον ἀκριβῶς ἐπόρειτο νὰ ἐγκαι-
νιασθῇ τὰ ἀντικεῖς θεατράκι τῆς ὄδου Προαστείου.

Τό έργον αντό, είτι ήμερας διαφημίζομενον εἰς τὸν τύπον. ήτο οἱ «Ἀλυσίδες», πολιτικοκοινωνικὸν δρᾶμα νέου και ἀγνόστου συγγραφέως, ὃν μαζίζουμενον Λογ- γάρη Εἶχε κινηθῆ κάποια περιέργεια, λαμβανομένουν ὑπὸ όψει ἀφ' ἔνος τοῦ νεωτεριστικοῦ γούστου τοῦ κ. Οἰκυνόμου, ἀφ' ἐτέρου δὲ κάποιου ἀποστάσιματος τοῦ έργουν, δημοσιευθέντος μετά πολλῶν ἐπαίνων εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν». Τὸ βέραυον εἶνε, ὅτι τὸ ἀπόστασιμα, αὐτὸ καθ' ἔαντο, δὲν ἐλεγε και σπουδαῖα πράγματα. Πολλὲς «ἀλήθειες» μεσα, και πολλὲς «ξωὲς» και πολ-

ταύτης της «πληθυσμού» μεσαν κατατάξεις «ζωές» και περιήγησης «έδεσσες», από τά φανταστέρεα ήδη για πού μεταχειρίζονται οι νέοι συγγραφεῖς δύσκολος θέλουν νά μάς πείσουν ότι γράφουν έργα «μεγάλα». 'Άλλ' από όντας έποστασμα σημαντικά ή από δύο, δεν κρίνεται δόλοκληρον δρᾶμα, καί οι ένδιαιρεψόμενοι κάπτωσι διά το περιφρονήμένα αυτά πράγματα, έπεργμέναν τὴν πρώτην παράστασιν διά νά γνωρίσουν καλλιτερού τὸν νέον καὶ ἄγνωστον συγγραφέα. 'Οταν ξέσαφνα... τὸ νοῆμον κοινὸν καὶ ή γενναία φρονδα πληροφοροῦνται ἐπισήμως καὶ δριστικῶς, οὗτος οὐαγγέλης, ο νέος ἀστηρ τοῦ κ Οἰκονόμου, ητο ὁπλούστατα ὡς παλαιός μας φύλος κ. Δ. Ταγκόπουλος διευθυντής τοῦ «Νουμᾶ» καὶ συγγραφεὺς ἑτέρων δύο δραματικῶν έργων, μήπω πατησάντων τάς σανίδας τῆς σκηνῆς... .

Η ἀποκαλύψις αὐτῆς δχι μόνον ἐπροξένησε κάποιαν ἀπογοήτευσιν, ἀλλ' ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ εἰς πολλὰς ἀπαισίας φήμας. "Οτι δηλαδὴ τὸ θέατρον τοῦ κ. Οἰκονόμου δὰ ήτο τὸ ἐπίστημον θέατρον τῶν «μαλλιαρῶν», ὑποτεριζόμενον ἐπ' αὐτῶν καὶ ήθικῶν καὶ ὄντικών... Εὗνταχθὲν αἱ φήμαι αὐταῖς διεψεύσθησαν, ἐγνώσθη δὲ ὅτι δὲ κ. Οἰκονόμου ἐγκαινίαζε τὰς ἐργασίας του μὲ τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Ταγκόπουλου ἐξ ἀπλῆς πρὸς αὐτὸν ἐκτίμησες, χωρὶς διόλου νὰ εἰνὲν ἀλισοδεμένος. Εἴς ἀλλοῦ δὲ κ. Ταγκόπουλος ἔσπευσε νὰ δηλώσῃ ὅτι μετεχειρίσθη ψευδώνυμον, μόνον καὶ μόνον διὰ νάποφυγη τὰς προκαταβολικὰς κριτικὰς τῶν ἐναντίον του προκατατίλημένων. Καὶ ὑπὸ τοὺς δρους αὐτούς, — δυσμενεῖς πάντοτε, — τὸ δρᾶμα ἐδόθη ἐναῦτον εἰς τὸ παγετάδες Δημοτικήν, ἐνώπιον διλγαρχίου ἀκροατούσιν, τὴν πλειονυμηφίων τοῦ δποίου ἀπειλέουν γη-

Friedrich Matthes, Byzantinische Umarbeitungen in der Überlieferung des Romanos. 'Ev τῇ «Byzantinische Zeitschrift» Τόμ. XVI (1907) σ. 565-587.

Κάθε ἐργασία σχετική πρός τὸν ὑμνογράφον Ρωμανόν, τὸν ἀλληνὸν Πίλιδαρον τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, φέρουσα δὲ τὸ νῦν ἐπιστήμονος τῆς περιοχῆς τοῦ κ. Maas, ἔχει ἔξαιρετικὸν ἐνδιάφερόν ὅχι μόνον διὰ τὸν συστηματικῶς ἀσχολούμενόν με τὰ βυζαντινὰ πρᾶγματα, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα ἐντυφωντα εἰς τὴν μελέτην τῶν πατρών. Καὶ πράγματι ὁ κ. Maas κάτοχος ὅλης τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας, μεταχειριζόμενος ἀκριβῆ φιλολογικῆν μεθόδουν ὡς πρός τὴν χρησιμότητας πολλαῖς ἀντιγράφων, διὰ τῆς ἀνάτερφου κριτικάτης μελέτης μᾶς δίδει τὴν λύσιν πολλῶν δυσκόλων αἰνιγμάτων, ποὺ παρέχουν τὰ μέτρα τοῦ Ρωμανοῦ, καὶ συντελεῖ σπουδαιότατα ὥστε νὰ ἐκτιμήσωμεν ὅπως πρέπει τὸν γλωσσικὸν πλοῦτον τοῦ

REFERENCES

Paul Maas: Grammatische und metrische Umarbeitungen in der Überlieferung des Romanos. 'Ev τῇ «Byzantinische Zeitschrift» Tōu XVI (1907) c. 565-587.

ἥτο κατάμεστη — ἔδειξε δτὶ ἔχει καὶ φλέβα διμῆτοῦ. Μὲ στάσιν ἀφελῆ, τόσον ποὺ νὰ ἔχῃ στιγμές ζητευτές, μὲ φωνήν στερεάν, καὶ μὲ την χάριν ποὺ γνωρίζεται ἀπὸ τὸ γράψιμόν του, εἰτὲ μέσα εἰς ἓνα τέταρτον τῆς ὁρᾶς ὅτι, τὸ έργοντος νὰ είτη για νὰ ἐκθέσεται τού Ἑλληνικοῦ Μελοδράματος καὶ νὰ παροτρύνη τὸ κοινὸν νὰ ἐνδιαφερθῇ, νὰ βοηθήσῃ τὸ έργον." Επειτα ψάλλησε ὁ κ. Γεωργίος Λαμπτελέτη, βιαστικὸς σάν νὰ τὸν κυνηγούσαν, ἔχων μόνον σκοπὸν νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος, τόσον πού, μόνον ὅταν ἐπελίωσε τὸ διάβασμα, ἐπῆρε τὴν ἀναπονήτην του καὶ μαζί του ἀνέπνευσε θρυσβώδες καὶ τὸ κοινὸν ποὺ ἐγένετο.

Καὶ τῶν ἀρχίζεις τὸ δεύτερον μέρος τοῦ πορογράμματος τὸ μουσικόν, διποὺ συνώδεις εἰς τὸ πιάνο ή Διατοιανταφυλλίδη μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν.

Ἡ Δἰς Ἡλέκτρῳ Παπαγεωφακοπούλου εἰς τὸ "Ο-
νειρὸν Θερινῆς Νυκτὸς τοῦ Thomas ἔδειξε ὅτι ἔχει
εὐπλαστὸν φωνήν, ποὺ περιμένει ἀκόμη πολλὴν ἄ-
σκησιν γιὰ νὰ δεῖξῃ τὴν ἀξίαν της.

Ἡ Δἰς Μαργαρίτα Ἀγέλαστον, νεαρωτάτη, μὲν θάρ-
ρος μὲν στάσιν ὠδαίαν καὶ μὲν νότες δροσερές κα-
τεχνικώτατες ἐτραγούδησε τὸ Χειρούβειμ τοῦ Μασσενί-
καὶ ἔνα δυετο μὲ τὸν κ. Βενιζέλον. Ἐνα τάλαντον
ποὺ θὰ ἥτο ἀδίκημα νὰ εἰπούμε απλῶς ὅτι πολλὰ ὑπό-
σχεται, ἐπειδὴ τάχα είναν τόσουν νέα, ἀφοῦ τὸ τραγούδη-
της είναι τόσον τέλειον. Τὴν συγχαίρομεν εἰλικρινέ-
στατα καὶ μὲ γαστρὶ ποσθλέπουμεν τὸ μέλλον της

‘Η Δίς Σοφία Παπαδάη πολύν κατέβη δραματική οιδός. Φωνή δυνατή, καθαρά, ἀρκετά ενστροφος. Είχε τὴν Σαλαμπώ τοῦ Ράγνερ και εἰς ἔνα δυετό τοῦ Σίδη τοῦ Μασσενέ δειπνεῖς τὸ δῶρον με τὸ όποιον τὴν ἐποίων κισε ἡ φύσις.

Πηγανίν μὲ τὴν σειρὰν τοῦ προγόραμματος.
Νὰ τώρα ἡ κυρία Μαρία Μουφεράτου, μὲ κάτι με-
γάλα φωτεινὰ μάτια πού θέλουν νὰ κρύψουν τὸ φῶς
των καὶ πότε πίσω ἀπὸ ἓννα βραδινὴ καρκίλωμα
τῶν βλεφάρων καὶ ὅποι τότε παιῶνει ὅλη μαζὶ μίαν
πολὺ καλλιτεχνικὴν στάσιν, μεταξὺ ζωῆς καὶ τέχνης.
Αἱ ἀπλαὶ γραμμαὶ τῆς κομμάσσων τῆς ἀρμονί-
κώταται μὲ τὴν σύνθεσιν τῆς ώραιας ζωγραφιᾶς.¹ Ενα-
κομμάτι Lalla Rookh τοῦ David τὸ τραγουδεῖ μὲ
περιπλάνειαν, ἄνετα, θερμά. Κάτι νοσταλγικὸν κρύψει
νομίζεις, τὸ τραγούδι της ποὺ συγκινεῖ καὶ σύρνει μέσο-
στὸ αἰσθήμα ἑννα σχεδὸν ἀνύπαταρον δέξιν τὸνόν, τὸν
ὅποιον ἡ θέλησις καὶ ἡ ἄσκησις θὸς ἀταλείψη.

Από τὴν Δᾶ, Ἐρασμίου Αναστασιάδη ἀκούσα μεν τὸν Βερτερό τοῦ Μασσενέ. Ἡ φωνή της στρογγυλή, ἀπαλή, μὲν ἔνα χρῶμα θερμὸν που τὸ μοιράζεται ἀπὸ μίαν φύσιν λεπτοπακιώμενήν καὶ ἀπὸ μίαν αἰσθα νομένην ψυχῆν. Τοργούνδι ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ βάθος ἐνός ἐμφρόφου κόσμου. Ἐχει μέσα του τὸ χάδι τοῦ δνείδον, και χόνει γύρω της ἔνα γαλάζιο βαθὺ ποὺ θέλγει. Τί ιδεώνδι Μαργαρίταν θὰ ἔπαιξε εἰς τὸν Φάουστο τοῦ Γκούνο. Ἐνα ἀπὸ τὰ πλέον σπάνια τάλαντα ἡμπορεῖ νά μάναδειχθῇ με πολλήν μελέτην και ἐπιμο νήν· Λίς Αναστασιάδη.

Αὐτὸς εἶναι τὸ ὀραῖον ἔργον τῆς διδασκαλίας τῆς κυρίας Φωτᾶ, τὸ ὅπερι κατώρθωσε εἰς τόσον ὀλίγον καιρούν καὶ ἐδικαίωσε τὴν γενικὴν περὶ αὐτῆς γνῶμην.

Τάσσα, τὰ ὑπόστοια εἶναι ἔσοι ποὺ ἐπειδὴ οὐτε τίς γνωμή.
Νὰ ἐνθύμησασθη διὰ τὸ ὡραῖον σχέδιον, νὰ ἐν-
θαρρύνῃ καὶ νὰ υποστηρίξῃ τὸ ἔργον τῆς Μελοδραμα-

της Σχολής. «Ο Νικολάου έχει δηλώσει ότι είναι πρόσυμπτος για προσέλθη ως καθηγητής. Ο Σαμάρας έπιστης. Δύο μοναδικοί παράγοντες οι δύοι, μαζί με την κυρίαν Φωκᾶ, ειμπορούν νά κάμονιν θαύματα. Πρέπει μόνον νά εξασφαλισθή ή υλική υποδειξης της Σχολής. «Ολα μας λέγουν ότι θα γίνη. Αρκετό ότι η επιτροπή των κυριών έπήρε τό πράγμα μὲ ψυχήν. Τίποτε δὲν αποτυχάινει όταν υπάρχει η θέλησης. Και τόσαι θελήσεις ένωμέναι αποτελούν τὴν πολὺ μεγάλην

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΝΕΜΕΝΟ

δύναμιν. Πόσες φορές ἔνας καὶ μόνος ἀνθρωπός, φα-
ντασιμένος ἀπὸ μίαν ἰδέαν, κινεῖ δλοκλήρους κοινω-
νίας, δλόκληρα ἔθνη ὑπὲρ τῆς ἰδέας του. Καὶ ἡ ση-
μειώνη σκέψις δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ προστηλήτους
Οὐλος δ κόδροις ποδεῖ, λαχταρῷ γὰ τὴν ἴδῃ προγμα-
τοποιουμένην. Περιμένει μονον τὸ σύνθημα. Καὶ το-
σύνθημα διδέται μὲ τόσον ὥραιονς οἰωνούς μὲ τό-
σον εὐέλπια ἐργασίαν.

Είναι μερικοί, καὶ ἔγραψαν μάλιστα, ποὺ τὰ θέλουν
ὅλα ἔτοιμα μονομάδες: τὴν Μελοδραματικὴν Σχολὴν
καὶ τὰ κεφάλαια διά τὸ δίαστον τοῦ Μελοδράματος
καὶ ἴσως ἴσως τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ κοινοῦ διὰ τὰ πηγαίνεις
εἰς τὸ μελόδραμα. Φοροῦνται μὲν τύχη καὶ ἔτοιμάσω
μεν φαγὶ καὶ δὲν ἔχωμε τραπέζι νὰ καθησόμε νā φᾶ
με. Αὐτὸ είναι τὸ αἰώνιον ὁμοιαίκα πολιτεύεσθαι, ἡ
ἀντίδρασις εἰς καθεῖ καλόν Θά γίνουν, ὃ κύριον ἀπα-
σιόδεξοι, καὶ τὸ ἔνα καὶ τὸ ἄλλο. Θά γίνουν διλα. Κα-
ἔπειτα θά τριβετε τὰ χέρια σας ἀπό εὐλαργίστησιν, μο-
λονότι καὶ τότε ἴσως θὰ βρήτε νὰ πῆτε τὸ λογάρι σας

K. M.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΙΣ τὸ Ἡμερολόγιον Σκόπου δ. κ. Κωστῆς Πασαγιάννης δημοσιεύει περιεκτικήν μελέτην περὶ τοῦ Νικολάου Κονεμένου, γνωστοῦ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν Παναθηναίων, τοῦ διποίου δημοσίευμον εἰς τὰ τεῦχος τούτο τὴν Γραναία. "Ο κ. Πασαγιάννης βιογραφῶν τὸν Κονεμένον δίδει πλήρη εἰνόνα τοῦ λογίου Κερκυραίου, διόποιος είνε μιὰ ἔξωριστή ιδιοφυΐα εἰς τὰ σημερινὰ Ἑλληνικά γράμματα.

Ο Κονιμένος ἀπέθανε τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους αὐτοῦ. Θὰ ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνῶσται μας τὰ δλίγα πο-

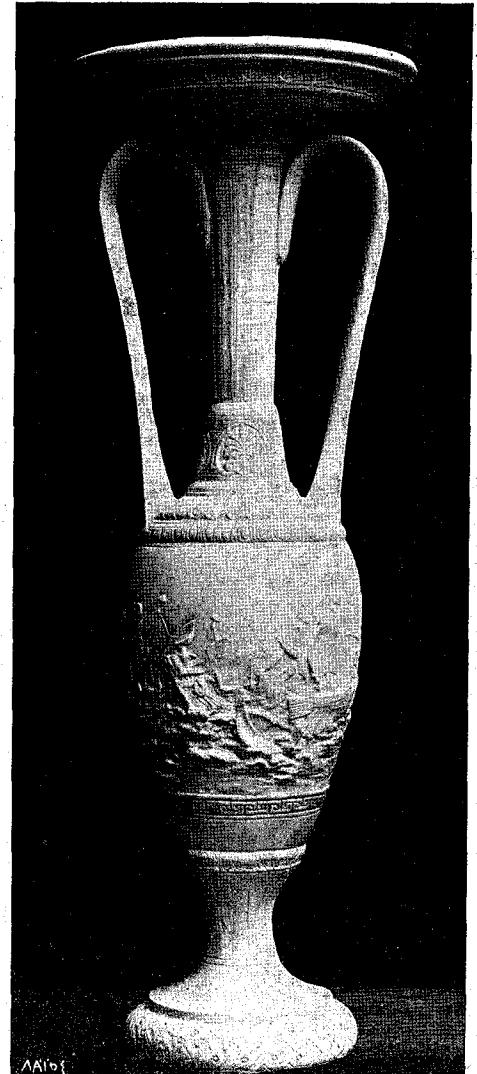
ἀσυνήθιστες καὶ παράξενές του περιπέτειες, ποὺ σὰν ἐπίτηδες, θάλεγες, τίς προετοίμασε δὲ ὁ ίδιος ἀλλὰ καὶ καὶ θάγανανχοῦσε μὲ ιερὴν ἀγανάχτησι κατὰ τοῦ ἀσύντοστον καταφρονήτη τοῦ πικρόχολου σατιριστή, τοῦ καταλυνῆτη τοῦ παράτολμου τῶν ἔρειταιμένων εἰδούλων τοῦ πλήνους Γιατὶ δὲ σκοτὸς καὶ ἡ σκεψίς του καὶ δῆλη ἡ ζωή του ἐστάθηκε πάντα ἔξω ἀπὸ τὴν καθιερωμένην ἡθικήν. Ἀδιάφορος στὸ ξίτασμα τοῦ κόσμου καὶ τὴν κατακραυγήν, ἀσυγκίνητος διὰ τὰ δινειδιτικά περιγελάσματα τοῦ ὄχλου καὶ τὶς καταλαλέες τῆς σύγχρονης του — ποὺ οὔτε τὸν ἔνοιασθε οὔτε φυσικά τῆς ήταν δύνατὸν νὰ τὸν νοιώσῃ — κοινωνίας, ἀλλοτε μὲ τὸ σφυρὶ καὶ ἀλλοτε μὲ τὸ λοστάρι, πάντοτε μὲ τὴν δρμῇ καὶ τὴν γεναιότητα τῶν μεγάλων οἰκοδόμων σφρυδοκοποῦσε καὶ ἐγκρέμιζε τὰ σάπια καὶ τὰ ἑτοιμόρροπα, ποὺ στὸν ἥσκο τοὺς πάντα τὸν βαρὺν κοπαδιαστὰ ἀποσκάζουσε τὰ πλήνη, ζαλισμένα ἀπὸ τὸν τριτύρινον ἥλιο τῆς ἀλήθειας ποὺ δὲν ἀντέχουν νὸ τὸν ἀντικρύσσουνε κατάματα.

Οι ἀξιωματικοί τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ ἐτοιμάζουν πολὺ παλλιτεχνικὸν δόρον διὰ τὴν πριγκήπισσαν Μαρίαν, ἵνα ἀσπιλένιον ἄμφορέα. Τὸ ἔργον ἀνετέθη εἰς τὸ γύλαστην κ. Δημητριαδάνην, ὁ δόποιος ἐπῆρε ὡς πρότυπον ἓνα γαυμήλιον ἄμφορέα πούθα γνωρίζετε Ἰωάς εἰς τὴν Α'. αὐθούσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Μόνον, ἀντὶ τῆς παραστάσεως ἔκεινον, σύμφωνα μὲ τὸ στάδιον τοῦ προτίχηπος Γεωργίου, ἀπέτυπως τὴν σταλαμάνιν ναυμαχίαν τοῦ Αὔτρου καὶ ἥλλαξε καὶ τὸν διάκοσιμον τὸν δόποιον ἐπῆρε ἀπὸ τὸ Ἐρεχθεῖον. Ἡ ἔργασία τοῦ κ. Δημητριαδή ἦν καὶ ὅχι ἀπολύτως δημιουργική, εἰνε πολλῆς ἀξίας καὶ διότι τὴν ἀρμονίαν ποὺ κατωρθώσει νὰ δῶσῃ εἰς τὸ δόλον καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ἡ δόπια παρούσιαζει τόσας δυσκολίας ἐπάνω εἰς ἔδαφος στρογγυλόν.

Εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ ἐν Λονδίνῳ ἀγγλικοῦ στὶ ἐκδιδομένου «Ἐλληνικοῦ Κύρυκος» ἥρχισε δημοσιεύων σειρὰν ἀφθρῶν περὶ τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ Φιλολογίας δ. κ. Ἰωάννης Κάλδουελλ. Εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον του πρόσπατεν νὰ καταρρίψῃ τὴν πρόληψιν ἡ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ των σπουδαστῶν τῆς Φιλολογίας καὶ τῶν «Ἀγγλικῶν Ελλήνων Σπουδαστῶν», ὅτι ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα είνει ἀδηλιον κράμα τουρκικῶν καὶ ιταλικῶν λέξεων, ἀνάξιον προσοχῆς καὶ σοβαρᾶς μελέτης. «Συχρίζεται διτὶ ἡ σύγχρονος ἐλληνικὴ γλῶσσα ἔχει ἀλιστήτων διαφορῶν μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἐναγγελίου ἡ ὅποια πάλιν συνδέεται στενώτατα μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν προηγουμένων χρόνων. Η ἐλληνικὴ γλῶσσα ἀποτελεῖ συνέχειαν ἀδιάσπαστον, μεταβαλλομένη μάρτιν κατὰ καιρούς ἔνεκα διαφόρων ἐπιδράσεων, πάντοτε ὅμως ἀπομένουσα μία καὶ ἡ αὐτὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ομοίως ἐπαινετικά πάστα διὰ τὴν νεωτέραν Ἑλλ. Φιλολογίαν, καὶ διὰ τὰς μεταφράσεις ἐκ τῶν ἔνων γλωσσῶν, διότι οἱ Ἑλληνες

ἔχουσι καὶ τὸ χάρισμα τῆς γλωσσομαθείας
Εἰς τὸ προσεχές ἄρθρον του θὰ γράψῃ περὶ τοῦ
ἔογον τοῦ Ἀλεξανδροῦ Ραγκαβῆ.

Η πλεονεξία καὶ ἡ ἀμάθεια μερικῶν αἰληρικῶν κινδυνεύει νότιας τρέψεως μίσον δόλοκληφον πόλιν ἔξαιρετικον καλλιτεχνικοῦ ἐνδιαφέροντος. Τὸ σκάνδαλον ἀνεκαλύψθη, ἀλλὰ δυστυχών δὲν ὑπάρχει τρόπος να ἐπινοιώθῃ η ζημιά. Ιδού τερι τίνος πρόκειται. Δύο μεγάλαι εἰκόνες τοῦ Θεοτοκοπούλου, τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ἐλ Γκρέκο, ἀφηρέθησαν ἀπὸ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Ιωσῆ, ὑπὸ τῶν ιερόν τῆς ἐνορίας, καὶ ἐπωλήθησαν εἰς γάλλον ἀρχαιοκάπηλον ἢν Μαδρίτη ἀντί 150,000 φρ. Αντεκάτεστούμενοι δὲ διάδυνον ὀντιγράφων αὐτῶν τοῦ αὐτοῦ

*'Αργυροῦς ἀμφορεύς ὑπὸ Λημῆτριαδός δῶρον τῶν
ἀξιωματικῶν τοῦ B. Ναυτικοῦ πρὸς τὴν
ποικίλισσαν Μαολαρ.*

μεγέθους, τὰ ὅποια φυσικά ἡγοούσθησαν ἀντί εὐτελεστάτου ποσοῦ. Δὲν εἶναι ή πρώτη φορά κατὰ τὴν ὄποιαν οἱ ἴστανοι κληρικοὶ πιδίδονται εἰς τοιούτου εἴδους ἐμπόριον. Καὶ ἀλλή θυμασίᾳ εἰκὼν τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου εὑρίσκομένη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγ. Θωμᾶς εἰς τὸ Τολέδον αὐτῆ, ἀντεκατεστάθη ὑπὸ ἀδηλιεστάτου, ἀντικαρδίου.

Ο Σούδερμαν ἔδωκε ποδὸς διλίγων ἐβδομάδων νέον δρᾶμα Rόδα. Τὰ Rόδα ἐδόθησαν εἰς τὴν Βιέννην διότι ὁ Σούδερμαν ἦτο ἀρδιασμένος ἀπὸ τας ἐπιμέσεις τῆς γερμανικῆς κοριτσιάς, ἥ ποια τὸν ὄνομαζε τελενταία Κύριον Σούδερμαν. Τὸ δρᾶμα τοῦ γερμανοῦ συγχραφέως διαιρεῖται εἰς τρία μονότραχτα μέρη. Μαργκώ, Ἡ τελενταία ἐπίσκεψις, Ἡ ἀπόδοσα προγήιστοσα. Παρουσιάζει τρεῖς γυναῖκας, τριῶν διαφορετικῶν

τάξεων, μίαν ἀστήν, μίαν κόμησσαν καὶ μίαν πριγκίπιοσσαν ἀπὸ αἷμα βασιλικόν, καὶ τὰς τρεῖς ἐκούσια θύματα τῶν κρατούντων κοινωνικῶν θεσμῶν. Τὸ ἔργον ἔπειτα. Ἐγράφη ὅμως ὅτι οἱ τρεῖς αὐτοὶ γυναικεῖοι χαρακτῆρες εἶναι κάτως ἀπηρχαίωμένοι.

ΕΙΣ τὴν Αὐστραλίαν ἡ φιλολογία πρό τινος χρόνου ὄποι μὲν εἰμιπορδοῦς νὸ εἴπῃ ὅτι εἰχε κάτι τι ἀπὸ τὸν ἴδικόν της χαρακτῆρα ἀφοῦ οἱ ποιηταὶ τῆς καὶ μυθιστοριογράφοι ἥσαν ἀπλῶς ἀντιγραφεῖς τῆς ὀγγιλικῆς φιλολογικῆς κινήσεως. Ὁ δαφνηφόρος ποιητὴς της Μπρέντον Στέφεν δοτις φημίζεται ὡς ὁ μεγαλείτερος ποιητὴς τῆς Αὐστραλίας, δὲν εἰναι παρά ὁ ἀντίλαλος τοῦ λυρισμοῦ τῶν ποιητῶν τῆς ὀγγιλικῆς μητροπόλεως.

Τελευταίως ὅμως παρετηρήθη κάποια ἔξελιξις καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς ἥλλαξεν. Ἐνας ποιητὴς δὲ Γεώργιος "Ἐβρις" ἥγειρε ὑπέλλαλα ἐνθουσιασμοῦ μ' ἵνα τόμον ποιημάτων του ἐπιγραφόμενον «Αὐστραλιανή Συμφωνία» ποὺ εἰναι ἔνας γλυκυτάτατος ὅμοιος πρὸς τιμὴν τῆς μεγαλυτέρας νήσου τοῦ κόσμου. Συγχρόνως ἡ κοινωνικὴ ζεμὴ τῶν μεγαλουπόλεων τῆς Αὐστραλίας δύναται τὸ Σιδηνεύ δίδει ἀφορμὴν εἰς πλειστας παρατηρήσεις μεταξὺ τῶν νεαρῶν ποιητῶν καὶ μυθιστοριογράφων δύτως δὲ Ἀλφρέδος Μπούχανα καὶ Ἡ Γερτρόνδα "Ἀθερφότον ποὺ μᾶς παρουσιάζουν τὴν αὐστραλιανήν ξωὴν γεμάτην ἀπὸ ὅλην τὴν εὐθυμίαν τῆς καὶ τοὺς ἔξωτικοὺς τῆς χρωματισμούς.

Εἰς τὰ χειρόγραφα τοῦ ἀποθανόντος μεγάλου Γερμανοῦ ιστορικοῦ καὶ τεχνοχρόνου Ἰακώβου Μπύρχαρτ εὑρέθησαν πολύτιμοι σημειώσεις αἱ ὄποιαι ἀφοροῦν τὴν πολιτικὴν καὶ τὰ διάφορα ιστορικά συμβάντα τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰώνος. Οἱ Κάρολοις Νιούμαν ἐπωφεληθεῖς τῆς εὖκαιρίας τῆς εὑρέσεως τῶν χειρόγραφων τούτων δημοσιεύει εἰς τὴν Γερμανικὴν Ἐπιθεώρησιν τοῦ Βερολίνου μαρκάριον μελέτην περὶ τοῦ Bireckhardt ἀναπαριστῶν τὰς μεγαλοπρεπεῖς πολιτικάς βλεψεις αὐτοῦ.

Ο Μπύρχαρτ γεννηθεὶς τὸν 1818 εἶδε μὲ τὴν εὐθυμούσιαν ἡτοι τὸν διέκρινεν νὰ ἔκτυλισσεται ἐνόπιον τοῦ ὀλόκληρος ἡ ιστορία τῶν λαῶν τοῦ παρελθόντος αἰώνος. Ο Νίτσε δοτις ὑπῆρχε μαθητὴς του εἰς τὴν Μπάλ τὸν ἔξετίμα ἰδιαζόντως καὶ τὸν ἔσεβετο ὡς μέγαν διδάσκαλον καὶ ιστορικόν. Ο δὲ καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κετίγκης Βελάσων εἰπε περὶ αὐτοῦ ὅτι δὲ «Μπύρχαρτ πλανάται ἐπὶ τῆς ιστορίας ὅπως ὁ Θεός».

Ο ΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Εἰς τὸν Παρνασσὸν ἥνοιξε καλλιτεχνικὴ ἐκθεσις τῆς Δδος Σοφίας Λασκαρίδη καὶ θὰ διαρκέσῃ ἔως τὰς 2 Ιανουαρίου. Περὶ αὐτῆς προσεχῶς.

Ἐπίσης ἐκθεσις τοῦ κ. Μποκατσιάμπητος εἰς τὸ ἀτελέτον. 'Αλλ' ἔκει μᾶς ἐκλεισθησαν φαίνεται αἱ θύραι, διότι οὔτε πέρους οὔτε ἐφέτος ἐλάβαμεν πρόσκλησην. Φαίνεται νὸ εἶναι ὄποι μᾶς χολωμένος ὡς ἄλλως τε συμπαθέστατος ζωγράφος ἀπὸ μίαν εἰλικρινῆ κριτικήν μας.

Απέδινε εἰς τὸ Παρίσι η Ἀθηναία Δικαία Κατίνα Ψύχα συνεργάτις διαφόρων γαλλικῶν περιοδικῶν. Η Κατίνα Ψύχα ἔγραψε πέρους καὶ μυθιστόρημα Les Courtisans de la gloire.

Η Ἑλληνικὴ Καλλιτεχνικὴ Ἐταιρεία Αθηνῶν ἥγορασε 4 ἔργα τῆς τελευταίας τῆς ἐκδέσεως εἰς τὸ Ζάππειον, τὰ ὅποια θὰ διαθέσῃ διὰ λαχνοῦ ὑπὲρ τῶν μελῶν τῆς.

Τὸ φιλολογικὸν βραβεῖον Νόμπελ ἐδόθη ἐφέτος εἰς τὸν ἄγγλον μυθιστοριογράφον Ρούνταρ Κίπλιν.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ὡς πρακτικοὶ ἄνθρωποι ποὺ εἰναι ἀγαποῦν νὰ διαβάζουν δὲ τι εἰναι σύντομον. Τοιουτοτρύπας ἡ διάδοσις τῶν μικρῶν διηγημάτων αὐξάνει καταπληκτικῶς. Ἐξεδόθησαν μάλιστα καὶ τομίδια εὐθηνότατα τὰ ὅποια περιλαμβάνουν μόνον ἓνα διήγημα.

Ο μεγαλείτερος καὶ φωτεινότερος φάρος τοῦ κόσμου θὰ στηνῇ προσεχῶς εἰς ἓνα ὄψιμο τῆς Νέας Ζερσέης. Ο φάρος θὰ ἔχῃ δύναμιν φωτὸς ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἐκατομμυρίουν κηρίων.

Δύο μεγάλοι σύλλογοι εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀπεφάσησαν νὰ ἐργασθοῦν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν προσέγγισιν τῶν Ηνωμένων Πολιτειῶν μὲ τὴν Γερμανίαν

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἔχει μεταφρασθῇ εἰς τετρακόσια γλωσσικὰ ἰδιώματα. Καὶ ὅμως ὑπάρχουν τρεῖς χῶραι εἰς τὰς ὅποιας ἡ Βίβλος κατὰ τὸν κριτικὸν Ζεράλδ δὲν εἰσίχηθη ἀκόμη. Αἱ χῶραι αὗται εἰναι ἡ Ἀραβία, ἡ Περσία καὶ τὸ Σουδάν.

Ἡ Ἀκαδημία ἡ συστηθεῖσα ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Γκογκούν εἰς τὸ Παρίσι, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Οδησσαν ἔξελιξε τὸν Ιούλιον Ρενάρ τοῦ ὅποιου τὸ πρωτότυπον καὶ ἀπολαυστικὸν ἔργον «Φυσικαὶ Ιστορίαι» ἔκαμε τόσον θόρυβον διὸν ἔξεδόθη. Απὸ τὰς Φυσικὰς Ιστορίας ἐδημοσιεύσαμεν μερικάς καὶ προσεχῶς θὰ δώσωμεν καὶ ἄλλας.

Ο Γερμανὸς μυθιστοριογράφος καὶ δραματουργὸς Σούνδερμαν τοῦ ὅποιου τὸ ὄνομα εἰναι τόσον γνωστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐλλάδα ἥρχισε νὰ αἰσθάνεται τὰ νήχια τῶν κριτικῶν βαθύτερα ἐπάνω τοῦ. Αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες διὸν διμιοῦν περὶ αὐτοῦ δὲν τὸν ἀποκαλοῦν ἀπλῶς Σούνδερμαν ἀλλὰ κύριον Σούνδερμαν, τίτλος δὲ ὅποιος τὸν διαιμονεῖ.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Μικρὰ Ἄσια μετ εἰκόνων ὑπὸ Σταματίου Ἀντωνοπούλου. Ἀθῆναι τυπογρ. τοῦ «Κράτους» δρ. 5.

ΙΠη Ἐπετηρίς τοῦ Πειραιῶν Συνδέσμου. Ἀθῆναι τυπογρ. «Εστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούη.

La Question de la Langue écrite néo-grecque par G. N. Hadzidakis. Athènes impr. P. D. Sakellarios.

ΙΑ'. Πανιώνιοι ἄγανες ἐν Σμύρνη 6 13 Μαΐου 1907. Σμύρνη.

Τὸ ἐμπόριον ἡ Ναυτιλία καὶ αἱ Μεταναστεύσεις τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ Σίμωνος Δ. Κατακούζηνος. Ἐκδόσις δευτέρα ἐπηγημένη καὶ μεταρρυθμισμένη. Ἀθῆναι φρ. 2.

Ναυτικὴ ὑγιεινὴ ὑπὸ Θ. Χ. Φλωρᾶ. Ἀθῆναι Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων Βιβλίων, δρ. 0.40.

Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Πανελλήνιον Κοινόν ὑπὸ Πειραιώντος Γιαννοπούλου. Ἀθῆναι

Ἡ Χειραφετημένη ὑπὸ Χρήστου Παπαζαφειρούντου, δράμα. Αλεξανδρεία.

Ὀράτιος—Ωδαί. Δ' βιβλίον μετάφρασις N. Λιβαδᾶ. Ἀθῆναι 1907 δρ. 1.

Miscellen zu Romanos von Karl Krambacher. München Verlag der K. B. Akademie der Wissenschaften Mks 6.

Ἄι νεάταται πρόσδοτοι τῆς Χημείας. Λόγος ἐναρτήσιος εἰς μάθημα τῆς γενικῆς Χημείας, ὑπὸ Δημητρίου Ε. Τσακαλώτου, ὑφηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, τόποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1907.

ΤΟΜΟΙ ΤΟΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ, ΜΕ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΠΤΩΣΙΝ

Οἱ τόμοι 1ος, 2ος, 3ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος καὶ 12ος πωλοῦνται πρὸς δραχ. ἢ φρ. ΔΥΟ ἔκαστος.

Διὰ πάθε τόμον προσθέτομεν εἰς τὰς ἄνω τιμὰς 50 λεπτὰ διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ 1 φράγκον διὰ τὸ ἔξωτερικὸν ταχυδρομικά.

Αἱ διλίγαι πνολειπόμεναι ΠΛΗΡΕΙΣ ΣΕΙΡΑΙ τῶν «Παναθηναίων», ἐν δλφ τόμοι 12, πωλοῦνται πρὸς δρ. 100 ἑκάστη.

Αἱ παραγγελίαι στέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῶν «Παναθηναίων» διδὸς Ἀριστοτέλους 35 Ἀθηνας καὶ προπληρώνονται.